

Ἡ ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ἹΣΤΟΡΙΑ.

HERODOTI

HALICARNASSENSIS

HISTORIA.

EX EDITIONE JACOBI GRONOVII;

TOMIS NOVEM.

COELATUMQUE NOVEM MUSIS OPUS. HOR.

ADJECTUS EST, EX EADEM EDITIONE, LIBER DE VITA HOMERI; VULGO SED FALSO, ADSCRIPTUS HERODOTO.

TOM. II.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLXI.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI

HISTORIARUM

LIBER SECUNDUS,

QUI INSCRIBITUR

EUTERPE.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΠΗ.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληΐην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός· τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωΐους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων [a], τῶν ἐπεκράτεε.

[a] Ἕλληνας.

HERODOTI
HISTORIARUM
LIBER SECUNDUS,
QUI INSCRIBITUR
EUTERPE.

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, ejus et Cassandanae Pharnaspe genitae filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu et ipse prosequutus est, et ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi praecepit. His parentibus ortus Cambyses, quum Iones et Aeolenses pro patriis servis haberet, adversus Aegyptios fecit expeditionem, comparato cum ex subjectis aliis, tum vero e Graecis quibus dominabatur, exercitu.

2. Aegyptii autem, priusquam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur: verum Psammeticho regnum adepto, quem incessit cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimvero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, nullam viam hujus curae invenire posset, hujusmodi rem machinatur: Puerulos duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora nutriendos hunc in modum: jubens nihil coram eis vocem ullam edere, sed in deserta casa ambos seorsum locari, eisdemque suo tempore capras adducere: ubi autem lacte expleti forent, alia administrari. Haec ideo faciebat jubebatque Psammetichus, quod quae vox prima ex his puerulis e-

β'. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχος [b] σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωϋτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ [c] Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωϋτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωϋτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς [d] οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἳ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων δίδωσι [e] ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδὲν ἀντίον [f] αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωϋτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπάγειν σφι αἶγας [g]. πλήσαντας [h] δὲ τοῦ γάλακτος, τἆλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ [i] ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν

[b] Ψαμμήτιχον. [c] ἐπεὶ δέ. [d] γὰρ ὡς. [e] διδοῖ. [f] μηδένα ἀντίον. [g] ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. [h] πλήσαντα. [i] ἐποιέετο καί.

ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν [a] θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βεκὸς [b] ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τὶ καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωϋτῶν.

γ΄. Ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν [c] Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ

[a] ἀνοίγοντί τε τὴν. [b] βέκκος idque bis. [c] τοῦ Ἡφαίστου ἐν.

rumperet, ubi inarticulate vagire desissent, audire cuperet: prout et contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui haec administrabat, aperienti januam atque intranti, ambo pueruli porrectis manibus allabentes, becos clamabant. Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti et curanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, jussus ab eo, puerulos attulit exhibuitque. Quos quum et ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines becos quippiam appellarent. Haec percontans comperit Phrygas panem appellare. Tali modo quum rem ponderavissent, Aegyptii Phrygas se vetustiores esse concesserunt.

3. Quod ita actum esse ex sacerdotibus Vulcani in urbe Memphi audiebam. Graeci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pue-

ros nutriendos ita curasse apud mulieres, quarum linguas excidisset. Et talia de puerorum nutrimentis referebant. Alia quoque apud Memphin audivi ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia et Thebas et Heliopolin me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea dicturi essent iis quae Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorum esse solertissimi. Quas vero narrationes ad divina pertinentes audivi, eas non libenter in publicum enunciaverim, nisi ipsorum tantummodo nomina; existimans omnes homines idem novisse de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

4. QUAE autem humana negotia sunt, haec ita referebant inter se convenientes. Omnium hominum primos Ae-

ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὼν, τὴν δίαιταν οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν [d] ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι [e]. τὰ μέν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος [f] ἐπιμνησθήσομαι.

δ΄. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τὸν

[d] αὐτέων εἵνεκεν. [e] λογιμώτατοι. [f] ἀναγκαζόμενος.

ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων [g] ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν [h], ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καί σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ περιϊὼν, παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τούτων [i] μέν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα [k]. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι

g ἀστέρων. h ὡς ἐμοὶ δοκέει. i ἐγγλύψαι τυπέων. k πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

gyptios annum reperisse, descriptis per eum duodecim temporum partibus. Et haec excogitavisse ex astris dicebant; tanto prudentius, me arbitro, hoc ducentes quam Graeci; quod Graeci quidem tertio quoque anno intercalarem adinducunt, temporum gratia: Aegyptii vero tricenorum dierum tenentes duodecim menses, adjiciunt cuique anno quinos dies extra numerum, unde eis circulus temporum constat eôdem rediens. Aegyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in usu habuisse, et ab illis Graecos fuisse mutuatos. Item primos ipsos diis et aras et simulacra et delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: quarum rerum pleraque sic effecta opere demonstrabant. Praeterea primum in Aegypto mortalium regnasse Meinem, ac sub eo omnem Aegyptum, praeter Thebaicam praefecturam, paludem fuisse: ex

eaque nihil eorum quae nunc ſunt infra ſtagnum Moerios, eminuiſſe: in quod ſtagnum a mari per flumen ſeptem diebus navigatur.

5. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, etſi antea non audierit, tamen inſpexerit, modo ſit ſolertia praeditus, Aegyptum in quam Graeci navigant, acquiſitam Aegyptiis eſſe terram, ac fluminis donum: quinetiam loca quae ſupra ſtagnum hoc ſunt, ad trium uſque dierum navigationem; de qua non jam tale quicquam commemorabant. Eſt autem aliud tale. Aegyptiacae regionis hujuſcemodi natura eſt: Jam primum adhuc adnavigans et diſtans ab ea diurno curſu, demiſſa bolide coenum attolles et eris in undecim orgyis vel profunditate quatuor et quadraginta cubitorum, quae res declarat eatenus eſſe profuſionem telluris.

6. Porro autem ipſius Aegypti longi-

οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος [a] ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν.

έ. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ καὶ [b] μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἐστι δὲ ἕτερον τοιόνδε [c]. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν.

ς́. Αὖτις δὲ αὐτῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος [d]

[a] Μύριος. [b] γὰρ δὴ καί. [c] τοιοῦτον. [d] Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος.

τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέες διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ πλινθινήτεω [e] κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ᾽ ἣν τὸ Κάσιον ὄρος. ταύτης ὦν ἀπὸ οἱ [f] ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

ζ. Ενθεῦτεν μὲν καὶ [g] μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἐστὶ εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Αθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα· θεῶν τοῦ βωμοῦ φε-

[e] Πλινθηνήτεω. [f] ὄρος τείνει· ταύτης ὦν οἱ. [g] Ενθεῦτεν καὶ.

tudo ſecundum mare eſt ſexaginta ſchoenorum, quemadmodum nos Aegyptum eſſe diſtinguimus a ſinu Plinthinete, uſque ad paludem Serbonida, ad quam mons Caſius. Itaque ab hac ſunt ſexaginta ſchoeni. Etenim qui modicum terrae poſſident, menſi ſunt illam per orgyias vel menſuram quatuor cubitorum: qui minus inopes terrae, ſtadiis: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimum quantum, ſchoenis. Reſpondet autem paraſanga tricenis ſtadiis; ſchoenus, menſura Aegyptiaca, ſexagenis. Ita erat Aegyptus propter mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum.

7. Hinc quidem etiam ad Heliopolin mediterranea verſus Aegyptus lata eſt, ſupina omnis et aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari autem verſus Heliopolin adſcendenti, iter eſt ejuſdem ſpatii, cujus id quod ex Athenis ab ara duodecim de-

orum fert Pisam et ad delubrum Jovis Olympii: quae itinera siquis computet, inveniat parum quiddam differre quominus sit par earum longitudo, non amplius quindecim stadiis. Nam viae quae ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia desunt, ut sit mille et quingentorum stadiorum: at ea quae a mari ad Heliopolin ducit, hunc numerum complet.

8. Ab Heliopoli autem superiora petenti Aegyptus angusta est. nam ab una parte mons Arabiae praetentus est, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad austrum, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. In eo sunt lapidicinae, ad pyramides, quae sunt apud Memphin, excisae. Ibi quidem desinens mons reflectit in quae dictum est. Qua vero longissimus sui ipsius est, duorum ego audiebam id mensium itineris esse ab aurora ad vesperam; et ejus extrema quae ad

ῥούση ἔς τε Πεῖσαν [a] καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον [b] εὕροι τὶς ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι [c], οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σαδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πεῖσαν [d] ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σαδίων, μὴ [e] εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

η΄. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, σεινή ἐσι Αἴγυπτος. Τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότου [f], αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι [g] ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωϋτοῦ ἐσὶ μακρότατον [h], ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ

[a] Πίσσαν. [b] τι διαφόρον. [c] μὴ ἴσας εἶναι. [d] Πίσσαν. [e] σταδίων ὡς μή. [f] μεσαμβρίην τε καὶ νότον. [g] τῷ καὶ λιθοτομίαι. [h] μακρότερον.

ἠοῦς [a] πρὸς ἑσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ [b], λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μέν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ καλειλυμένον τὸν [c] αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ Αραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῶν χωρίων ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστι Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν οὐρέων [d] τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Αραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

Θ'. Πέφυκε μέν νυν ἡ [e] χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχι-

[a] ἀπὸ ἕω. [b] τὴν ἕω. [c] κατειλημμένον, τεταμένον, τόν. [d] τῶν δὲ οὐρέων. [e] μὲν ὦν ἡ.

auroram vergunt, feracia thuris. Atque hic quidem mons talis eſt. Latus autem Aegyptii verſus Africam alius mons ſaxeus urget, in quo pyramides ſunt, ſabulo obvolutus, eodem modo quo Arabici montis partes quae ad meridiem ferunt. Quod igitur ab Heliopoli patet, tale eſt, ut non multarum regionum ſit Aegypti; ſed Aegyptus eſt anguſta, quatuor dierum navigationis. Horum quos dixi montium medium campeſtris eſt terra, ſtadiorum ferme (ut mihi videbatur) qua parte arctiſſima eſt, non amplius ducentorum, e monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc vero rurſus Aegyptus laxa eſt.

9. Atque ita ſitus regionis hujus natura comparatus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus ſurſum navigatur, ſpatio quatuor millium octingento-

rum et ſexaginta ſtadiorum, hoc eſt, unius et octoginta ſchoenorum: quae Aegypti ſtadia compoſita, ſecundum quidem mare ſunt, prout a me ſuperius indicatum eſt, tria millia ſexcenta: quantum vero a mari ad mediterranea uſque Thebas ſit, indicabo. ſunt enim ſex millia ac centum viginti ſtadia: a Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam, octingenta et mille.

10. Hujus igitur regionis quae a me dicta eſt, pleraque pars, ut ſacerdotes ajebant, etiam mihi ipſi eſſe videbatur acquiſita Aegyptiis. Siquidem quod inter dictos montes, ſupra Memphin urbem poſitos, medium eſt, videbatur mihi ſinus maris aliquando fuiſſe, quemadmodum ea quae ſunt circa Ilium, et Teuthraniam, et Epheſum, et Maeandri campum, ut haec parva magnis comparare liceat. quoniam

λιοι, χοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντεθειμένοι στάδιοι Αἰγύπτου τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστὶ [a] σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ [b] ὀκτακόσιοι εἰσί.

ι΄. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ [c] αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό [d] μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ [e] Ἴλιον, καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε, καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὥστε εἶναι [f] σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ

[a] δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι. [b] στάδιοι εἴκοσι καὶ. [c] ἐδόκεε δὲ καί. [d] μεταξὺ γ' ἐφαίνετο. [e] ὥσπερ τά τε περί. [f] ὡς εἶναι.

ταῦτα τὰ χωρία προχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν ςομάτων τῦ Νείλου ἐόντος πενταςόμυ [a], οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐςι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα [b], οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμεναι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω ὐνόματα, ϗ ἄλλων, ϗ ὐκ ἥκιςα Αχελώυ· ὃς ῥέων δι' Ακαρνανίης, ϗ ἐξιεὶς [c] ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Εχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

ια'. Εςι δὲ τῆς Αραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ερυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς [d] οὕτω δή τι ϗ ςεινὸς, ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόυ, ἀρξαμένῳ ἐκ μυχῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρεῖην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύταλός ἐςι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόυ. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ ϗ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν

[a] ἑπτάςομυ. [b] μεγάθεες. [c] ἐξιών. [d] καλεομένης, μακρὸς.

nullum eorum fluminum quae has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex quinque ostiis Nili respectu copiae et multitudinis aquarum. Sunt et alii fluvii nequaquam magnitudine Nilum aequantes, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre; cum aliorum, tum vero non minimum Acheloi, qui per Acarnaniam fluens et emissus in mare Echinadum insularum dimidiam partem fecit jam continentem.

11. Est autem Arabicae regionis, non procul tamen ab Aegypto, sinus maris, invergens ex eo mari quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus, ut disserendo ostendam. Longitudo quidem, inchoanti pernavigare ex recessu in amplum aequor, consumit quadraginta dies, si remigatio usurpetur: latitudo vero, ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis. In quo sinu quotidie aestus

et recessus est. Alium hujusmodi arbitror sinum etiam extitisse Aegyptum; ex quibus ille quidem, a mari septentrionali sinus infundens Aethiopiam versus: alter vero Arabicus (de quo a me sermo instituetur) ab Austrino Syriam versus tendit: qui prope sibi invicem suos recessus perforant, sed exiguo quodam terrae intervallo dirempti. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus volet alveum suum convertere, quid eum prohibebit isto fluente utique intra viginti millia annorum oblimatum iri? Ego enim credo etiam intra decem millia aggeratum et oblimatum alicubi esse in eo tempore, quod ante me natum transiit. Et non rursus oblimaretur sinus etiam qui multo major esset hoc Arabico, a tanto flumine atque ita operoso?

12. Itaque quae circa Aegyptum sunt, et dicentibus illa credo, et ipse ita habere valide existimo. quippe quum videam

ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι κου· τὸν[e] μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπ᾽[f] Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Αράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας[g] τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν ἐθελήσει[h] ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Αράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι[i] ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων[k] ἐντὸς χωσθῆναι ἄν κου γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἀναχωσθείη[l] κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ;

ιβ΄. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον

[e] καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· τόν. [f] θαλάσσης ἔχοντα ἐπ᾽. [g] συμπεραίνοντας. [h] εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει. [i] χωσθῆναι. [k] ἔλπομαί γε μυρίων. [l] οὐκ ἂν χωσθείη.

προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Αραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Αραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγαιόν τε [a] καὶ κατεῤῥηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης κατενηνειγμένην [b] ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Αραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν.

ιγ΄. Ελεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μοίριος [c] βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε [d] Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος.

[a] μελάγγεόν τε. [b] καταικενηνεγμένην. [c] Μύριος. [d] ἀρδέεσκε.

et Aegyptum procurrere extra vicinam regionem, et conchylia apparere in montibus, ac salsuginem efflorescere, ita ut etiam pyramides corrumpat: et hunc montem qui in Aegypto est super Memphin, arenas solas habere. Praeterea autem regione nec Arabiae conterminae Aegyptum adsimilem esse, neque Africae, immo nec Syriae (etenim Arabiae maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram et confractam, quippe quae sit limus et proluvies ex Aethiopia delata ab flumine. Nam Africam scimus humum magis rubram esse, et fere arenosiorem; Arabiam vero atque Syriam, argillosiorem ac suppetrosam.

13. Quinetiam hoc magnum hujus regionis documentum mihi ajebant sacerdotes, sub rege Moeri fluvium, quoties octo minimum cubitos adscenderet, irri-

gasse Aegyptum quae infra Memphin est. necdum ab obitu Moerios nongenti erant anni, quum haec ego a sacerdotibus audiebam. At nunc, nisi ad sedecim aut minimum ad quindecim cubitos adscendat fluvius, in regionem non supergreditur. Quae regio, si proportione sic in altum surgat, et tantundem ad incrementum tendat, non restagnante in eam Nilo, videntur mihi Aegyptii, utique Aegyptiorum illi qui infra paludem Moerin incolunt cum alia loca, tum vero eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore Aegyptii, quod ajebant ipsi passuros aliquando Graecos. Nam quum audirent omnem Graecorum terram pluvia perfundi, non rigari fluminibus, ut suam, dicebant fore ut Graeci decepti aliquando magna spe, male esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Graecos si nolit eis deus

καὶ Μοίρι [a] οὔκω ἦν ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκότι [b], ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τοὐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσί τέ μοι [c] Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος [d], οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἢν οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ [e] ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ δια-

[a] Μῦρις. [b] τετελευτηκώς. [c] δοκέουσι δέ μοι. [d] Μύριος. [e] πυνθανόμενοι γάρ.

χρᾶσθαι, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γάρ δή σφι ἐστὶ ὕδατος οὐδεμίη ἄλλη ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον.

ιδʹ. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. Φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἴ σφι θέλοι [a], ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γάρ ἐστὶ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροιχομένου [b] χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τί ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕσεταί [c] σφι ἡ χώρη, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας [d] ὑπερβαίνειν; ἦ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς [e], τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀναῤῥηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν, τῶν οἱ ἄλλοι [f] ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέ-

[a] ἤ σφι ἐθελήσοι. [b] παρῳχημένου. [c] μήτε γεύσεταί σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός. [d] ἔσται ἀρούρας. [e] ἐκτὸς. [f] τῶν ἄλλων.

pluere, sed ſiccitatem emittere, fame extinctum iri, utpote quibus nulla ſit averſio aquae, niſi tantum a Jove.

14. Atque haec quidem ab Aegyptiis in Graecos recte perpenſa dicuntur; age, nunc viciſſim dicam quomodo res ipſis Aegyptiis ſe habeant. Si, ut ſuperius dicebam, quae infra Memphin eſt regio, (haec enim eſt quae augeſcit) velit in altum creſcere proportione praeteriti temporis, aliud quid quam Aegyptiorum illi qui iſtic incolunt, eſuriant, ſi neque pluviam accipiet regio, neque flumen exſpatiari valebit ſuper rura? Iſti namque nunc tum ex aliis omnibus hominibus, tum ex reliquis Aegyptiis, maxime nullo partum labore percipiunt fructum, qui neque aperiendis aratro ſulcis operantur, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam operis faciendo, quod in arvo co-

lendo caeteri mortales sustinent: sed postquam fluvius sua sponte superveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus jacto semine sues immittit, et satis conculcato a suibus semine, messem deinde expectat: atque ubi suibus sementem concusserit, ita demum percipit.

15. Quod si vellem de Aegypto Ionum uti sententiis, qui solum Delta Aegyptum esse ajunt, a Persei specula appellata, dicentes illam secundum mare esse ad Pelusiacas usque taricheas, ubi quadraginta schoeni sunt: partem vero a mari dicentium ad mediterranea pertinere usque ad Cercasorum urbem, juxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens et in Canobum; cetera vero dicentium Aegypti, partim esse Africae, partim Arabiae: ostenderemus, hac ratione utentes, Ae-

ϗσι, ἀλλ' ἐπεάν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν [a] ἄρσῃ τὰς ἀρϗρας, ἄρσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαςος τὴν ἑωϋτοῦ ἄρουραν, ἐσϐάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι [b] ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἀμητὸν [c] τὸ ἀπὸ τϗτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι [d] ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.

ιέ. Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι [e] Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ [f] Αἰγύπτου, οἳ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέως καλεομένης [g] σκοπιῆς, λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτὴν, μέχρι ταριχειῶν τῶν Πηλϗσιακῶν, τῇδε τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτῶν [h] μέχρι Κερκασώρϗ πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωϐον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτϗ, τὰ μὲν Λιϐύης, τὰ δὲ Αραϐίης

[a] ἐπανελθὼν. [b] καταπατηθῇ τοῖσι. [c] τὸν ἀμητὸν. [d] τοῖσι. [e] τοῖσι. [f] χρᾶσθαι περὶ. [g] καλεομένην. [h] αὐτὴν.

εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἂν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἔστι κατάρρυτόν τε, καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε. τί περιηργάζοντο [a] δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι [b]. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεί τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν [c] γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοί εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

ιϛ'. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν [d] γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰ-

[a] περιεργάζονται. [b] ἀπίουσι. [c] αὐτόθι. [d] αὐτῶν.

gyptiis primum non esse regionem. Jam quippe Delta eis, ut ipsi dicunt Aegyptii, et mihi videtur, fluctibus oppressa est, et quae nuper, ut sic dicam, apparuit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi erant, putantes se primos homines extitisse? neque in puerulorum oportuerat eos ire experimentum, quam primam linguam proderent. Ego certe Aegyptios opinor neque cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper esse ex quo genus humanum fuit, progressaque terra multos ex eis relictos fuisse, multos vero paulatim descendisse. Ideoque olim Thebae Aegyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti.

16. Itaque si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Aegypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo

Graecos et ipsos Iones ignaros computandi: qui ajunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Aegypti, si non sit neque Asiae, neque Africae. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: quippe circa acumen illius Delta circumfrangitur Nilus, ut sit in eo id quod medium est Asiae et Africae.

17. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus; Aegyptum quidem, eam omnem esse quae ab Aegyptiis incolitur, quemadmodum Ciliciam, eam quae a Cilicibus, et Assyriam, quae ab Assyriis. Sed Asiae et Africae scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si vero quod Graecis persuasum est sequemur,

γύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἳ φασι τρία μόρια εἶναι γῆν [e] πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι [f] Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μή τέ γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Λιβύῃ. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ περιῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

ιζ. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν· Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὔρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἴδαμεν οὐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὔρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυ-

[e] εἶναι τὴν γῆν. [f] γὰρ δὴ σφέας προσλογ.

πλον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν [g] Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μέν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, τὸ καλέεται [h] Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐστὶ ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτην [i], οὔτε ἥκιστα οὐνομαστήν· τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ

[g] ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν. [h] τρέπεται, καλέεται. [i] ταύτῃ.

ſentiemus omnem Aegyptum quae a Catadupis et Elephantina urbe incepit, bifariam dividi, et utrique cognomine adhaerere: aliam enim ejus partem, eſſe Africae, aliam Aſiae. Quippe Nilus a Catadupis incipiens,mediam ſcindens Aegyptum, in mare fluit: uſque ad Cercaſorum quidem urbem fluit unus plane Nilus; inde autem ſcindit triplices vias. Et quae quidem ad auroram vergit, Peluſium oſtium: altera via ad veſperam tendens, Canobicum oſtium nominatum eſt. Recta autem viarum Nilo, talis eſt: Delatis ex ſuperioribus, ad acumen Delta pervenit; dehinc medium Delta ſcindens, in mare exit: non minimam hanc aquae portionem praebens, nec minime celebrem. Sebennyticum oſtium appellatur. A Sebennytico item duo alia diviſa exſtant oſtia, in mare ferentia, quibus

haec ſunt impoſita nomina, uni Saiticum, alteri Mendeſium. Nam quod Bolbitinum et quod Bucolicum nominatur, non ſunt nativa oſtia, ſed effoſſa.

18. Huic meae opinioni, tantam eſſe Aegyptum quantam ſermone demonſtro, teſtimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone eſt redditum: quod ego poſterius quàm ita in animum induxeram, circa Aegyptum audivi. Nam qui ex urbe Marea et Apic incolunt Aegypti partes Africae confines, qui et ipſi Afri, et non Aegyptii videntur, et peroſi ſacrorum ceremonias, etiam recuſantes bobus feminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Aegyptiis ſibi eſſe commune. Habitare enim ſe extra Delta, nec eſſe ejuſdem illis ſententiae, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Haec eos deus facere non permiſit, in-

ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βυκολικὸν ὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά.

ιη΄. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ [a] γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην ἐγὼ [b] ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Αμμωνος χρηστήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῇσι ἐμεωϋτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Απιος οἰκέοντες Αἰγύπτυ τὰ πρόσυρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ ὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ εἴργεσθαι [c], ἔπεμψαν ἐς Αμμωνα, φάμενοι ὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν [d] αὐτοῖσι· βύλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας ὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύ-

[a] δέ μυ τῇ. [b] ὅσην τινὰ ἐγώ. [c] ἔργεσθαι. [d] καὶ ὐδὲν ὁμολογίειν.

την τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· κ͵ Αἰγυπτίυς εἶναι τύτυς, οἳ ἔνερθε Ελεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τύτου πίνυσι. ὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ιθ΄. Επέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, ὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ κ͵ τῦ Λιβυκῦ τε λεγομένου χωρίου εἶναι [e], καὶ τῦ Αραβίου ἐνιαχῆ. καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, κ͵ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τῦ ποταμῦ δὲ φύσιος πέρι, ὔ τέ τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλυ ὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων [f] ἀρξάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πέλας δ' [g] ἐς τὸν ἀριθμὸν τυτέων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐὼν μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τυτέων ὦν πέρι ὐδενὸς ὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν

[e] χώρη εἶναι. [f] θερινῶν. [g] πελάσας δ'.

quiens Aegyptum esse eam quam Nilus supergressus irriget: quique infra urbem Elephantinem incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Aegyptios. Haec illis ita oraculo responsa sunt.

19. PORRO NILUS, ubi plurimus est, non modo Delta inundat, verum etiam aliquid ejus plagae quae dicitur Africana esse, et alicubi Arabicae: idque utrobique duorum dierum iter, et amplius adhuc eo vel minus. De cujus fluminis natura neque a sacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui: sed promptissimo fui animo haec ex illis cognoscere, cur Nilus aquis abundans defluat, inchoans ab aestivo solstitio, ad centum usque dies, et prope ad numerum horum dierum retrocedat, relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis esse perseveret ad solstitium rursus aestivum. De horum igitur nullo aliquid omnino potui percipere ab Aegyptiis sciſci-

tando illos, quam vim Nilus haberet, ut natura diverſus eſſet ab ceteris fluviis. Haec ego quae celebrata ſunt noſcendi cupidus, eos interrogabam, et cur ſolus omnium amnium nullas efflantes auras praeberet.

20. De qua tamen aqua quidam Graecorum, quum inſignes vellent haberi ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum velim ſignificare. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſſa cur fluvius creſcat, prohibentes Nilum effluere in mare. Atqui crebro eteſiae non ſpiraverunt, et tamen Nilus idem agit. Ad haec ſi eteſiae in cauſſa forent, oporteret aliis quoque fluminibus, quaecunque eteſiis adverſa fluunt, ſimiliter aliquid contingere, et idem quod Nilo, et eo adhuc magis quo tenuiora quum ſint, imbecilliores

Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λελεγμένα [a] βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

κ΄. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ᾽ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὔκων ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠϋτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ [b] τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα

[a] τὰ λεγόμενα. [b] κατὰ ταυτά.

παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οὐδὲν ταὐτὸν πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

κα΄. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωμασιωτέρη [c]· ἣ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.

κβ΄. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων τόπων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα [d]; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρί γε λογίζεσθαι [e] τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες

[c] θωϋμασιωτέρη. [d] θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα. [e] ἀνδρὶ λογίζεσθαι.

fluctus exhibent. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quae nihil tale patiuntur quale quid etiam Nilus.

21. Altera est insipientior quidem quam haec quae dicta est; ut tamen dicatur, quod res est, admirabilior, quae ait illum, quod ab Oceano fluat, istud efficere: Oceanum vero circumfluere omnem terram.

22. Tertia opinio, ut multo modestissima, ita longe falsissima est: quippe quae et ipsa nihil dicit, inquiens e nive liquescente manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Aethiopes fluens in Aegyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ab nive flueret? De quibus multa sane sunt quae quis ad talia validus conjectare possit, non esse probabile, eum manare de nive: primum ac maximum testimonium perhibentibus

ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant. Secundum, quod ea plaga ſine imbribus et ſine glacie perpetuo eſt. ſuper nivem autem quae cecidit neceſſe omnino eſt intra quinque dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium, homines ab aeſtu nigri; et milvi, atque hirundines illic perennare non deſinunt. Grues quoque, hyemem Scythicae plagae fugientes, ad haec loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit et ex qua fluere incipit Nilus, profecto nihil horum eſſet, quemadmodum neceſſitas arguit.

23. At is qui de Oceano loquutus fuit, ad occultum deferens fabulam, caret evectione. Neque enim ego ullum novi fluvium qui ſit Oceanus, ſed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem an-

ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσαλλος διατελέει ἐῦσα. ἐπὶ δὲ χιόνι πεσύσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἐςὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι ὥςε εἰ ἐχιόνιζε, ὗετ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ [a], οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπυσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γενόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμασίην [b] ἐς τὺς τόπυς τύτυς. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε εἰ καὶ [c] ὁσονῶν ταύτην τὴν χώρην δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων ὐδὲν [d], ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

κγ'. Ὁ δὲ περὶ τῦ Ὠκεανῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἤ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δωκέω

[a] τρίτον δὲ. [b] χειμαδίην. [c] ἐχιόνιζε καί. [d] ἄν τι τοιοῦτον οὐδέν.

τὸ οὔνομα εὑρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

κδʹ. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν [a] περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πληθύεσθαι [b] ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ [c] ἄνω. ὡς μέν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἀγχοτάτω ἢ χώρης [d] οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ᾽ ἥν τινα, ταύτην οἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

κεʹ. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε τοῦ ἠέρος [e] τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόν

[a] αὐτίων. [b] πληθύνεσθαι. [c] Λιβύης ἐς τά. [d] ἀγχοτάτω γε χώρης. [e] αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἠέρος.

tiquiorum poëtarum, quum inveniſſet, in poëticam intuliſſe.

24. Quod ſi opiniones quas propoſui, improbantem me ipſum oportet de illis occultis ferre ſententiam, dicam quare mihi videatur abundare Nilus aeſtate. Hyberno tempore ſol depulſus a vetere meatu per hyemes incedit ſuperiora Africae. Ut quidem ergo breviſſime demonſtrando, totum dictum eſt. Etenim deus hic cuicunque regioni proximus exiſtat, et circa quamcunque, eam maxime ſitire aquas credibile eſt, et ſcaturigines indigenas amnium areſcere.

25. Ut autem pluribus verbis demonſtretur, ita habet: Sol Africae ſuperiora permeans, ea efficit. nam quum per omne tempus ſit ſerenus aër in iſtis regionibus, et ipſa regio calida ac venti frigidi, peragrans, facit quale aeſtate facere conſuevit

means medium coeli. ad ſe enim trahit aquam, tractamque in ſuperna abigit loca. quam ſuſcipientes venti ac diſſipantes liquefaciunt; et ſunt probabiliter ab hac regione flantes, auſter et africus, multo ventorum omnium pluvioſiſſimi. Quanquam mihi videtur non omnem humorem annuum Nili ſol demittere, ſed et penes ſeipſum reſervare. Idem, mitigata hyeme, rurſus in medium coelum regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit; quae mox, multa illis pluviali aqua ex imbribus commixta, utpote terra per pluvias madefacta et lacunoſa, magna fluunt: at aeſtate, quum deſtituantur ab imbribus, et a ſole trahantur, imbecilla ſunt. Nilus autem qui imbribus caret, ſed qui trahitur a ſole, merito ſolus fluviorum eo tempore fluit multo

περ κ) τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τȣ̃ ȣ̓ρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ᾽ ἑωϋτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκȣσι. καί εἰσι οἰκότως [f] οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, κ) ὁ λὶψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι ȣ̓δὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τȣ̃ Νείλȣ ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι περὶ ἑωϋτόν. πρηϋνομένȣ δὲ τȣ̃ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν ȣ̓ρανὸν ὀπίσω· κ) τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίȣ ὕδατος [g] συμμισγομένȣ πολλȣ̃ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης κ) κεχαραδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρεος τῶν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτȣ̀ς, κ) ὑπὸ τȣ̃ ἡλίȣ ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τȣ̃ ἡλίȣ, μȣ̃νος ποταμῶν τοῦ-

[f] εἰκότως bis. [g] ὀμβρίȣ τȣ̃ ὕδατος.

τον τὸν χρόνον οἰκότως αὐτὸς ἑωϋτȣ ῥέει πολλῷ [a] ὑποδεέστερος ἢ τȣ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων [b] αἴτιον εἶναι.

κϛʹ. Αἴτιος δὲ ὡϋτὸς ȣ̃τος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν τὸν ταύτῃ [c] εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῷ [d]. ȣ̃τω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὡρέων, καὶ τȣ ȣ̓ρανȣ, τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, ταύτῃ μὲν τȣ νότȣ ἦν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἕστηκε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσȣ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἤϊε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης [e] ἔρχεται. διεξιόντα δ᾽ ἂν μιν [f] διὰ πάσης Εὐρώπης,

[a] πολλόν. [b] τȣ́τȣ. [c] ξηρὸν ταύτῃ. [d] αὐτῷ. [e] νῦν τα Λιβύης.
[f] διεξιόντα δέ μιν.

exilior quam per aeſtatem. Tunc enim peraeque trahitur atque omnes aquae, per hyemem vero ſolus urgetur. Ita ſolem cenſui harum rerum eſſe cauſſam.

26. Idem iſte, mea ſententia, autor eſt aëris ſicci in ea regione, dum perurit tranſitum iſti. Ita ſemper Africae ſuperiora aeſtas obtinet. Quod ſi temporum ſtatio immutaretur, et in qua coeli parte nunc aquilo ſitus eſt et hyems, ibi auſtri ſitus eſſet et meridiei: et ubi nunc auſter locatus eſt, illic aquilo eſſet: ſi haec ita haberent, profecto ſol amotus e medio coelo ab hyeme et aquilone, mearet ſuperna Europae, quemadmodum nunc Africae: peragranſque omnem Europam, fa-

ceret (opinor) eadem in Iſtro quae nunc facit in Nilo.

27. De aura autem quae nulla efflat, hoc mea fert opinio: valde conſentaneum eſſe, e locis fervidis nihil exſpirare aurae: quippe quae ab aliquo frigido flare gaudet.

28. Verum haec ita ſint quemadmodum et ſunt, et prorſus fuere. Nili tamen fontes nemo neque Aegyptiorum, neque Afrorum, neque Graecorum, qui in colloquium mecum venerunt, ſe noſſe profeſſus eſt, praeter ſcribam ſacrarum Minervae rerum in Aegypto, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans ſe id procul dubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutum tendentibus, in medio Syenes urbis poſitos Thebaidis, et Elephantinae: quorum uni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, et ex iſtorum montium medio

ἔλπομαι ποιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τά περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

κζ. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε [g] ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων, οὐκ οἰκός [h] ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν.

κη΄. Ταῦτα μέν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάϊ πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δή ἔμοιγε παίζειν [i] ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὦν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ

[g] ἀποπνέειν ἀπὸ τοῦ Νείλου, τήνδε. [h] εἰκός. [i] δέ μοι παίζειν.

τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ᾽ Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς Βορέην ἄνεμον· τὸ δ᾽ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ᾽ Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὗτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· ὡς ἐμὲ κατανοέειν δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιῤῥοίην οἷα ἐμβαλόντος [a] τοῦ ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην [b] ἐς βυσσὸν ἰέναι.

κθʹ. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ᾽ ἀπὸ τούτου [c], ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χω-

[a] οἷα δὲ ἐμβαλόντος. [b] καταπειρητηρίην. [c] ἀπὸ τοῦδε.

Nili fontes abyſſos, *hoc eſt*, ſine fundo, fluere. cujus aquae dimidium Aegyptum verſus et ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Aethiopiam verſus atque Auſtrum. Quod autem abyſſi forent fontes, ajebat Pſammetichum Aegypti regem periculum hujus rei feciſſe: nam fune menſurae, quae quatuor cubitorum eſt, millenas plurimas continente nexo, ibi eum demiſiſſe, tamen ad fundum non deveniſſe. Sic quidem ſcriba hic, ſi modo haec ut geſta dicebat, affirmabat: ut ego opiner vortices quoſdam illic eſſe validos, ac refluxum quippe aquae inſultantis montibus, unde nequeat funis ad explorandum demiſſus ire in fundum.

29. Aliud ab ullo quoquam audire non potui. Sed tale quidem aliud ad longiſſimum indagavi uſque ad Elephantinam urbem ipſe ad inſpiciendum profectus; quod inde ulterius eſt, audiendo

jam inquirens. Ab urbe Elephantina ad ſuperiora eunti eſt locus acclivis, ubi neceſſe ſit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: et, ſi abrumpatur, abire navigium, raptum fluxus impetu. Abeſt autem hic locus quatuor dierum navigatione: eſtque ibi Nilus tortuoſus veluti Maeander, et ſunt hi duodecim ſchoeni quos hunc in modum enavigare oportet, et poſtea pervenire planum in campum, ubi ſit inſula Nilo circumflua, nomine Tachompſo. Ab Elephantina vero ſuperiora jam Aethiopes incolunt et dimidium inſulae: nam alterum dimidium Aegyptii. Inſulae contigua eſt ingens palus, accolentibus circum Aethiopibus paſtoribus: quam navigando trajiciens venies in Nili alveum, qui in paludem iſtam effunditur. Deinde egreſſus, itinere pedeſtri quadraginta dierum perges propter flumen. nam in Nilo acuti ſcopuli ſurgunt et ſaxa frequentia, per quae navi-

ρίον· ταύτῃ ὦν δὴ τὸ πλοῖον διαδήσαντας [d] ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀποῤῥαγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται [e] φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, καλάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι [f] ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ελεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς, παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ

[d] διαδήσαντα. [e] πλοῖον ἔξεισι. [f] ἀπίξηαι.

οἷά τέ ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκοντα [a] ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἥξεις [b] ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καί σφι μαντήϊον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε.

λ'. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων [c]. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐστι Ἀσχὰμ [d]. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλέϊ. ἀπέστη-

[a] δὲ τῇσι τεσσεράκοντα. [b] ἥξεαι. [c] μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων.
[d] Ἀσμάχ.

gare non licet. Peragrato in quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subveheris, et postea venies in oppidum magnum nomine Meroen, quae urbs fertur aliorum Aethiopum esse metropolis. Cujus incolae solos deorum colunt Jovem et Liberum, eosque magnopere venerantur. Jovis etiam illis adest oraculum, cujus Dei responsis, postea quam jubentur, et quocunque jubentur, eo sumunt expeditionem.

30. Ab hac urbe, per alterum tantum temporis, quo ad ipsam Aethiopum metropolin ex Elephantina pervenisti, navigando pervenies ad Automolos, quibus Automolis nomen est Ascham: quod verbum Graeca in lingua idem pollet quod ab sinistra manu regi assistentes. Isti quum essent Aegyptii bellatores, ducenta et quadraginta millia, ad hos Ae-

thiopas transiere hac de caussa. Sub rege Psammeticho fuerant in praesidiis collocati alii in urbe Elephantina adversus Aethiopas, et ad Daphnas Pelusias, alii adversus Arabes et Assyrios, alii in Marea adversus Africam. Mea adhuc aetate etiam per eadem loca Persarum praesidia locantur, quemadmodum sub rege Psammeticho erant; nam et apud Elephantinam et apud Daphnas Persae excubias agunt. Quum igitur triennium in praesidio fuissent Aegyptii, neque vices eorum aliqui exciperent, communi usi consilio, a Psammeticho ad Aethiopiam sibi transeundum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, illic

σαν δὲ αὗται τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· Επὶ Ψαμμητίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ελεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι ἄλλη δὲ πρὸς Αραβίων καὶ [e] Ασσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ελεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤϊσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καί σφεας θεοὺς πατρῴους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας· τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ,

[e] Αραβίων τε καὶ.

ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας ἑωϋτοὺς [f] τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δέ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

λα'. Μέχρι μέν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὑρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

λβ'. Ἀλλὰ τὰ μὲν [g] ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λό-

[f] σφέας αὐτούς. [g] τάδε μέν.

etiam ſibi uxores et liberos fore. Hi poſteaquam in Aethiopiam profecti ſunt, ſeſe Aethiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus eſt. Erant ei nonnulli Aethiopum diſſidentes, quos quum ſuſtuliſſent, terram illorum juſſit iſtos incolere. Aethiopes, his colonis inter ſe collocatis, facti ſunt manſuetiores, moribus Aegyptiacis imbuti.

31. Ad quatuor igitur menſium partim navigationem, partim iter, cognoſcitur Nilus, praeter id quo fluit per Aegyptum. Tot enim menſes computanti reperiuntur impendi ab eo qui ex Elephantina ad hos Automolos pergat. Fluit autem ab veſpera et ſolis occaſu: ultra quid ſit, nemo poteſt pro comperto narrare. eſt enim deſerta prae fervore ea regio.

32. Sed quae accepi ex quibuſdam Cyrenaeis, qui ſe ad Ammonis oraculum iſſe commemorabant, colloquutoſque de

Nilo cum Etearcho Ammoniorum rege, et ex aliis fermonibus deveniffe in confabulationem de Nilo, tanquam nemo nofceret ejus fontes: Etearchumque narraffe, aliquando quofdam ad fe veniffe Nafamonas, quae gens eft Africana, Syrtim incolens, et oram Syrtis quae vergit ad auroram, non multum. Eos, quum veniffent, interrogarenturque nunquid amplius haberent referre de Africae defertis, retuliffe, apud fe fuiffe quofdam virorum praepotentium filios petulantes: eos, quum in virilem aetatem adoleviffent, cum alia fupervacua fuiffe machinatos, tum vero ex ipfis quinque fortito feparaviffe ad infpiciundas Africae folitudines, et fiquid amplius vifuri effent quam ii qui longiffima infpexiffent. Oram enim Africae mari feptentrionali obverfam Libyes et Libyum multae gentes ab Aegypto incipientes omnem praetexunt ufque

γους περὶ τοῦ Νείλου Ετεάρχῳ [a] τῷ Αμμωνίων βασιλέϊ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς· καὶ τὸν Ετέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστι μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωϋτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα [b] ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἣ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλά·

[a] λόγους Ετεάρχῳ. [b] τῶν μακρότατα.

πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὑπὲρ θάλασσαν [c] κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε [d] καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι ταπρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καί σφεας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἁπτομένοισι δέ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγον-

[c] τῶν ἐπὶ θάλασσαν. [d] ὕδασί τε.

ad promontorium Soloentem, quod Africae extremum eſt, praeter id quod aut Graeci obtinent, aut Phoenices: at ſupra maritimam oram, et eos homines qui ſupra mare pertinent, ab feris ulterior Africa habetur: at ultra plagam a feris inſeſſam, arena eſt, vehementerque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos juvenes ab aequalibus dimiſſos, aquis atque cibariis probe inſtructos, primum per regionem iviſſe habitatam; hanc permenſos, in illam ferinam perveniſſe; ex ea per ſolitudinem tranſiviſſe iter facientes ad ventum zephyrum; peragratoque multo ſpatio ſabuloſae regionis et pluribus ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie natas, et ipſos acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe; eiſque inter decerpendum ſuperveniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos, arreptoſque duxiſſe illos; quorum linguam Naſamo-

nes non cognoſcebant, ut nec Naſamonum illi qui ducebant: et ab his ductos fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos perveniſſe in urbem, in qua univerſi forent aequali ſtatura illis qui duxiſſent, colore nigro: eam urbem praeterlabi grande flumen, ab veſpera ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili.

33. Hactenus a me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quod is aiebat Naſamonas (ut Cyrenaei referebant) revertiſſe, et eos homines ad quos illi perveniſſent, omnes eſſe praeſtigiatores. Flumen autem quod praeterfluebat, et Etearchus conjectabat Nilum eſſe, et ratio ſic dictat. Ex Africa enim Nilus fluit, eamque mediam ſecat, et (ut ego conjecto ex apertis ignota arguens) pari tractu atque Iſter meat. Iſter namque flu-

τας τῶν Νασαμώνων. ἄγει τε δὴ αὐτὺς [e] δἰ ἑλέων μεγίςων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ ἅπαντας [f] εἶναι τοῖσι ἄγυσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλυς.

λγ΄. Ὁ μὲν δὴ τῦ Αμμωνίυ Ετεάρχυ λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοςῆσαί τε ἔφασκε τὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· ϗ ἐς τὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπυς, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τῦτον τὸν παραῤῥέοντα ϗ Ετέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· ϗ δὴ ϗ ὁ λόγος ὕτως αἱρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ιςρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Ιςρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρ-

[e] ἄγειν τε αὐτὺς. [f] πάντας.

ξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυῤῥήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληΐων ϛηλέων· ὁμυρέυσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴϛρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τῦ Εὐξείνυ πόντυ διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰϛριηνοὶ Μιλησίων οἰκέυσι ἄποικοι.

λδ΄. Ὁ μὲν δὴ Ἴϛρος (ῥέει γὰρ δι᾽ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν τῦ Νείλυ πηγέων ὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐϛι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι᾽ ἧς ῥέει. περὶ δὲ τῦ ῥεύματος αὐτῦ, ἐπ᾽ ὅσον μακρότατον ἱϛορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιϛά κη ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴϛρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον [a] κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λι-

[a] ἀντίη.

vius incipiens a Celtis atque urbe Pyrrene mediam Europam ſcindit: Celtae autem ſunt extra columnas Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimis: ſed Iſter totam Europam permenſus qua Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, in mare Euxini ponti influens finitur.

34. Et Iſter (fluit enim per terram habitatam) a multis cognoſcitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat, utpote Africa per quam fluit, inhabitata ac deſerta. De ejus fluxu, quam potuit longiſſime inquirendo perveniri, dictum eſt. exit autem in Aegyptum. Porro Aegyptus montanae Ciliciae fere oppoſita jacet. Hinc ad Sinopen in ponto Euxino ſitam, quinque dierum eſt rectum iter viro expedito. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti ex adverſo eſt ſita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi

aequiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit.

35. VENIO ad plura de Aegypto referenda; quoniam plurima mirabilia habet quam alia omnis regio, et supra omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea memorabuntur. Aegyptii, pro coelo, quod apud eos est alterius modi, et flumine diversam ab aliis fluminibus naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia a ceteris hominibus diversa constituerunt, seu mores seu jura respicias. Apud hos feminae quidem negociantur cauponanturque, et institoriis operis vacant; viri autem intra domos texunt. Alii vero texentes villum sub tegminis desuper tramant, Aegyptii subter. Onera viri capitibus, feminae humeris bajulant. Feminae erectae mingunt; viri sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt;

ζώης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μέν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

λε΄. Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωμάσια [b] ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ᾽ οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ [c] μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρίῃ χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπι-

[b] πλέω θωϋμάσια. [c] ὑφαίνουσι οἱ.

λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι.

λϛʹ. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυροῦνται [a]. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἱκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενείῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαιτα ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν [b] καὶ κριθέων ὦλλοι [c] ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται

[a] ξηρεῦνται. [b] πυρέων. [c] ὤλλοι.

reddentes rationem, quae ſunt turpia, ſed neceſſaria, ea in occulto fieri debere; palam vero, quae non ſunt turpia. Mulier neque dei neque deae ulla ſacerdos eſt, ſed viri deorum omnium et dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus; filiabus, etiamſi nolint, ſumma neceſſitas eſt.

36. Deorum ſacerdotes alibi comati ſunt, in Aegypto raſi. Apud alios ritus eſt, ſtatim in funere capita tonſa geri ab illis, quos maxime tangit; Aegyptii ſub mortes ſinunt capitis crines immitti, tum in capite, tum in mento antea raſi. Apud ceteros mortales victus a ferarum ſecretus eſt conſortio; Aegyptii cum feris vivunt. Alii frumento atque hordeo victitant: Aegyptio qui ex iis vitam ſectatur, maximo probro eſt; ſed cibos e farre

conficiunt, quos quidam ſiliginem appellant. Farinam aqua madefactam pedibus, lutum manibus ſubigunt et ſtercus tollunt. Virilia, alii talia relinquunt prout nata erant, praeter eos qui ab iſtis didicerunt; Aegyptii circumcidunt. Viri binas veſtes habent, feminae ſingulas. Alii velorum anſulas et funes extrinſecus asſuunt, Aegyptii intrinſecus. Graeci literas ſcribunt et calculis computant, a ſiniſtro in dextrum manum ferentes, Aegyptii a dextro in ſiniſtrum; et hoc facientes ajunt ſe in dextrum, Graecos facere in ſiniſtrum. Literis duplicibus utuntur, quarum unas ſacras vocant, populares alteras.

37. In deos affatim ſupra omnes homines religioſi ſunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, ſingu-

σιτία, τὰς ζεὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὦλλοι [d] μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μέν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

λζ'. Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοισίδε [e] χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι,

[d] ὦλλοι. [e] τοιοῖσδε.

διασμῶντες[f] ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε ἄλλο[g] μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηταί σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφισι ἐσθῆτα[h] οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ψυχρῷ[i], καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἐστὶ ἱρὰ πεσσόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ

[f] διασμίωντες. [g] μήτε τι ἄλλο. [h] δέ σφι ἐσθῆτα. [i] ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ.

lis ea diebus extergentes, non hic quidem, ille autem non; ſed univerſi. Linea ferunt veſtimenta ſemper recens lota, hanc rem praecipue curantes. Virilia circumcidunt munditiae gratia, pluris facientes ſe mundos eſſe quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus radunt, nequis pediculus deos colentibus aut aliud quid ſordidum omnino adſit. Iidem veſtem tantummodo lineam, calceos byblinos geſtant: nec aliam veſtem aut alios calceos ſumere eis fas eſt. Lavantur quotidie bis frigida, item noctu bis. Alias praeterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. qui etiam non paucis afficiuntur commodis. nam neque e re domeſtica aliquid conterunt, neque impendunt, ſed ipſis cibi ſacri cocti praeſto ſunt, et carnis anſerinae et bubulae copia quaedam ingens quotidie unicuique adeſt. Vinum quoque ex vite preſſum illis datur,

De piſcibus guſtare nefas eſt illis. Fabas Aegyptii in ſua terra nec admodum ſerunt, nec eas quae provenerint, aut crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aſpicere quidem eas ſuſtinent, arbitrantes haud mundum illud legumen eſſe. Sacerdos fit non unus cuiuſque deorum, ſed multi, quorum unus eſt maximus. ubi quis defunctus eſt, filius ejus ſubrogatur.

38. Boves mares, Epaphi eſſe ſtatuunt; eaque de re hunc in modum eos explorant. Si pilum nigrum adeſſe vel unum viderit, nequaquam mundum eſſe cenſet. Explorat autem haec ſacerdotum aliquis ad id conſtitutus, pecude cum ſtante erecta, tum etiam reſupinata: lingua etiam exerta, an pura ſit ab iis ſignis quae propoſita ſunt, et ego alio referam in libro. Inſpicit et caudae pilos, nunquid eos habeat ſecundum naturam procrea-

οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ ἢ σφι ἔξεςι πάσασθαι. κυάμȣς δὲ ὔτέ τι μάλα σπείρȣσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τȣ́ς τε γενομένȣς ὔτε τρώγȣσι, ὔτε ἕψοντες πατέονται [a]. οἱ δὲ δὴ ἱρέες, ὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες ȣ̓ καθαρόν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ ȣ̓χ εἷς ἑκάςȣ τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐςι ἀρχιέρεως [b]. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τȣ́τȣ ὁ παῖς ἀντικατίςαται.

λη΄. Τȣ́ς δὲ βȣ̃ς τȣ̀ς ἔρσενας, τȣ̃ Ἐπάφȣ εἶναι νομίζȣσι, καὶ τȣ́τȣ εἵνεκα δοκιμάζȣσι αὐτȣ̀ς ὧδε· τρίχα ἢν κὴ μίην ἴδηται ἐπιȣ̃σαν μέλαιναν, ȣ̓ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθȣ̃ ἑςεῶτος τȣ̃ κτήνεος καὶ ὑπτίȣ, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηΐων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾶ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἢν δὲ τȣτέων πάντων ᾖ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ

[a] πατέονται. [b] ἀρχιερεύς.

τὰ κέρεα εἰλίσσων [c]· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μέν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε.

λθ'. Θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύωσι [d], πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν τοῦ [e] κτήνεος δείρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνῃ [f] πολλὰ καταρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ᾖ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνές σφισι ἔωσι ἐπιδήμιοι [g] ἔμποροι, οἳ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἳ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ

[c] ἑλίσσων. [d] θύσωσι. [e] σῶμα μὲν δὴ τοῦ. [f] κεφαλῇ δ' ἐκείνῃ
[g] Ἕλληνές σφι ἔωσι ἐπίδημοι.

tos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat circumvolvens cornibus byblum; deinde adfingens terram sigillarem, anulum imprimit, et sic abducunt. Nam immolanti eo sigillo non notatam, poena mors sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur.

39. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quae signata est, ad aram ubi immolant adducta, pyram incendunt: deinde supra aram circa hostiam libato vino, ac deo invocato, mactant: mactatae caput amputant, et reliquum corpus excoriant. Capiti autem illi multa imprecati, asportant illi, quibus jus est forum celebrare, et eis Graeci negociatores adfuerint; illi igitur ferentes in forum vendunt: quibus si non adfuerint Graeci, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in haec verba, ut siquid mali aut ipsis im-

molantibus aut univerſae Aegypto futurum ſit, id in caput hoc vertatur. Eoſdem porro hos ritus circa capita pecudum immolatarum, et vini libationem omnes pariter Aegyptii ad omnia ſacra obſervant. Atque ex hoc ritu fit, ut nemo Aegyptiorum de capite ullius alterius animantis deguſtet.

40. At tamen ſacrorum exemptio et crematio alia circa aliud ſacrum ab eis inſtituta. Quam igitur deam maximam eſſe cenſent, et cui maximum feſtum celebrant, jam nunc dicam. Poſteaquam corio bovem exuerunt habitis precibus, alvum illam totam extrahunt, viſcera autem ejus in corpore adipemque linquunt, crura amputant, et extremam coxam armoſque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus ſtipant panibus puris, et

τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μέν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς.

μ΄. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρόν σφι καθέστηκε. τὴν δ᾽ ὦν μεγίστην τε δαίμονα ἥγηνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὁρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν κατευξάμενοι, κοιλίην μὲν ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὦν εἷλον [h], σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτον καθαρῶν,

[h] ἐρέων· ἐπὴν προνηστεύσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται θύουσι τὴν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κάτην πᾶσαν ἔξω εἷλον.

καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν.

μα΄. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ [a] τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὔ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήϊον, βούκερών ἐστι, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὔτ᾽ ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ᾽ ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ

[a] καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν ἢ.

melle, et uva paſſa, et ficis, et thure, et myrrha, atque aliis odoribus. Ubi haec infarſerunt, adolent, multum olei adfundentes: jejunio tamen ante ſervato ſacrificant. Dum ſacrificium ardet, omnes verberant. Poſteaquam ſatis verberaverunt, dapem ex ſacrificii reliquiis proponunt.

41. Mundos quidem igitur mares boves, ac vitulos univerſi Aegyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, utpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre bubulis praeditum eſt cornibus, quemadmodum Io Graeci pingunt; boveſque feminas ſimiliter Aegyptii omnes venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: ideoque nemo vir Aegyptius Aegyptiave mulier Graecum virum aut ore ſuavietur, aut cultro, vel verubus, vel olla illius utetur, aut puri bo-

vis carnem Graeco cultro diſſecti guſtabit. Boves qui demortui ſunt hunc in modum ſepeliunt: Feminas quidem in flumen demittunt, maſculos autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, uno cornu aut utroque extante, ſigni gratia. Ubi computruit, et ſtatum tempus advenit, praeſto eſt ad ſingulas urbes navis ex inſula nominata Proſopitide, quae eſt in Delta, habetque novem ſchoenorum ambitum. In hac igitur Proſopitide inſula cum aliae ſunt frequentes urbes, tum ea unde proficiſcuntur naves ad oſſa boum tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris ſanctum extructum eſt. ex qua urbe alii multi vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt oſſa, aſportant, eaque uno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos

μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τόνδε [b]. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ ϗ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηΐου εἵνεκεν [c]· ἐπεὰν δὲ σαπῇ, ϗ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βᾶρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλευμένης [d] νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν [e] τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν ϗ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βᾶρις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλις [f]· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, ϗ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἄλλα κτήνεα θάπτουσι [g] ἀποθνήσκοντα. ϗ γὰρ περὶ ταῦ-

[b] τοιόνδε. [c] εἵνεκα. [d] καλεομένης. [e] ταύτῃ δὴ ὦν. [f] πόλιας. [g] κτήνεα ἅπαντα θάπτουσι.

τα οὕτω σφι νενομοθέτηται. κλείουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

μβ΄. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου [a] ἵδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μέν νυν πάντες [b] οἴων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἴσιός τε, ϗ Οσίριδος [c]. τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὴ [d] τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, ὄϊς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἴων ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδέ σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, ϗ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ᾽ αὐτοῦ· τέλος δὲ, ἐπεί τε [e] λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαί τε [f] τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, ϗ ἐνδύντα τὸ νάκος,

[a] Θηβαιέος. [b] μὲν πάντες. [c] Οσίριος. [d] ὅσοι μὲν δή. [e] τέλος ἐπείτε. [f] προεχθέσθαι τε.

circa haec legibus comparatum est. nam ne haec quidem interimunt.

42. Ceterum qui Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanae praefecturae sunt, ii omnes ab ovibus abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt universi Aegyptii, praeter Isin et Osirin, quem Bacchum esse ajunt. hos peraeque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiae praefecturae sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, et quicunque propter illos ovibus parcunt, ajunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem quia orando instabat Hercules, hoc commentus sit, ut amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderit: et ob id Aegyptios instituisse

Jovis ſimulacrum facere arietina facie: et ab Aegyptiis Ammonios accepiſſe, qui ſunt Aegyptiorum atque Aethiopum coloni, et linguam ex utriſque mixtam uſurpantes. Qui etiam mihi videntur nomen Ammonios ex hoc ſibi pro cognomine poſuiſſe, quod Aegyptii Jovem appellant Ammoun. Arietes vero non mactantur a Thebanis, ſed eis ob hanc rem ſacri ſunt. Uno tantum die quotannis in feſto Jovis, unum arietem obtruncant, cujus pellem detractam eundem in modum Jovis ſimulacro induunt: ad illudque deinde aliud adducunt Herculis ſimulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum ſunt, arietem verberant, deinde in ſacro eundem loculo ſepeliunt.

43. De Hercule autem hunc ego audivi ſermonem, eum eſſe ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Graeci norunt, nulla in parte Aegypti quip-

οὕτω οἱ ἑωϋτὸν ἐπιδέξαι [a]. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὤγαλμα τῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Αμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε κ̀ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δή ἐμοὶ, κ̀ τοὔνομα Αμμώνιοι ἀπὸ τῦδέ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Αμμῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέυσι τὸν Δία. τὺς δὲ κριὺς οὐ θύυσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τῦ ἐνιαυτῦ, ἐν ὁρτῇ τῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, κ̀ ἀποδείραντες, κατὰ τὠϋτὸ ἐνδύυσι τὤγαλμα τῦ Διός· κ̀ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέους [b] προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, κ̀ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτυσι αὐτόν.

μγ'. Ἡρακλέυς δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκυσα, ὅτι εἴη [c] τῶν δυώδεκα θεῶν. τῦ ἑτέρυ δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτυ ἐδυνάσθην ἀ-

[a] ἐπιδέξαι. [b] Ἡρακλέος, quater. [c] ὡς εἴη.

κῆσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέους Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Αμφιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἓν δὲ καὶ [d] τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέους τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι ἦσαν Αμφιτρύων καὶ Αλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔ τε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέους. ἀλλά τις

d ἓν δὲ δὴ καί.

piam potui audire. Et fane ejus nomen non Aegyptios a Graecis accepiſſe, ſed Graecos potius ab Aegyptiis, et eos quidem Graecos qui hoc nomen filio Amphitryonis impoſuere, cum multa alia mihi indicia ſunt id ita ſe habere; tum vero iſtud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon et Alcmena, fuerunt olim ab Aegypto oriundi: et quod Aegyptii negant ſe aut Neptuni aut Dioſcurorum nomina noſſe: neque hi dei inter ceteros ab illis admiſſi fuerunt. Quod ſi nomen daemonis ullius a Graecis mutuati eſſent, non minime, imo vel maxime iſtorum memoriam fuiſſent habituri: ſi quidem etiam tunc navigationes exercebant, et nonnulli Graecorum navicularii erant, ut credo, et mea fert opinio: ut Aegyptii iſtorum potius deorum nomina quam Herculis percepiſſent. Atqui vetuſtus quidam deus eſt apud Aegyptios

Hercules, et (ut ipsi ajunt) septem et decem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo duodecim dii ex octo diis extiterunt, quorum Herculem unum arbitrantur.

44. Quibus ego de rebus certior fieri annitens, a quibus possem, in Tyrum Phoenices *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis sanctum esse audirem: quod et vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo, majorem in modum splendente per noctem. Veniensque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem congruere cum Graecis, quippe dicentes cum urbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem a Tyro ab ipsis habitata annorum duo millia ac trecentos. Vidi praeterea

ἀρχαῖος ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι.

μδ'. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἶδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, μαράγδου [a] λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι [b]. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν

[a] σμαράγδου. [b] ἱδρυνθῆναι.

τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέους, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον [c] ἱρὸν Ἡρακλέους ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα καὶ πέντε [d] γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μέν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ διξὰ Ἡράκλεια ἱδρυσάμενοι ἔκτηνται. καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι.

με'. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέους λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. τὸν δὲ

c ἀπικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον εὗρον. d καὶ ταῦτα πέντε.

Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, ubi inveni templum Herculis a Phoenicibus conditum, qui ad investigandam Europam navigantes, Thasum condiderunt: quod vel quinque virorum aetatibus prius fuit, quam Herculis Amphitryonis in Graecia exsisteret. Haec quidem igitur investigata plane declarant Herculem vetustum deum esse. eoque mihi videntur hi rectissime facere e Graecis, qui duplicia Herculi templa aedificata obtinent; uni quidem, ut immortali, cognomen Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi, parentantes.

45. Alia quoque multa inconsiderate Graeci loquuntur, quorum et haec inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Aegyptum pervenisset, ab Aegyptiis redimitum, tanquam Jovi immolandum, cum pompa fuisse eductum,

ac illum tantisper se continuisse; sed quum illi ad aram eum consecrarent, ibi ad vim conversum, omnes illos interemisse. Quae quum dicunt Graeci, videntur mihi se et naturae Aegyptiorum et morum ignaros prorsus ostendere. Quippe quibus nullam pecudem fas est immolare, praeter sues, praeterque boves mares, et vitulos (dummodo mundos) et anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus esset, et adhuc (ut ajunt) homo, par esset ad multa millia virorum interimenda? Haec tamen tot quae de his diximus, sint et a diis et ab heroibus in bonam partem accepta.

46. Porro capras et hircos ea de caussa ii quos diximus Aegyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendesii numerant, quos octo ajunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrum et pingunt et sculpunt pic-

τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄθρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἴη.

μϛ΄. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ [c] καὶ γλύ-

[c] γράφουσι δὲ δή.

φουσι οἱ ζωγράφοι, τοῦ Πανὸς τὤγαλμα, κατάπερ Ἕλληνες [f], αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὴ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.

μζ. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥγηνται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἤν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπ' ὧν [g] ἔβαψε ἑωϋτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν [h]

[f] ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς, κατάπερ Ἕλληνες, τὤγαλμα. [g] ἀπιὼν. [h] βὰς ἐς τὸν.

tores, quemadmodum Graeci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similem ceteris diis. Qua tamen eum caussa talem pingant, non est mihi relatu jucundum. Verum Mendesii omnes capras venerantur, et acrius capros quam feminas. Et caprarii praecipuo honore afficiuntur, et ex his unus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiae praefecturae luctus ponitur. Vocatur autem et hircus et Pan Aegyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in ostentationem hominum pervenit.

47. Suem autem Aegyptii spurcam belluam esse arbitrantur, unde et siquis istorum eam vel transeundo contigerit, cum ipsis vestimentis demersit se abiens

ad flumen; et ideo soli omnium subulci, Aegyptii indigenae, nullum in Aegypto ingrediuntur templum: nemoque aut filiam illis nuptum dare vult, aut cujusqiam eorum filiam ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis dijs immolare sues jus Aegyptiis non est, praeterquam Lunae et Baccho: quibus quum per tempus plenilunii sues immolarunt, carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, de hac re ab Aegyptiis est quidem narratio relata: sed quam mihi notam decorum magis est non referre. Sacrificium autem de suibus Lunae hunc in modum fit. Immolata sue, extremam ejus caudam, et lienem, et omentum simul componens, adipe omni qui circa alvum pecudis existat, ea operuit, ac deinde igni adolet: reliquis carnibus plenilunii

ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονταί τε οἱ * συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὗς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὦν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ

* ἐκδίδονταί οἱ.

πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι [b]· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ᾽ ἀσθενείης βίου, σταιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι.

μη᾽. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὁρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν [c] κατὰ ταυτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλά σφι ἐστὶ ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες [d], νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἐστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

[b] θύωσι. [c] πλὴν χοίρων. [d] κώμας καὶ γυναῖκες

die vescuntur, quo die sacra fecerint; alio die non amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem victus fictas ex farina sues postquam coxerunt, immolant.

48. Baccho quoque in festi convivali coena porcum pro foribus mactans quisque auferendum praebet ipsi subulco qui illum vendiderat. Reliquum festum Baccho Aegyptii celebrant exceptis choris, fere per omnia eadem Graecis. Sed loco phallorum, sunt ab eis excogitatae aliae statuae circiter cubitales nervis mobiles, quas feminae circumferunt per pagos, veretro nutante, quod non multo minus est caetero corpore; et tibia praeeunte, quam feminae, Bacchum canentes, sequuntur. Cur autem veretrum habeat majus et solum in corpore agitet, de eo est sacra narratio, quam habent.

49. Jam igitur Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus ſacri, ſed gnarus fuiſſe mihi videtur. Siquidem Melampus fuit, qui Graecis Bacchi, et nomen et ſacrificium, et pompam phalli interpretatus fuit, non tamen omnem plane rationem complexus aperuit. Verum ii qui poſt hunc extiterunt ſapientes, rem magis explicaverunt. Itaque phallum qui in pompa Bacchi exhibetur Melampus induxit: a quo edocti Graeci faciunt ea quae faciunt. Ego quidem igitur Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, artemque divinandi ſibi comparaſſe: eundemque ab Aegypto accepta cum alia multa Graecis enarraſſe, tum vero illa de Baccho pauca in illis mutantem. Neque enim dixerim quae in Aegypto fiunt huic deo, caſu congruere cum iis quae in Graecia. nam ſimili modo ea fuiſſent Graecis,

μθʹ. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὔνομα [a], καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος [b]· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιέουσι τὰ ποιέουσιν [c] Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωϋτῷ συστῆσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι [d] Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν [e] τοῖσι

[a] Διονύσου τ' οὔνομα. [b] ἀπηγησάμενος. [c] ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν. [d] ἀπηγήσασθαι. [e] γὰρ ἦν.

Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμέναι [f]. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλό κου τὶ νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην.

ν'. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πυνθανόμενος οὕτω εὑρίσκω ἐόν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων [g] θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰείκοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ

[f] ἰσηγμένα. [g] Νηρηΐδων καὶ τῶν ἄλλων.

non autem recens inducta. Neque tamen dicam Aegyptios a Graecis fuisse mutuatos aut hoc aut aliud quippiam ad ritus pertinens. Videtur autem mihi Melampus quae ad Bacchum pertinent audisse ex Cadmo Tyrio et illis qui cum eo e Phoenice venerunt in terram nunc Boeotiam appellatam.

50. Ac omnia fere deorum nomina ex Aegypto in Graeciam venerunt. Nam ex barbaris venisse sciscitatus ita esse comperio. Reor igitur ex Aegypto praecipue venisse. Nam praeter Neptuni, et Castorum, quemadmodum a me superius dictum est, et Junonis, et Vestae, et Themidis, et Gratiarum, et Nereidum, nomina aliorum deorum fuerunt perpetuo Aegyptiis in regione. Dico autem quae ipsi dicunt Aegyptii. Quorum vero deorum negant se noscere nomina, isti viden-

tur mihi a Pelasgis fuisse nominati, praeter Neptunum; hunc quippe Deum ab Afris audierunt. Etenim Neptuni ab initio nulli obtinuerunt nomen, nisi Afri, qui semper hunc deum in honore habent. Sed heroas Aegyptii nullo cultu prosequuntur.

51. Hos itaque ritus et alios praeterea quos ego referam, Graeci sunt ab Aegyptiis mutuati. Sed ut Mercurii statuas facerent rectis cum veretris, non ab Aegyptiis, sed a Pelasgis didicerunt, primi quidem ex omnibus Graecis Athenienses nacti, et ab his alii. Nam Atheniensibus jam ea tempestate inter Graecos descriptis contiguas domos in ea regione Pelasgi habuerunt, unde etiam pro Graecis inceperunt existimari. Hoc quod dico, quisquis Cabirorum sacra initiatus est, quae Samothraces peragunt a Pelasgis ac-

μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμοὶ [h] γὰρ ἀπ᾽ ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ᾽ ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ᾽ ἥρωσι οὐδέν.

να΄. Ταῦτα μέν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ᾽ Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ᾽ Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ᾽ ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὤλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα [i] ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες [k] παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὡνὴρ οἶδε τὸ λέ-

h οὐδαμῇ. i γὰρ δὴ τηνικαῦτα. k λαβόντες.

γω [a]. τὴν γὰρ Σαμοθρηΐκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, οἵ περ [b] Αθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Αθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηΐκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται.

νβʹ. Εθυον δὲ πάντα [c] πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δ᾽ οὐδ᾽ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἐπεί τε δὲ χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος [d], ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρό-

[a] οἶδε τὰ λέγω. [b] τοίπερ. [c] ἔθυον δὲ καὶ πάντα. [d] ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος.

cepta, novit. Nam Samothraciam prius incolebant hi Pelasgi, qui cum Atheniensibus habitaverunt, et ab illis orgia Samothraces accipiunt. Itaque primi e Graecis Athenienses a Pelasgis edocti, statuas Mercurii ut erecta pudenda haberent fecerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciae mysteriis declaratus est.

52. Isti Pelasgi antea diis vota facientes omnia immolabant, quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi; nulli autem eorum cognomen neque nomen imponebant, quippe non audierant uspiam. Deos autem cognominaverunt eos ob id quod cum ornatu posuerint omnes res atque omnes distributiones. Multo deinde progressu temporis quum aliorum deorum nomina resciverunt ex Aegypto digressa, post multo nomen Bacchi intellexerunt. Itemque aliquanto post de no-

minibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum ex eis quae apud Graecos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonam, nunquid nomina quae a barbaris advenirent adsciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, et ea deinceps ab Pelasgis Graeci exceperunt.

53. Unde autem unusquisque deorum extiterit, an vero cuncti semper fuerint, aut qua specie, ignorarunt usque prius et heri, ut vere dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis, et non amplius, annis ante me opinor extitisse) illi fuere qui Graecis theogoniam fecerunt, deisque et cognomina dederunt honoresque et artificia separaverunt, et figuras eorum designaverunt. Quibus vi-

νον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο[e] ὕστερον.

νγ΄. Ἔνθεν[f] δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δ᾽ αἰεὶ[g] ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρίν τε καὶ[h] χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημή-

[e] ἰδέξαντο. [f] Ὅθεν γε. [g] ἄτε αἰεί. [h] ὖ πρώην τε καί.

ναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί γε δοκέειν [a], ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα [b], τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

νδʹ. Χρηστηρίων δὲ πέρι τοῦ τε Ἕλλησι [c] καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διός, δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβαίων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μέν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

[a] ἐμοὶ δοκέειν. [b] τὰ δὲ ὕστερον. [c] πέρι τῶν τε ἐν Ἕλλησι.

ris qui poëtae feruntur extitiſſe priores, poſteriores ut ego opinor illis fuerunt. Et prima quidem illa Dodonides ſacerdotes memorant: poſteriora autem ad Heſiodum et Homerum ſpectantia, ego refero.

54. At de oraculis ſive illo, quod habent Graeci, ſive illo quod in Africa eſt, talia Aegyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Jovis Thebaeenſis duas feminas, quae eſſent ſacerdotes, Thebis a Phoenicibus fuiſſe abductas: et ſe audiſſe harum unam in Africam fuiſſe venundatam, alteram in Graecos: atque has feminas eſſe quae primae apud dictas gentes oracula conſtituiſſent. Percontantique mihi unde id commemorarent tanquam ſic plane compertum habentes, ad haec reſponderunt, majorem in modum ſe inſtitiſſe veſtigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuiſſe, ſed poſtea haec quae dicebant de eis audiſſe.

55. Haec quidem igitur Thebis e sacerdotibus audivi. Antistites autem Dodonaeorum haec ajunt: Geminas Thebis Aegyptiis columbas evolantes, utramque nigram, unam quidem in Africam venisse, alteram ad ipsos: quae fago insidens humana voce eloquuta sit, fatum esse, ut eo loci Jovis oraculum condatur: et ipsos interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id fieri divinitus, et inde se ita fecisse: eam vero quae ad Afros abisset columbam, dicunt jussisse illos Ammonis oraculum condere; quod et ipsum Jovis est. Ita referebant Dodonaeorum sacerdotes, quarum vetustissimae nomen erat Promeneae: proximae, Timaretae: minimae natu, Nicandrae; et his consentiebant reliqui Dodonaei, qui circa templum in usu erant.

56. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phoenices eduxerunt feminas

νε΄. Ταῦτα μέν νυν τῶν ἐν Θήβῃσ ἱρέων ἤκουον. τάδε δὲ [a] Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτομένας [b], τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Αμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ ταύτην [c], Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι [d] Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

νϛ΄. Εγὼ δ᾽ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγα-

[a] τὰ δέ. [b] ἀναπταμένας. [c] μετ᾽ αὐτὴν. [d] καὶ ἄλλοι.

γον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεύουσαν [e] ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθαδ᾽ ἀπίκετο [f], ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ᾽ ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη.

νζ. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπηίῃ [g] φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ συνετά σφι ηὔδα ἡ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρό-

[e] ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεῦσαν. [f] ἔνθα ἀπίκετο. [g] ἀνθρωπίνῃ.

ſacras, et earum alteram ut in Africam, alteram ut in Graeciam exportarentur, vendiderunt: videtur mihi iſta ipſa femina venundata eſſe in Theſprotos nunc dictae Graeciae, antea vero Pelaſgiae vocatae; deinde ancillans ibidem, condidiſſe ſub fago ibi nata ſanum Jovis; ut erat probabile, ſolitam Thebis tueri Jovis templum, unde proceſſit, ideo memoriam illic ejus habere: atque hinc oraculum ab ea fuit inſtitutum; et poſt linguam Graecam apprehenſam, dixiſſe, ſororem ſuam in Africa ab eiſdem Phoenicibus (ut ipſa fuiſſet) venundatam.

57. Quod autem mulieres a Dodonaeis columbae vocatae ſunt, ob id mihi videtur factum, quia barbarae eſſent; ſimile quid avibus ſonare ipſis videbatur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam ajunt, poſtquam quae ipſi intelligerent, mulier loquebatur;

tamdiu volucris modo sonare visa, quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? nigram autem columbam esse dicentes, Aegyptiam feminam significant.

58. Suntque similia inter se oracula, et illud apud Thebas Aegyptias, et hoc apud Dodonam. estque divinandi per sacerdotes ratio ex Aegypto oriunda. Ipsi certe Aegyptii extiterunt principes conventuum sacrorum et pomparum et adductionum, et ab eis Graeci didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet ab multo quodam tempore factitata, Graecanica vero recenter facta sunt.

59. Nec vero semel quotannis conventum publicum celebrant Aegyptii, sed frequentes illos, praecipue quidem ac studiosissime ad urbem Bubaston, in honorem Dianae; secundo loco ad urbem Busiin

που φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέῳ τρόπῳ ἂν πελειάς γε ἀνθρωπηΐῃ [a] φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν.

νη'. Ἡ δὲ μαντηΐη ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρέων [b] ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρεις [c] δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

νθ'. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις [d] δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστον [e] πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλεϊ

[a] ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνη. [b] ἱρῶν. [c] πανηγύριας. [d] πανηγύριας. [e] Βύβαστιν.

ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν· ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τοῦ Δέλτα· Ἶσις δέ ἐστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δὲ, ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἀρεϊ.

ξ΄. Ἐς μὲν νυν Βούβαστον πόλιν ἐπεὰν [f] κομίζωνται, ποιεῦσι τοιάδε [g]. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχρίμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε [h]· αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι [i] τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναι-

[f] Βύβαστιν ἐπεάν. [g] τάδε. [h] τάδε. [i] ποιεῦσι.

in honorem Isidis. In hac enim urbe maximum est templum Isidis, ipsa autem urbs in medio Delta Aegypti sita. Est autem Isis quae Graeca lingua dicitur Δημήτηρ, *Ceres*. Tertio celebrant conventus publicos ad urbem Sain, in honorem Minervae; quarto ad Heliopolin, in honorem Solis; quinto ad urbem Buton, in honorem Latonae; sexto ad urbem Papremin, in honorem Martis.

60. Ceterum quum se conferunt in urbem Bubaston, haec faciunt: Navigant viri pariter et mulieres, magnaque est in unaquaque navi utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes strepunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteraeque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque aliam urbem perveniunt navigando, talia agunt. Appulsa ad terram navi, mulierum aliae ea quae dixi faciunt, aliae compellantes ejus urbis femi-

nas, ingerunt probra, aliae ſaltant, aliae erectae attrahunt veſtem. Talia in ſingulis civitatibus ad flumen poſitis agunt. Quum ad urbem Bubaſtum perventum eſt, feſtum celebrant magnis hoſtiis offerendis. quo in feſto plus vini ex vite abſumitur quam in reliquo univerſi anni tempore. Commeant illuc (ut indigenae ajunt) virorum ac mulierum, praeter pueros, etiam ad ſeptingenta millia. Atque haec quidem illic fiunt.

61. At in urbe Buſiri quomodo feſtum Iſidi agant, ſuperius a me dictum eſt. Verberantur enim poſt ſacrificium cuncti et cunctae, multa ſane hominum decem millia: quem autem verberent, non eſt mihi fas dicere. Sed quotquot Cares Aegyptum incolunt, hi vero tanto plus in talibus faciendis excellunt, ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non Aegyptios.

κας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστον, ἑορτάζουσι [a] μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται.

ξα'. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ [b] δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ [c] τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

[a] Βύβαστιν ὁρτάζουσι. [b] τύπτονται γάρ. [c] τῷ δέ.

ξβ'. Ες Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῇσι θυσίῃσι ἔν τινι νυκτὶ [d], λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον. καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἳ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάϊ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτευ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἐστὶ ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

ξγ'. Ες δὲ Ἡλίου πόλιν [e] καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὖ τ' ἂν δὴ γίνηται [f] καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν

[d] συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί. [e] Ἡλίου τε πόλιν. [f] ποιοῦσι. εὖ τ' ἂν δὲ γίνηται.

62. Ubi vero in Sain urbem ſacrificatum noctu convenerunt, ſub dio circum domos univerſi frequentes lucernas accendunt, vaſcula ſcilicet ſale et oleo plena; in ſuperficie adeſt ipſum ellychnium, quod tota ardet nocte. Cui feſto nomen impoſitum eſt, Accenſio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Aegyptiorum non ierint, obſervantes ſacrificii noctem, et ipſi univerſi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernae non in Sai modo, ſed etiam per univerſam Aegyptum. Qua vero gratia nox haec lumen et honorem ſortita ſit, de eo ſacer ſermo commemoratur.

63. Ad Heliopolin et ad Butun qui veniunt, tantum ſacrificant. In Papremi vero, quemadmodum alibi, et ſacrificia et res divinas peragunt. Sed quando ſol fit declivis, pauci ſacerdotes circa ſimu-

lacrum operati ſunt: plures eorum tenentes ligneas clavas ſtant in ingreſſu templi; alii plus mille virorum qui vota exequuntur, cum ſingulis fuſtibus frequentes alia ex parte conſiſtunt. Porro ſimulacrum in parvo ligneo ſacello deaurato exportant pridie in aliud ſacrum habitaculum, paucis illis qui miniſterio ſimulacri relicti ſunt, trahentibus plauſtrum quatuor rotarum, quo vehitur ſacellum cum ſimulacro quod intus eſt. Hos ingredi prohibent ii qui in anteforibus ſtant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percutiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hîc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita contundentium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etſi Aegyptii quemquam mori negant.

64. Ajunt autem indigenae conven-

ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ξύλων [a] κορύνας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὤγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται· καί, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

ξδʹ. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε

[a] κυτέων, ἐκ ξύλων.

νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τέτῳ, τῦ Αρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Αρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον [a], ἐθέλοντα τῇ ματρὶ συμμίξαι, καὶ τὺς προπόλυς [b] τῆς ματρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾷν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπυς, τύς τε προπόλυς τρηχέως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Αρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτυς ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾷν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα

a Haec duo verba ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον non exstant in MS. nisi in margine. b προσπόλυς bis.

tum hunc inde inſtitutum: Templum id incolere matrem Martis, et Martem nutrimentis depulſum, veniſſe viriliter impulſum eo propoſito, ut coiret cum matre: quem maternos miniſtros, ut qui eum antea non viderant, non per negligentiam ſinere ingredi, ſed abigere; hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos tutores aſpere mulcare, et ad matrem fuiſſe ingreſſum. Et ab ea re hanc verberationem ajunt ſolennem fuiſſe Marti die feſto, et inſtitutum, ne in templo cum feminis coiretur, neve illoti a Venere templa adirent. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam ceteri fere omnes mortales, praeter Aegyptios ac Graecos, coeunt in templis: et ab uxoribus ſurgentes, illoti introeunt templum, putantes hominem eſſe ut ceteras animantes. Etenim videre et pecudes alias et volu-

crum turbas coeuntes in deorum templis atque in fanis; quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas. Et hi quidem talia praetexentes faciunt, quae mihi non probantur.

65. Aegyptii porro cum in aliis ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Aegyptus, quum sit Africae finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quae vero illic sunt, eae omnes pro sacris habentur, partim alumnae ipsorum hominum, partim non. Qua autem caussa pro sacris habentur, si dixero, ad res divinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare devito; quarumque quicquid dixi delibando, id necessitate coactus dixi. Consuetudo quae de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curam et viri et feminae Aegyptiorum susceperunt; in quo honore filius patri succedit. His bestiis singuli

ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι [c]. εἰ ὦν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. οὗτοι μέν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι [d] ἔμοι γε οὐκ ἀρεστά.

ξε΄ Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὅμουρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὔ· τῶν δὲ εἵνεκεν [e] ἀνεῖται τὰ ἱρᾶ, εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀνάγκῃ [f] καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι

[c] τεμένοισι. [d] τοιαῦτα ποιεῦντες, ἐπιλέγουσι. [e] εἵνεκα. [f] ἀναγκαίῃ.

εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμεναι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾖ τὸ θηρίον, ξυρεῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ᾽ ἂν ἑλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ᾽ ἄν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκὼν, θάνατος ἡ ζημίη· ἢν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει [a] ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ᾽ ἂν ἶβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἤν τε ἑκὼν, ἤν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

ξϛ΄. Πολλῶν δὲ ἐόντων [b] ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες

[a] ἀποτίνων. [b] δὲ ὄντων.

qui in urbibus ſunt, vota perſolvunt, hunc in modum: Supplicantes illi deo cujus *illa* beſtia eſt, deraſis liberorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines in lance ad argentum; quod traxerit, id tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces praebet beſtiis eſcam. talis enim cibus illis praebetur. Quarum ſiquam quis necaverit, ſi volens, morte mulctatur: ſi invitus, plectitur ea mulcta quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, ſive volens ſive invitus, neceſſario morte afficitur.

66. Quum autem multae beſtiae una cum hominibus victitent, multo tamen plures eſſent, niſi hoc accideret felibus. Feles poſtquam ſunt enixae, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: ergo contra id talia comminiſcuntur. Raptos

et ſubductos earum fetus occidunt, non tamen occiſos edunt. Illae fetibus orbatae, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fetuum beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. Felem incendio orto divina res occupat. nam Aegyptii, per intervalla diſpoſiti ignem extinguere negligentes cuſtodias felium agunt. At illae aut intercurrendo, aut tranſiliendo ipſos homines in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis ſine manu hominum oppetit mortem, earum habitatores cuncti ſola ſupercilia radunt: totum autem corpus et caput, in quorum domibus *moritur* canis.

67. Abducuntur autem feles mor-

ἀπὸ τῶν θηλεῶν, καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ δατέονται [a]. αἱ δὲ, στεριοκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας. Φιλότεκνον δὲ τὸ [b] θηρίον. πυρκαΐης δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελούρων [c], ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰέλουροι, διαδύοντες, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἅλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα [d], πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰέλουρος [e] ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μούνας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν.

ξζ. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθα-

[a] πατέονται. [b] φιλότεκνον γὰρ τὸ. [c] αἰλούρους et αἰλούρων et semper tum ante, tum post. [d] ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων. [e] ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἴλουρος.

νόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βυβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωϋτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βοῦτουν πόλιν. τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἑρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας σπανίας, καὶ τοὺς [f] λύκους, οὐ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι.

ξη'. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς αἰθρίης [g] καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ,

[f] Βουτῶν πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱρὰς καὶ τοὺς. [g] τῆς πααἰθρίης.

tuae ad ſacra tecta, ubi ſalitae ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes feminas in ſua quiſque urbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminae, ichneutae veſtigatores ſepeliuntur. Nam mygalas, et accipitres in urbem Butum aſportant, ibides vero Hermopolin; urſas autem, quae rarae ſunt, et lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt ubi jacentes inveniuntur.

68. At crocodilis ineſt talis natura: Quatuor menſibus maxime hybernis nihil omnino edit: et quum ſit quadrupes, tamen terreſtre et paludoſum eſt. Nam ova parit in terra, excluditque: et plerumque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua ſubdivo ſereno et rore. Ex omnibus quae novimus animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem ova quod

attinet, gignit haud multo majora anseribus, et proportione ovi fetus excluditur: at crescens, ad septendecim et amplius cubitos pervenit. oculos habet suillos, dentes magnos proportione corporis, et prominentes, cui ex omnibus bestiis soli lingua innata non est. Idem inferiorem maxillam non movet, sed etiam solum ex animalibus superiorem inferiori admovet. Ungues quoque robustos habet, pellemque squamatam circa tergum infractam. Inter aquas caecus, sub dio perspicacissimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrsum hirudinibus refertum. Quumque eum ceterae volucres ac bestiae fugiant, solus trochilus pacem cum eo agit, utpote a quo percipiat utilitatem. Etenim posteaquam crocodilus ex aqua in terram egressus est, ac deinde hiavit (semper enim fere hoc ad zephyrum facere solet) tunc in ejus os trochilus penetrans, deglutit illas sanguisugas. Qua

χηνέων ἐ πολλῷ μέζονα [a] τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιεύμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχῖλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνθαῦτα ὁ τροχῖλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατα-

[a] μείζω.

πίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος [b] ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχῖλον.

ξθ'. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἥγηνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι τρέφουσι [c] κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες [d], καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπόταχτα διδόντες, καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες [e], θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ελεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ιωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἱμασιῇσι.

b ὠφελεόμενος. c ἐκτρέφουσι. d ἐσθέντες. e ταριχεύσαντες.

utilitate delectatus, nihil omnino trochilum laedit.

69. Quibusdam sane Aegyptiorum crocodili sacri sunt, quibusdam non sunt, sed veluti hostes exagitant. Sacros admodum esse eos existimant qui circa Thebas et Moerios stagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus inaures, nempe lapillos fusiles aureosque, et primores pedes catenulis aut annulis cingentes; cibaria quoque statuta ac sacrificia praebentes, et curantes ut quam pulcherrime vivant; at ubi mortem obierunt, condientes sacris in loculis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, sed champsae: verum Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, ipsorum formam comparantes.

70. Hos capiendi quum ſint multa et omnimoda genera, hoc, quod maxime mihi dignum relatu videtur, ſcribo. Ubi tergum ſuillum ad illecebras hamo circumdederit, permittit in medium flumen, ipſe in labro fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, verſus illam tendit, nactusque tergum devorat. Illi vero trahunt. Et poſteaquam in terram attractus eſt, ante omnia ejus oculos venator coeno opplet. Hoc acto, cetera facile ſane comprehenditur; ſin, cum labore.

71. Fluviatiles vero equi in plaga Papriemitana ſacri ſunt, in cetera Aegypto non ſacri; talem ſpeciem naturamque habentes. Quadrupes eſt, bifidis pedibus, ungulis bovinis, ſimo naſo, equina juba, exertos dentes oſtentans, equina cauda et

ό. Ἄγραι δὲ σφέων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι. ἣ δ᾽ ὦν ἐμοὶ δοκέει [a] ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον ὑὸς [b] δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὴν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς [c] πηλῷ κατ᾽ ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

οα´. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπριμίτῃ [d] ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐστι, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος,

[a] ἔμοι γε δοκέει. [b] συός. [c] θηρευτὴρ. [d] Παπρημίτῃ.

τὸ δέρμα δὲ αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὔου γενομένου, ξυστὰ ποιέεσθαι [e] ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ.

οβʹ. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἥγηνται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων [f] ἰχθύων τὸν καλεύμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱροὺς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

ογʹ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὔνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν [g] δὲ τότε φασὶ ἐπεάν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν

[e] ποιέεσθαι. [f] τῶν [g] φοιτῆν.

voce, magnitudine maximi tauri, tam crasso corio ut ex eo arefacto fiant jacula rasa.

72. Gignuntur praeterea in fluvio lutrae quos sacratos esse arbitrantur. Arbitrantur etiam sacrum esse ex omnibus piscibus qui vocatur squamosus, atque etiam anguillam. Hos pisces ajunt sacros Nili esse: ex volucribus vero vulpanseres.

73. Est et alia volucris sacra, nomine phoenix, quam equidem non vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentis (ut ajunt Heliopolitani) annis, et tunc demum quum pater ei decessit. Is si picturae assimilis est, talis tantusque est: Pennae coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilae. Eum ajunt, quod mihi non sit verisimile, hoc excogitare: Ex Arabia profici-

scentem in templum Solis gestare patrem, quem myrrha obvolvit, et in Solis templo humare. sic autem gestare: primum myrrha ovum fingere quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri: hoc satis expertum, ita demum ovum excavare, atque in illud parentem ponere: et qua parte ovi exinaniti patrem intulit, eam partem alia myrrha farcire: et quum tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine, bajulare illud versus Aegyptum in templum Solis. Haec facere hanc avem commemorant.

74. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis praediti cornibus, e summo capite enatis: quos defunctos in Jovis aede sepeliunt. huic enim deo sacros illos esse praedicant.

75. Est autem Arabiae locus, ad Butun urbem fere positus: ad quem lo-

τοῦ Ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ᾠὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατὸς εἶναι φέρειν [a]. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ᾠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο, καθότι τοῦ ᾠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐσκειμένου [b] δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τὠυτὸ βάρος. ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ᾽ [c] Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν.

οδʹ. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων οὐδαμῶς [d] δηλήμονες· οἳ μεγάθεϊ ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τούτου γάρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς.

οεʹ. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βούτουν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς

[a] ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. [b] ἐγκειμένου. [c] κομίζειν ἐπ᾽. [d] οὐδαμῶς.

τῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν ὀφίων [e]· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀςέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθεϊ μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέςεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι [f] τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔςι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν τῷ αἱ [g] ἄκανθαι κατακεχύαται, τοιόσδέ τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων ςεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐςι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δή ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντῶσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἶβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾷν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

ος'. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος [h] τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γε-

[e] περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. [f] ἐπὶ. [g] ἐν ᾧ αἱ. [h] τῆς ἴβιος.

cum ego me contuli inquirens de ſerpentibus. Eo quum perveni, oſſa ſerpentum aſpexi et ſpinas, multitudine ſupra modum ad enarrandum; ſpinarum quippe acervi erant etiam magni, et his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus, ubi ſpinae effuſae jacebant, hujuſcemodi: ex arctis montibus introitus in vaſtam planitiem Aegyptiae contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Aegyptum volare, ſed eis ad ingreſſum illius planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: et ob id opus ibin magno in honore ab Aegyptiis haberi Arabes ajunt, confitentibus et ipſis Aegyptiis idcirco ſe his avibus honorem exhibere.

76. Ejus avis ſpecies talis eſt: Nigra tota vehementer eſt, cruribus inſtar gruis;

roſtro maximum in modum adunco, eadem qua crex magnitudine. Et haec quidem ſpecies eſt nigrarum quae cum ſerpentibus pugnant. At earum quae ante pedes hominibus verſantur magis, (nam duplices ibides ſunt) nudum caput ac totum collum, pennae candidae, praeter caput cervicemque, et extrema alarum et natium. haec omnia quae dixi ſunt vehementer nigra; crura vero et roſtrum alteri conſentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas non pennatas gerit, ſed alis veſpertilionis valde ſimiles. Hactenus de ſacris beſtiis dictum ſit.

77. Ipſorum autem Aegyptiorum, ii qui circa partem Aegypti ſeminari ſolitam habitant, memoriam omnium hominum commentantes, ſunt fere eorum, in quorum ego veni experientiam, longe

ϱάνȣ, πϱόσωπον δὲ ἐς ταμάλιϛα ἐπίγϱυπον, μέγαθος ὅσον κϱέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων [a] πϱὸς τȣ̀ς ὄφις, ἥδ᾽ ἰδέη. τῶν δ᾽ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθϱώποισι, (διξαὶ γὰϱ δή εἰσι αἱ ἴϐιες) ἡ ψιλὴ [b] τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειϱὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεϱοῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ αὐχένος [c], καὶ ἄκϱων τῶν πτεϱύγων, καὶ τοῦ πυγαίου [d] ἄκϱου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐϛι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πϱόσωπον, ἐμφεϱὴς τῇ ἑτέϱῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μοϱφὴ, οἵηπεϱ τῶν ὕδϱων. πτίλα δὲ οὐ πτεϱωτὰ φοϱέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτεϱίδος πτεϱοῖσι μάλιϛά κη ἐμφεϱέϛατα. τοσαῦτα μὲν θηϱίων πέϱι ἱϱῶν εἰϱήσθω.

οζ. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἳ μὲν πεϱὶ τὴν σπειϱομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθϱώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιϛα λογιώτατοί εἰσι μακϱῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειϱαν ἀπικόμην. τϱόπῳ δὲ ζόης τοιῷ-

[a] μαχομενέων. [b] ἴϐιες) ψιλή. [c] καὶ αὐχένος. [d] καὶ πυγαίȣ.

δε δὴ χρέωνται [a]. συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην [b] καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν [c] ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκα [d], ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων [e], καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις [f] ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γάρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἐξ ἅλμης τεταριχευμένους [g]. ὀρνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων [h] ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαν-

[a] τοιῷδε διαχρέωνται. [b] ὑγηΐην. [c] ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν τῶν. [d] εἵνεκεν. [e] ἄλλων εἵνεκα πάντων. [f] κολλήστις. [g] τεταριχευκότες. [h] ὀρνιθιων.

excellentiſſimi. Tali autem vitae genere utuntur: Singulis menſibus triduo continenti purgant ſe, vomitibus atque clyſteribus venantes ſanitatem, exiſtimantes omnes languores hominibus oriri ex cibis quibus aluntur. Nam ſunt alioqui Aegyptii omnium hominum, ſecundum Afros, maxime ſalubri corpore tempeſtatum anni (ut mihi videtur) beneficio, quae non immutantur: ex illis enim mutationibus tum aliarum rerum, tum praeſertim tempeſtatum anni, praecipue exiſtunt in hominibus morbi. Panibus veſcuntur quos ex farre conficiunt, eoſque cylleſtis nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: neque enim illis ſunt in regione vites. Victitant quoque tum piſcibus, partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis; tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anati-

busque et parvis avibus; ceteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis adsunt, praeter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris, partim assis, partim elixis.

78. Apud locupletes eorum in conviviis, quum a coena discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum e ligno factum, sed pictura et opere maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendensque singulis convivarum, ait, ‘ In hunc intuens pota et ‘ oblectare, talis enim post mortem es fu- ‘ turus.’ Haec illi inter convivia faciunt.

79. Contenti vero moribus patriis, nullum alium iis asciscunt. Et alia semel quaedam sunt legitima facta, tum vero etiam cantilena usurpatur Linus, qui et in Phoenice decantatus est et in Cypro, et alibi. qui tamen nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo

τες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐςὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τὺς λοιπὺς ὀπλὺς κ̧ ἑφθὺς σιτέονται.

οή. Εν δὲ τῇσι συνȣσίῃσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνȣ γένωνται [a], περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον [b] ἐς ταμάλιςα κ̧ γραφῇ κ̧ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον, ἢ δίπηχυν [c]. δεικνὺς δὲ ἑκάςῳ τῶν συμποτέων, λέγει, ‘Ες τȣ͂τον ὁρέων, ‘ πῖνέ τε κ̧ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν ‘ τοιȣ͂τος.’ ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

ξθ'. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλων ὐδένα ἐπικτέωνται τοῖσι· ἄλλά τε ἄπαξ ἅ ἐςι [d] νόμιμα, κ̧ δὴ κ̧ ἄεισμα ἔνεςι Λῖνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐςι κ̧ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὡὐτὸς

[a] γεύσωνται. [b] μεμιγμένον. [c] δίπηχυ. [d] ἐπικτέωνται. Τοῖσι ἄλλά τε πολλὰ ἐπάξιά ἐςι.

εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωϋμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβον [e] τοὔνομα. Φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλεύμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου [f] παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον, θρήνοισι τούτοισι ὑπ' Αἰγυπτίων τιμηθῆναι.. καὶ ἀοιδήν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι [g] γενέσθαι.

π'. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιοῦσι, ἐξ ἕδρης ὑπανιστέαται. τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων [h] οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι [i] προσκυνέουσι, κατι-

[e] ἔλαβε. [f] Αἰγυπτίων. [g] ταύτην μούνην εἶναι καὶ πρώτην σφίσι. [h] ἄλλο Ἑλλήνων. [i] τοῖσι ὁδοῖσι.

quem Graeci cantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quae ſunt in Aegypto, tum vero unde id nomen Linum acceperint, quem ſemper quodammodo decantare cognoſcuntur. Vocatur autem Linus Aegyptiace Maneros: quem Aegyptii tradiderunt, quum filius unicus extitiſſet primi Aegypti regis, praematuraque morte deceſſiſſet, his lamentis ab Aegyptiis fuiſſe decoratum: et cantilenam hanc primam eamque ſolam ipſos habuiſſe.

8 o. Congruunt praeterea in hoc cum ſolis Graecorum Lacedaemoniis Aegyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibuſque e ſedili aſſurgunt. Attamen in hac re cum nullis aliis Graecorum conveniunt. In viis pro ſalutatione mutua ado-

rant, genu tenus demiſſa manu.

81. Veſtibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calaſiris appellant, ſuper quas candida ferunt amicula lanea ſuperinjecta. Laneae tamen veſtes neque in aedes ſacras inferuntur, neque una cum cadavere ſepeliuntur: profanum enim eſt. Conſentanea vero haec ſunt iis quae Orphica appellantur et Pythagorea. Nam harum quoque ceremoniarum participem laneis in veſtibus humari religioſum eſt; de quibus ſacra redditur narratio.

82. Alia inſuper ſunt ab Aegyptiis excogitata, quis menſis dieſve cujus deorum ſit, et quo quis die genitus qualia ſortietur, et quam mortem obibit, et qualis exiſtet. Quibus rebus Graeci qui in poëſi verſati ſunt, uſi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia reperta ſunt, quam a ceteris omnibus hominibus. nam

έντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

πα΄. Ενδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μέν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ορφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Πυθαγορείοισι [a]. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

πβ΄. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτευ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, τέοισι [b] ἐγκυρήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφὶν ἀνεύρηται [c] ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος,

[a] καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. [b] ὁτέοισι. [c] σφι εὕρηται.

φυλάσσουσι γραφόμενοι τὠποβαῖνον· καὶ ἤν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τὠυτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι·

πγ΄. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστι, καὶ Απόλλωνος, καὶ Αθήνης [d], καὶ Αρτέμιδος, καὶ Αρεος, καὶ Διός. καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηΐων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. οὐ μέντοι αἵγε μαντήϊαί σφι κατὰ τὠυτὸ ἑστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

πδ΄. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδέ σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ᾽ ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, κατὰ [e] νηδύν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

πε΄. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκηΐων

[d] Αθηναίης. [e] οἱ δὲ τῶν κατὰ.

quum prodigium extitit, ſcribunt id, obſervantes quomodo eveniat: et, ſi quando poſtmodum hujus ſimile extiterit, exemplo prioris putant eventurum.

83. Divinatio apud eos ita eſt conſtituta, ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, ſed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum eſt, et Apollinis, et Minervae, Dianaeque ac Martis, et Jovis. et quod praecipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonae eſt in urbe Buto. Verum haec vaticinia non eodem modo ſunt omnia inſtituta, ſed differenter.

84. Jam vero medicina apud eos hunc in modum eſt diſtributa, ut ſingulorum morborum ſint medici, non plurium. itaque omnia referta ſunt medicis. Alii enim ſunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii alvi, alii morborum occultorum.

85. Luctus eorundem ac ſepulturae tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex do-

mesticis decessit, cujus aliquod momentum sit, ibi omnes feminae illius familiae caput sibi aut etiam vultum oblinunt luto. deinde relicto inter domesticos cadavere, ipsae per urbem vagantes verberantur succinctae et ostendentes mammas, et cum eis propinquae omnes. Altera ex parte viri, et ipsi succincti se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant.

86. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria cadaverum lignea, picturâ assimulata. Et earum unam accuratissimam esse ejus ajunt, cujus nomen nuncupare fas non puto in hac materia: alteram illa inferiorem ostendunt ac vilioris pretii: tertiam, vilissimi. Quibus expositis sciscitantur ab iis

ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ᾖ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηΐων τούτων κατ᾽ ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ [f] τὸ πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκηΐοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται ἀνὰ τὴν πόλιν στροφώμεναι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

πϛ΄. Εἰσὶ δὲ οἳ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεάν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύασι [g] τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δεικνύασι [h] ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες

[f] πηλῷ ἢ. [g] δεικνύσι. [h] δεικνύουσι.

δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἥν τινα βούλονταί σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηΐῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι [a]. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυμιημάτων [b], πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συῤῥάπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρῳ [c], κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι

[a] θυμιήμασι περιτετριμμένοισι. [b] θυμιάτων. [c] νίτρῳ.

ad quam picturam velint effingi ipsis mortuum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in aedibus, hunc in modum diligentissime condiunt. Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, partim quidem ita educentes, partim medicamenta infundentes. Dehinc acuto lapide Aethiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi expurgarunt, ac vino palmeo perluerunt, rursus odoribus tritis proluunt: tum alvum complentes trita myrrha pura, et casia, et aliis (excepto thure) odoribus, postea consuunt. Ubi haec fecere, saliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindonis byssinae fasciis incisis universum ejus corpus involvunt,

gummi ſublinentes: quo Aegyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneum hominis effigie typum faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſumque ita, reponunt in conclavi loculis talibus dicato, ſtatuentes rectum ad parietem. Sic quidem ſumptuoſiſſimo modo curant cadavera.

87. Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumptum, ita apparant: poſt clyſteres unguine quod e cedro gignitur completos mox eodem alvum mortui implerunt, ipſum neque ſcindentes neque interanea extrahentes, ſed per ſeceſſum infercientes et impedientes lavationem eadem via relabi, propoſitis diebus condiunt. quorum dierum ultimo cedrinum unguen, quod prius ingeſſerant,

πᾶν αὐτȣ̃ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τα πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργνῦσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακληΐσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τȣ̀ς τὰ πολυτελέστατα σκευάζȣσι νεκρȣ̀ς·

πζ. Τȣ̀ς δὲ τὰ μέσα βȣλευμένȣς, τὴν δὲ πολυτεληΐην φεύγοντας [d], σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν τȣ̀ς κλυστῆρας [e] πλήσωνται τȣ̃ ἀπὸ τȣ̃ κέδρȣ ἀλείφατος γινομένȣ, ἐν ὦν ἔπλησαν τȣ̃ νεκρȣ̃ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, ȣ̎τε ἐξελόντες τὴν νηδὺν· κατὰ δὲ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες, ϗ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύȣσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δε τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην

[d] ἐκφεύγοντας. [e] ἐπιὰν κλυστῆρας.

δύναμιν, ὥστε ἅμα ἑωϋτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

πη'. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἐστι ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα [f] ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.

πθ'. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὦσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῦσι οὕτω τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ

[f] ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα,

ex alvo egerunt: quod tantam habet vim, ut una ſecum alvum atque inteſtina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis et oſſa relinquuntur. Ubi iſta fecere, ſic reddidere mortuum, nihil amplius negotii ſuſcipientes.

88. Tertia conditura haec eſt, qua adornantur mortui, qui tenuiori ſunt fortuna: Ablutione ubi ventrem percolaverunt, condiunt ſeptuaginta per dies, deinde ſic tradunt reportandum.

89. Uxores tamen inſignium virorum, non ſtatim vita defunctas tradunt condiendas, nec quotquot formoſae valde et majoris pretii feminae fuerunt, ſed triduo atque quatriduo poſt mortem tradunt his unctoribus; ea de cauſſa facientes ita, ne cum feminis iſti coeant. Deprehenſum enim quendam ajunt coeun-

tem cum recenti cadavere muliebri, delatumque ab ejuſdem artificii ſocio.

90. Quiſquis autem vel ipſorum Aegyptiorum vel externorum deprehendatur, ſive a crocodilo raptus, ſive ab ipſo flumine mortuus, neceſſarium prorſus eſt ei civitati ad quam ejectus eſt, condire, et quam honeſtiſſime comparantes ſepelire in ſacris loculis. quem ne contingere quidem fas eſt alteri aut propinquorum aut amicorum, ſed eum ipſi Nili ſacerdotes, utpote majus quiddam quam hominis cadaver manibus tractantes ſepeliunt.

91. Graecanicis inſtitutis uti recuſant, et (ut ſemel dicam) nullorum hominum aliorum inſtitutis uti volunt. Et hoc quidem ceteri Aegyptii obſervant. Eſt autem Chemmis oppidum grande Thebaicae regionis, prope Neapolin: quo in oppido eſt templum Perſei, Danaae

προσφάτῳ γυναικός· κατειπεῖν [a] δὲ τὸν ὁμότεχνον.

Ϟ'. Ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλȣ ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτȣ̃ τȣ̃ ποταμȣ̃ φαίνεται τεθνηὼς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον ȣ̓δένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τȣ̃ Νείλȣ, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπȣ [b] νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτȣσι.

Ϟα'. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγȣσι χρᾶσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ȣ̃τω τοῦτο φυλάσσȣσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομȣ̃ τȣ̃ Θηβαϊκȣ̃, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ δὲ αὐτȣ̃

[a] καλέσαι. [b] ἄνθρωπον.

Φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ, λίθινά ἐςι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑςᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέςηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαί σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφορημένον εὑρίσκεσθαι, ἐὸν τὸ μέγαθος, δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον [c]. ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρομένου δέ μευ ὅτι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωϋτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα,

[c] ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον.

filii, quadratum ac palmeto circumdatum ; antefores hujus templi ſunt e ſaxis, valde magnae; in his ſtant duae grandes e lapide ſtatuae. In hoc ambitu eſt templum, et in eo ſimulacrum Perſei: quem Chemmitae memorant ſibi apparere frequenter per terram, frequenter intra templum: ejuſque ſandalium quod geſtabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod poſtquam apparuerit, exuberare omnem Aegyptum. Haec quidem ajunt. Celebrant autem Perſeo Graecanica haec; gymnicos ludos faciünt per omne certandi genus, propoſitis praemiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontanti autem mihi cur eis ſolis conſueviſſet apparere Perſeus, et cur ab Aegyptiïs aliis diſcreparent edendo gymnico certamine, ajebant Perſeum ex ipſorum civitate eſſe oriundum : Danaum enim et Lynceum, qui eſſent Chemmitae, ena-

vigaſſe in Graeciam: a quibus originem poſteritatis recenſentes deveniebant ad Perſeum. Hunc in Aegyptum profectum eam ob cauſſam quam et Graeci dicunt, laturum ex Africa caput Gorgonis, ajebant veniſſe quoque ad ipſos, ac cognatos omnes agnoviſſe. quos poſtquam agnoviſſet, nomine Chemmis ex matre audito in Aegyptum veniſſe, et ſe ei, quod juſſiſſet, gymnicum certamen celebrare.

92. Haec omnia Aegyptii qui ſupra paludes incolunt pro inſtitutis habent. Qui vero in paludibus, utuntur eiſdem quidem quibus ceteri Aegyptii legibus, ut tum alia, tum quod unuſquiſque ducit unam uxorem, quemadmodum Graeci: ceterum ad victus facilitatem alia haec ſunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius eſt pleniſſimus et campi ſunt inſtar aequoris, in ipſa aqua oritur ingens vis liliorum, quae loton Aegyptii vocant. Ea

ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην ἣν καὶ [d] Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χέμμιος οὔνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος, ἐπιτελέειν.

ϟβʹ. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων, τάδέ σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ'

[d] αἰτίην τὴν καί.

ἐπεὰν δρέψωσι [e], αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῷ μήκωνι [f] ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει [g] ἐπιεικέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφέρεα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἁπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀνασπάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἳ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πνίξαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀ-

[e] δρέψωνται. [f] τῇ μήκωνι. [g] ἐγγλύσσει.

ubi demeſſuerunt, ad ſolem exſiccant: deinde quod medium loti eſt, papaveri aſſimile, poſtquam coxerunt, ex eo faciunt panes aſſos igne. Eſt autem hujus loti radix quoque eſculenta, etiam temperate edulcat, orbiculatum, mali magnitudine. Sunt et alia lilia roſis ſimilia, et ipſa in flumine naſcentia: quorum fructus in alio folliculo adnaſcente ex radice, ſimillimus ſpecie eſt favo veſparum. In eo bellaria inſtar nuclei olivae innaſcuntur denſa, quae et tenera comeduntur et arefacta. Jam vero byblum annuam ubi e paludibus extraxerunt, ſuperiorem ejus partem amputantes in aliud quiddam convertunt; quod relictum eſt inferius, longitudine cubitali, id edunt, ac venundant; et ſiqui admodum utili byblo uti cupiunt, in luculento furno torrefactam ita comedunt. Sunt praeterea ex eis qui ſo-

lis piſcibus victitant; quos ubi ceperunt, exenteratos ad ſolem ſiccant, ſiccatiſque deinde veſcuntur.

93. In fluminibus non fere gignuntur piſces gregales; ſed qui nutriuntur in ſtagnis, haec faciunt. Simulac inceſſit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus maſculis genituram ſpargentibus, quam feminae conſectantes abſorbent, et ex ea concipiunt. Eaedem ubi repletae in mari ſunt, remeant ſinguli rurſus ad loca ſibi conſueta, non amplius eiſdem anteeuntibus, ſed feminarum eſt ducatus. Gregatim autem praeeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes inſtar milii parva, quae mares ſequentes deglutiunt. Sunt autem ea milii grana, piſces: quum ex granis quae manent integra, nec abſorbentur, ſed ubi ſunt nutrita, piſces fiant. Ex his piſcibus

πὸ τῶν ἰχθύων μούνων· τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας σιτέονται.

ϟγʹ. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιεῦσι [a]· ἐπεάν σφεας ἐσίῃ οἶστρος κυΐσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ δὲ, ἑπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυΐσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωϋτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίευν οἱ ἔρσενες. τῶν γὰρ ᾠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ᾽ ὀλίγους τῶν κέγχρων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἑπόμενοι [b]. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γί-

[a] ποιέουσι. [b] ἐρχόμενοι.

νονται· οἳ δ᾽ ἂν αὐτέων ἁλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἳ δ᾽ ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμεναι τῆς γῆς ἐπ᾽ ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐγχριμπτόμενοι, καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα μὴ [c] ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίπλασθαι [d], διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κόθεν δὲ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ

[c] ἵνα δὴ μή. [d] πίμπλασθαι et mox πίμπλαται.

qui capiuntur, dum in mare exeunt, capitum ſiniſtram partem attriti apparent: qui autem retro remeantes, dextram habent attritam. idque ea de cauſſa patiuntur, quod in mare tendunt, a ſiniſtra terram legentes; et rurſus revertentes, eandem oram ſtringunt incurſantes tangenteſque validiſſime, ne itinere aberrent propter aquae decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis cava terrae et lacunae fluvio proximae impleri incipiunt, percolante aqua ex flumine, et tum haec ſtatim plena fiunt, tum continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Unde autem veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor intelligere; ſuperiore anno poſtquam Nilus abſceſſit, piſces qui ova in caeno pepererant, una cum poſtrema abeunt aqua: circumacto

rurſus tempore, ubi aqua reſtagnavit, protinus ex his ovis gignuntur piſces. Et circa piſces quidem ita ſe res habet.

94. Porro Aegyptii qui paluſtria accolunt, unguento utuntur ex fructu ſillicypriorum, quod appellant Aegyptii TEKI, hunc in modum conficientes. Sillicypria haec, quae apud Graecos ultro agreſtia naſcuntur, ad labra fluminum ſtagnorumque Aegyptii ſerunt, eaque in Aegypto multum quidem fructum ferunt, ſed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii tuſum exprimunt, alii frictum excoquunt, et quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, et non minus ad lucernam idoneum quam oleum, ſed graveolentiam exhibens.

95. Sunt autem adverſus culices, quorum magna vis eſt, haec ab eis excogi-

χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ᾠῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω [a] ἔχει.

Ϟδʹ. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι τῆκι [b]· ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἕλλησι [c] αὐτόματα ἄγρια φύεται. ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον ἀπ' αὐτοῦ [d] συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται.

Ϟεʹ. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἐστὶ μεμηχανημένα· τοὺς

[a] ἰχθύες οὗτοι· καὶ περὶ μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω. [b] κίκι. [c] τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι. [d] ἀποῤῥέον αὐτοῦ.

μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμῶνται [e]· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον κέκτηται [f], τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἐνδὺς ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιξάμενος [g] εὕδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

Ϟς'. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοιοτάτη [h] τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ

[e] κοιμέονται. [f] ἔκτηται. [g] ἐλιξάμενος. [h] ὁμοίη.

tata. Illos quidem qui ſupra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri aſcendunt. nam culices ventus prohibet in alto volare. At qui circa paludes habitant, alia turrium vice ſunt machinati, haec videlicet: Singuli ſuum habent rete, quo per diem piſces capiunt, eodem noctu utuntur ad cubile in quo requieſcunt. Circundant illud reti: deinde ingreſſi ſub illo ſomnum capiunt. qui ſi in veſte involuti aut in ſindone dormirent, eos per iſta culices morderent: per retia vero omnino nec conantur.

96. Naves eorum vectoriae ſunt factae e ſpina, cujus figura ſimillima eſt loto Cyrenaeo, et cujus lacryma gummi eſt. Ex hac igitur ſpina ligna caedentes, fere bicubitalia, more laterum componunt, hoc modo navem fabricantes: Ligna haec bicubitalia circum denſos ac longos

ſtipites circumnectunt: ubi hunc in modum compegerunt, deſuper tranſtra in illis tendunt. Coſtis nequaquam utuntur, ſed introrſum compages byblo inferciunt. Gubernaculum unum faciunt, et hoc per carinam trajicitur. Malò etiam ſpineo, et velis ex byblo utuntur. Haec navigia quidem flumen ſubire non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verum e terra propter trahuntur. Cum decurſu autem hoc pacto feruntur: Eſt crates ex myricâ facta, vimine arundinum conſuta, et lapis perforatus duorum fere talentorum pondo. ex his cratem fune ligatam, in anteriore parte navis ſinit inferri; lapidem verò alio fune ab tergo. Ita crates impetu aquae incidente, celeriter meat et trahit barim: hoc enim his navigiis eſt nomen. Lapis autem dum a tergo trahitur, fundo admotus dirigit

γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τίνουσι [a] αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται [b]. ἱςῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱςίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται [c] πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔςι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατεῤῥαμμένη ῥιπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιςά κη ςαθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὴν βᾶριν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐςι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθεν ἑλκόμενος [d], καὶ ἐὼν

[a] τείνουσι. [b] διαβαίνεται. [c] δύνανται [d] ὄπισθ. ἐπελκόμενος.

ἐν βυστῷ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

Ϟζ. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες [e] μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κῃ ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ [f] νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ᾽ αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὐδ᾽ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ᾽ Ἄνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην.

Ϟη΄. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ

[e] πόλις [f] κόλπῳ.

cursum. Horum navigiorum ingens apud illos est copia, quorum quaedam vehunt multa millia talentorum pondo.

97. Quum regionem supergressus est Nilus, solae urbes apparent extantes, insulis Aegaei maris fere assimiles. Nam cetera Aegypti, pelagus sunt: ipsaeque urbes solae extant. Nec jam, quum hoc contingit, per alveos fluminis, sed per medium campi transmittuntur. Ex Naucrati quidem si ascendas Memphin versus, juxta pyramides ipsas fit navigatio: sed etiam haec tunc nulla est, verum juxta acumen Delta et urbem Cercasorum. A mari autem et Canobo Naucratin versus per campum navigans ad Anthyllam urbem venies, et illam quae vocatur Archandri.

98. Harum urbium Anthylla, quae est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper ejus qui in Aegypto

regnat. quod factum est ex quo Aegyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero, Phthii filio, Achaei nepote. Archandri enim urbs nominatur. Sit forsitan et alius quis Archandrus; nequaquam tamen Aegyptium nomen est.

99. Hactenus quae vidi, quae novi, quae interrogando percepi dicta sunt: hinc pergam differere sermones Aegyptios quos audivi, addens et aliquid quod ipse viderim. MINEM, qui primus apud Aegyptum regnavit, ajebant sacerdotes pontibus separavisse quoque Memphin. nam fluvium totum praeterlabi montem sabulosum Africam versus. hunc ergo regem supra Memphin centum circiter inde stadia anfractum fluminis meridiem versus aggesta humo arefecisse quidem pristinum alveum; sed flumen facto alveo

γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα.

ϞΘ'. Μέχρι μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμή, καὶ [g] γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον. προσέσται δὲ αὐτοῖσι [h] τὶ καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῖνα [i] πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν [k] Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον [l] πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς Μεσαμβρίης ἀγκῶνα προχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχε-

[g] ὄψις τε ἐμοί, καὶ. [h] δέ τοι καὶ αὐτοῖσι. [i] Μῆνα bis et mox Μηνί: ſed eodem id tendit, quo cap. iv. [k] ἀπογεφυρῶσαι τὴν. [l] ψάμμινον.

τεῦσαι, τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσοι ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μινὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέϊ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, αὐτῷ [a] πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἑσπέρην [b]. τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

ρʹ. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν

[a] τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ [b] καὶ ἑσπέρην.

duxisse, ut per medium montium flueret. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coërcitus fluit, magnis praesidiis custoditur, quotannis obseptus. Quod si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mine, qui primus extitit rex, quum id unde abactus erat fluvius, facta esset continens, partim eidem urbem hanc condidisse quae nunc Memphis appellatur. (est enim quoque Memphis in angustiis Aegypti sita) et extra eam aquilonem versus et vesperum ex flumine circumfodisse stagnum; (nam ab aurora ipse Nilus abigit) partim in ea urbe extruxisse templum Vulcani magnum et memoratu dignissimum.

100. Post hunc recensebant e libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot aetatibus hominum, octo et decem fuissent Aethi-

opes, et una mulier indigena: ceteri, viri Aegyptii. Mulieri quae regnavit, fuit nomen idem quod in Babylonia, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Aegyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Aegyptiorum dolo absumptis. Nam extruxisse eam perlongum aedificium subterraneum, per caussam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: et convocatis ad convivium multis, quos praecipue noverat fraternae caedis autores, per occultum magnum canalem immisisse flumen discumbentibus. Haec quidem de illa referebant, atque insuper quum id fecisset, eam jecisse se in conclave cineris plenum, quò impunita esset.

101. Aliorum autem regum (non enim referebant aliquam operum spectationem) nullum esse splendorem, nisi

Αἰθίοπες ἦσαν, μίη δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε, τόπερ ἐν τῇ [c] Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληΐην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν οἴκημα περίμηκες ὑπόγαιον, καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσασαν [d] δέ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἤδεε πολλοὺς ἑστιᾷν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτήν μιν, ὡς [e] τοῦτο ἐξέργαστο, ῥίψαι ἐς οἴκημα σποδοῦ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται.

ρα'. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου

[c] τόπερ τῇ. [d] καλέσαν. [e] αὐτὴν μὲν, ὡς.

αὐτῶν μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς Βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περίοδος ὅσων [f] ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ οὐδένα ἄλλων οὐδέν.

ρβ΄. Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τοῦ ἐπὶ τούτοισι γενομένου βασιλέως, τῷ οὔνομα ἔην Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοιοίσι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν [g] Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, οὐκέτι [h] πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ, ὡς ὀπίσω [i] ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱρέων τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλὴν τῶν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος

[f] ὁ περίμετρος ὅσων. [g] τοὺς περὶ τὴν. [h] μηκέτι. [i] δὲ, ὀπίσω.

unius, qui postremus horum extitit MOERIS. Hunc enim monumenta exstruxisse Vulcani antefores, ad ventum aquilonem vergentes: et stagnum fodisse, cujus ambitus quot sit stadiorum, posterius aperiam: et pyramides in eo erexisse, de quarum magnitudine simul cum ipso lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

102. Istos ergo praetergressus, ejus, qui his successit, regis nomine SESOSTRIS mentionem habebo. Istum dicebant sacerdotes, primùm quidem longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: usque dum progrediens longius, venit in mare non jam navigabile vadis. Illinc ubi retro se in Aegyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per con-

tinentem perrexisse; omnesque gentes, quae occurrerent subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur fortes et vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, indicantes per litteras suum nomen et patriam, et quemadmodum ipse illas suis viribus subegisset: quarum vero urbes nullo proelio et facile cepisset, harum cippis inscripsit eadem, quae scripserat eis gentibus, quae viriles extiterant; atque etiam adscripsit muliebria genitalia, planum facere volens, illas imbelles extitisse.

103. Haec faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit et Thraces; ad quos usque et non ulterius mihi videtur Aegyptius exercitus pervenisse, quoniam in istorum terra tituli positi apparent, non ultra. Hinc digressus retro ab-

τὸ ἐμποδὼν καταςρεφόμενος. ὁτέοισι μέν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, κ) δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν ςήλας ἐνίςη [a] ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λεγούσας τό, τε ἑωϋτοῦ οὔνομα, κ) τῆς πάτρης, κ) ὡς δυνάμι [b] τῇ ἑωϋτοῦ κατεςρέψατο σφέας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ κ) εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας [c], τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι ςήλῃσι κατὰ ταυτὰ κ) τοῖσι ἀνδρηΐοισι τῶν ἐθνέων γενομένοισι· κ) δὴ κ) αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε [d], δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἴησαν [e] ἀνάλκιδες·

ργ΄. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξήϊε τὴν ἤπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ασίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τούς τε Σκύθας κατέςρεψατο κ) τοὺς Θρήϊκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος ςρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται ςαθεῖσαι αἱ ςῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιςρέψας ὀπίσω ἤϊε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ἐπὶ

[a] ἀνίςη. [b] δυνάμει. [c] πόλις. [d] προσανέγραφε. [e] ὡς ἦσαν.

Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωϋτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσονδὴ, αὐτοῦ καταλείπει [f] τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ [g] πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

ρδ'. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, ἠρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἴκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον [h], ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰ-

f κατέλιπε. g στρατιωτέων ἐν τῇ. h δὴ μᾶλλον.

iit, et poſteaquam ad Phaſin flumen ſubſedit, quid inde contigerit, non habeo liquide dicere, utrum ipſe rex Seſoſtris, diviſo ſuo exercitu, partem qualemcunque reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertaeſi peregrinationis errorem circa fluvium Phaſin ſubſtiterint.

104. Nam Colchi videntur Aegyptii eſſe: quod ipſe prius cogitatum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cura inceſſiſſet ut utroſque percontarer, magis Colchi reminiſcebantur Aegyptiorum, quam Aegyptii Colchorum. Dicebant autem Aegyptii ſe opinari Colchos e Seſoſtris eſſe exercitu. Ipſe autem ex hoc conjectabam, quod atro colore ſunt et criſpo capillo, (tametſi hoc pro nihilo putari poſſet, quum et alii ſint hujuſcemodi) ſed magis etiam inde, quod ſoli omnium hominum Colchi et Aegyptii et Aethiopes ab initio pudenda circumcidunt. Nam et Phoenices et Syri,

qui ſunt in Palaeſtina, didiciſſe ab Aegyptiis et ipſi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem et Parthenium accolunt, et horum contermini Macrones, a Colchis ſe nuper didiciſſe ajunt. Hi enim ex hominibus ſoli ſunt qui circumciduntur: et apparet eos hoc facere more eodem Aegyptiis. Ipſi vero Aegytii atque Aethiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur eſſe aliquid antiquum. Sed quod ex Aegypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi conjectanti robur eſt, quod Phoenices quotquot cum Graecis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Aegyptios, ſed eorum qui naſcuntur, virilia non circumcidunt.

105. Agedum et aliud de Colchis dicam, quemadmodum ſint ſimiles Aegyptiorum. Hi ſoli atque Aegyptii linum, et quidem eadem ratione elabo-

δοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι [a] οἱ ἐν τῇ Παλαιςίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀςυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωςὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται [b]. Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

ρε΄. Φέρε νυν καὶ [c] ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται καὶ κατὰ [d] ταυτά. καὶ ἡ ζόη

[a] Σύριοι. [b] τόδε μαρτύριον γίνεται. [c] φέρε δὴ ὦν. [d] ἐργάζονται κατά.

πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λῖνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον.

ρϛ'. Αἱ δὲ στῆλαι, τὰς ἵστα κατὰ τὰς χώρας ὁ [c] Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται [f], καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ [g] ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα [h], καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα

[c] κατὰ χώραν ὁ. [f] κατέρχονται. [g] ἑκατέρωθεν δέ. [h] τόξον.

rant: omnisque utrorumque vita et lingua similis est. Linum autem Colchicum a Graecis Sardonicum appellatum est, quum illud quod ad Aegypto venit, appelletur Aegyptium.

106. Titulorum quos Sesostris rex Aegypti per regiones erexit, plerosque jam patet non superesse. quosdam vero in Syria Palaestina ipse vidi superstites, et inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum mulieris genitalibus. Circa Ioniam quoque duae hujus viri figurae visuntur in petris incisae: una quidem quâ ex Ephesio agro Phocaeam itur, altera vero, quâ e Sardibus Smyrnam versus. In utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramque item armaturam et Aegyptiam et Aethiopicam gestans: et ex humero ad alterum humerum perti-

nent per pectora ſacrae litterae Aegyptiae inſculptae haec indicantes: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, hîc quidem non indicat, ſed indicavit alibi. Ea quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe conjectant, multum a veritate relicti.

107. Hunc igitur Seſoſtrin Aegyptiorum ſacerdotes dicebant, redeuntem, multoſque mortales earum gentium, quarum regiones ſubegerat, adducentem, eundem, poſteaquam ad Daphnas Peluſias revertens venerat, fuiſſe a fratre ſuo, quem Aegypto Seſoſtris praefecerat, ad hoſpitalia officia invitatum una cum liberis: et quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruemque incendiſſet, ne hunc intellecta extemplo cum uxore de-

ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηΐης ἀπολελειμμένοι.

ρζ. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς [a] ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωϋτοῦ [b], τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περινήσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ

[a] πολίας. [b] αὐτοῦ.

συμβουλεῦσαι, τῶν παίδιων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ [a]. τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

ρη΄. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τούς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ περιμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον [b]. ἐποίεον τε οὐκ ἑκόντες Αἴγυπτον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἱππασίμην, καὶ ἁμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιππος καὶ ἀναμάξευ-

[a] τοιῷδε. [b] ὤρυξαν.

liberaſſe, (nam et uxorem ſimul duxerat) et ea ſuadente, ut duos e ſex liberis ſuper pyram extendens, pontem imponeret parti ardenti, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: et duobus filiis ita combuſtis, ceteros una cum patre fuiſſe ſervatos.

108. Seſoſtrin in Aegyptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem e terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in haec fuiſſe. Nempe iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſae longitudinis lapides in templum Vulcani portatos traxerunt, quique divortia aquarum, quae nunc in Aegypto ſunt, cuncta fodiebant neceſſitate adacti, faciebantque non volentes, ut Aegyptum, totam prius equis et plauſtris agendis ubique idoneam, redderent his carentem. Nam ab eo tempore Aegyptus, quae omnis campeſtris eſt, inequitabilis

et plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas et omnigenis modis ductas. Sic autem terram rex scindendam putavit, quia civitates quae non accolerent flumen, sed in medio Aegypti essent, refluente flumine laborantes penuria aquarum densioribus utebantur potionibus e puteis.

109. Propter haec Aegyptus incisa est; et ab hoc rege, ut dicebant, regio in omnes Aegyptios dispartita, soli quadrati aequa portione viritim per sortem data; atque hinc proventus instituti, imposita pensione, quam illi quotannis solverent. Quod si cujus portionem alluvione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quae contigerat certiorem faciebat. rexque ad praedium inspiciendum mittebat qui metirentur quanto minus factum esset, ut ex residuo pro portione taxatum vectigal

τος γέγονε. αἴτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτηντο τὰς πόλις [c], ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι.

ρθ'. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἀποτελέειν [d] κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅκως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀ-

[c] ἔκτηντο πόλις. [d] ἐπιτελέειν.

ποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες.

ρι΄. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μοῦνος [e] Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωϋτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώστρῖ τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὔκων δίκαιον εἶναι ἱστάναι [f] ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι [g]. Δα-

[e] δὴ οὗτος δὴ μοῦνος. [f] στῆναι. [g] τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι.

penderetur: atque hinc geometria orta mihi videtur in Graeciam transcendisse. Nam polum et gnomonem, et duodecim diei partes a Babyloniis Graeci didicerunt.

110. Solus hic Aegyptius rex imperio potitus est Aethiopiae: monumetum quoque reliquit ante aedem Vulcani, lapideas statuas, duas quidem tricenûm, se et uxorem; quatuor autem filios, vicecenûm singulas cubitorum. His statuis longo post tempore quum Darii Persae statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans eum tales res gessisse quales gessisset Sesostris Aegyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas subegisset; Darium autem Scythas vincere non potuisse, eoque iniquum esse eum qui rebus gestis non supergrederetur sisti

ante illius donaria. Haec loquuto sacerdoti tamen ignovisse Darium ferunt.

III. Defuncto Sesostre, regnum suscepisse PHERON ejus filium ajebant, et hunc quidem nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse ut luminibus caperetur. idque hac de caussa: Quum flumen eo tempore copiosissimum descenderet ad octo et decem cubita, ita ut rura transcenderet, vento ingruente, magnos fluctus ciere fluvius incepit. Ferunt hunc regem facinus admisisse, quod sumptum spiculum in medios fluminis vortices contorserit: statimque post laborasse ex oculis, ac visum amisisse, decennioque caecum fuisse. Undecimo autem anno ex urbe Buto ei oraculum advenisse, jam exactum esse illi tempus calamitatis; visumque ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris, quae ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers.

ρεῖον μέν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

ρια΄. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληΐην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν [a]· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηΐην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βούτους πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὔρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωϋτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἀπει-

[a] Φέρωνα.

ρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωϋτȣ͂ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε[b], ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ ȣ῎ρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ερυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦγε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τȣ͂ Ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελȣ̀ς δύο λιθίνȣς ἐξ ἑνὸς ἐόντα ἑκάτερον [c] λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πήχεων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πηχέων.

ριβʹ. Τȣ́τȣ [d] δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων [e] γλῶσσαν οὔνομα

[b] ἀνέβλεψε. [c] ἐόντας ἑκάτερον. [d] ὀκτώ. Τȣ́τȣ. [e] κατὰ τὴν Ἑλλήνων.

Eum ergo ante omnes urinam uxoris suae expertum, quum nihil amplius cerneret, omnium deinceps urinam expertum, tandem vidisse. Tumque omnes mulieres quas fuisset expertus (praeter eam cujus lotio lotus visum recepisset) unam in urbem coëgisse, quae Erythrebolos, *rubra gleba*, nunc dicitur, et eas illic coactas cum ipsa urbe omnes concremasse: at eam cujus lotio lotus visum recepisset, uxorem duxisse. Hac oculorum clade liberatus cum alia in omnibus templis fama celebratis donaria posuit, tum cujus maxime aequum est mentionem facere, in templo Solis digna spectaculo posuit, geminos saxeos obelos, ex uno utrumque lapide, centenûm cubitorum longitudinis singulos, octonûm latitudinis.

112. Huic in regno successisse ajebant virum Memphiten, cui nomen esset

lingua Graeca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin visitur fanum, decorum valde ac sane adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phoenicibus Tyriis habitantibus: qui locus plane omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est aedes sacra, quae vocatur Veneris hospitae: quam conjicio esse Helenae Tyndari filiae; tum quia apud Proteum fuisse diversatam audivi, tum etiam quod cognomine Veneris hospitae appellatum est. Nam quaecunque sunt alia Veneris templa, neutiquam hospitae appellantur.

113. Et sane percontanti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta Helena e Sparta, quum renavigaret domum, in Aegaeo ab expulsoribus ventis cursu excussum in Aegyptium pelagus: atque illinc,

Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐςι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε ϗ εὖ ἐσκευασμένον, τȣ̃ Ἡφαιςηΐȣ πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέȣσι δὲ τὸ τέμενος τȣ̃το Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων ςρατόπεδον. ἔςι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τȣ̃το τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης [a] τῆς Τυνδάρεω· ϗ τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς ἐδιαιτήθη [b] Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· ϗ δὴ ϗ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν [c] ἐςι. ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης [d] ἱρά ἐςι, οὐδαμῶς [e] ξείνης ἐπικαλέεται.

ριγ'. Ελεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱςορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωϋτȣ̃· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶςαι ἄνεμοι ἐκβάλλȣσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν

[a] ἱρὸν Ἑλένης. [b] ὡς διαιτήθη. [c] ἐπώνυμον. [d] γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης. [e] ὐδαμᾶ.

δὲ (ὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτυ ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεύμενον στόμα τῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεω ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρὰ, ἑωϋτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τύτυ ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρυ ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἱζόμενοι[a] τῦ θεῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενελέων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τὺς ἱρέας καὶ τὸν τῦ στόματος τύτυ φύλακον, τῷ ὔνομα ἦν Θῶνις.

ριδ'. Ἀκύσας δὲ τύτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, ' Ἥκει

[a] ἑζόμενοι.

non remittentibus flatibus appulſum in Aegyptum, et quidem ad oſtium Nili, quod nunc vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore templum Herculis, quod nunc quoque eſt: ad quod ſiquis cujuſcunque hominis ſervus confugiens inuri ſibi curet ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quae ſanctio ab initio ad meam uſque aetatem ſimiliter non mutata perſeveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: ſedenteſque numinis ſupplices, Alexandrum inſimulabant, ei nocere volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam geſta erat, et illatam Menelao injuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes et apud hujus oſtii praefectum, nomine Thonin.

114. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteum mittit hoc nuncium, his verbis: ' Peregrinus venit

'genere Teucer, qui rem nefariam in 'Graecia perpetravit: quippe decepit ho- 'spitis uxorem, quam ducens cum multis 'admodum opibus, in hanc terram ven- 'tis appulsus est: utrumne sinemus ergo 'eum abire illaesum, an ea quae attulit 'secum eripiemus?' Ad haec remisit Proteus qui diceret, 'Virum istum, quicun- 'que is sit qui rem nefariam in hospitem 'suum perpetravit, comprehensum ad me 'deducite, ut quidnam dicturus sit sci- 'am.'

115. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, navesque ejus detinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam supplices Memphin duxit. Quibus omnibus allatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, et unde incepisset navigare. Alexander illi et genus suum commemoravit, et

« ξεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος [b]. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωϋτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενεχθείς [c]. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; » ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, « Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀνόσια ἐργασμένος [d] ξεῖνον τὸν ἑωϋτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμὲ, ἵνα εἰδῶ ὅτι κότε [e] καὶ λέξει. »

ριέ. Ἀκούσας δὲ ταῦτα [f] ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε [g] ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων [h] δὲ πάντων, ἠρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς εἴη [i], καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλε-

[b] ἐργασμένος. [c] γῆν τὴν σὴν ἀπενεχθείς. [d] ἐξεργασμένος. [e] ἵνα ἰδῶ τίκοτε. [f] τοῦτο. [g] ἀνῆγε. [h] ἀνακομισθέντας. [i] τίς τε εἴη.

ξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθηΐην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμεναι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ δή σφι [a] λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, ‘ Ἐγὼ εἰ [b] μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην ‘ μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ᾽ ἀνέμων ‘ ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώρην τὴν ‘ ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος ἐτισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. τοῦ [c] ‘ σεωϋτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα παρὰ ἦλθες [d]. καὶ μάλα ταῦτα τοι οὐκ ἤρκεσε, ‘ ἀλλ᾽ [e] ἀναπτερώσας αὐτὴν, οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ [f] ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἥκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολ-

[a] δέ σφι. [b] ὅτι, Εἰ. [c] ἐργάσαο· περὶ τοῦ. [d] γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. [e] καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγγενέσθαι αὐτῇ, ἀλλ᾽. [f] αὐτὴν οἴχεο λαβών. οὐ οὐδέ.

patriae nomen, et unde navigationem instituisset. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac obscurantem quod res erat coarguebant ii qui erant supplices, exponentes omnia quae in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus eis hanc sententiam tulit, inquiens, ‘ Ego, nisi ‘ magni interesse arbitrarer nullum pere‘ grinum interficere, quotquot jam ad ‘ terram meam venerunt ventis appulsi, ‘ supplicium pro Graeco illo de te sume‘ rem, qui, ô virorum deterrime, hospitii ‘ fidem adeptus, sceleſtissimum facinus ‘ admisisti. Ad hospitis tui uxorem intra‘ visti: neque sane his contentus fuisti, sed ‘ cum eam extulisses abisti retinens per ‘ furtum. Ac ne sic quidem satis consce‘ leratus, etiam compilata hospitis domo ‘ venis. Itaque quoniam magni momenti ‘ esse duco non necare hospitem, muli-

'erem hanc atque opes tibi ut abducas 'non permittam, ſed ego haec Graeco 'hoſpiti ſervabo, dum ille ipſe veniens 'conſtituerit reportare. Tibi vero ipſi, 'tuiſque convectoribus, ut e mea terra in 'aliam triduo transfretetis, praecipio, a- 'lioqui vos pro hoſtibus perſequuturus.'

116. Hunc Helenae ad Protea adventum fuiſſe ſacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi et Homerus accepiſſe: ſed quia non perinde ad carminis formam decora erat, ac iſta, qua eſt uſus; in quod eam tranſtulit, declarans ſe hanc famam notam habuiſſe. Id manifeſtum eſt ex eo quod in Iliade facit mentionem ejuſdem erroris Alexandri: nec uſquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuiſſe errabundum, tum etiam Sidonem Phoenices applicuiſſe. Meminit enim hujus rei in eo loco, ubi eſt

λȣ ἥγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα ȣ̓ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε καὶ τȣ̀ς σȣ̀ς συμπλόȣς τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίȣς περιέψεσθαι.'

ριϛ'. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τȣ̃τον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ ἐδαμῆ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωϋτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρȣ, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ σπλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοίνικης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτȣ̃ ἐν

Διομήδεος ἀριστείη. λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω[a].

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, ἃς [b] αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεος [c] λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

ριζ. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ

[a] ὧδε. [b] τάς. [c] Μενέλαος.

virtus Diomedis: ita autem versus inquiunt;

Picturata inerant ibi pallia, facta puellis
Sidoniis, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Jove nata probum praesensque venenum,
Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor
Aegypti, cui terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Haec quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,

Huc etiam Aegypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Aegyptum. Est enim Syria Aegypto contermina, et Phoenices, quorum Sidon est, in Syria incolunt.

117. Itaque cum hi versus, tum ve-

ro hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios verſus, non Homeri, ſed cujuſpiam alterius eſſe: in quibus dicitur Alexander Helenam ducens, triduo Ilium ex Sparta perveniſſe, ſecundo vento uſus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, erraſſe.

118. Sed Homerus et Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Graeci vana quae circa Ilium geſta memorarent necne, percontanti mihi, ſacerdotes ita reſpondebant, ſe cognoviſſe ex ipſo Menelao, rapta Helena magnas Graecorum copias auxilio veniſſe Menelao in Teucrida: quae in terram egreſſae, locoque communito, miſerunt Ilium nuncios, cumque eis et ipſum Menelaum iſſe. Hos, poſtquam ingreſſi ſunt moenia, tum Helenam, opeſque quas Alexander furto

τόδε τὸ χωρίον ὀυκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστι, ἀλλ᾽ ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς Τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ πνεύματι [c] χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν.

ριη΄. Ὅμηρος μέν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. εἰρομένου δέ μευ τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ οὔ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίῃσι φάμενοι εἰδέναι παρ᾽ αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν γὰρ [d] μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ᾽ ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ

[c] εὐαέϊ τε πνεύματι. [d] ἐλθεῖν μὲν γάρ.

οἴχετο [c] κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τεύκρους τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ ἀνωμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεύμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

ριθ'. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενελέως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθηίην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ

[c] τὰ οἴχετο.

ſibi abſtuliſſet, repopoſciſſe, tum injuriarum poenas poſtulaviſſe. Teucros autem et tunc et poſtea eadem narraſſe, vel juratos vel injuratos, non habere ſe Helenam, neque opes, de quibus arguerentur, ſed ea in Aegypto eſſe omnia: neque ſe juſte reatum ſuſtinere earum rerum quas Proteus Aegyptius rex teneret: Graecos, quum ſe ab illis derideri arbitrarentur, ita obſediſſe Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, et eandem orationem quam prius audirent: ita demum habita prioribus verbis fide, Graeci Menelaum ipſum ad Proteum mittunt.

119. Hic ubi in Aegyptum pervenit, et Memphin nave aſcendit, expoſita rei geſtae veritate, honorificentiſſime hoſpitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, et inſuper omnes pecu-

nias ſuas. Et quum haec aſſequutus eſſet Menelaus, tamen injurius in Aegyptios extitit. nam quum proficiſci conaretur, nec per ventos poſſet, idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exſectiſque, haruſpicinam fecit. Quod ubi eum feciſſe reſcitum eſt, inviſus et exagitatus fugiens navibus in Africam abiit. Inde quo ſe contulerit, non amplius referre Aegyptii poterant. Atque horum alia ſeſe inquirendo comperiſſe dicebant, alia ut apud ipſos geſta, ſeſe liquide habere cognita.

120. Et haec quidem ajebant Aegyptiorum ſacerdotes. Ego vero ad ea quae de Helena commemorata ſunt, et ipſe deferor hoc adjiciens, Si intra Ilium fuiſſet Helena, utique fuiſſet Graecis tradita, ſive volente Alexandro ſive invito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut

ἑωϋτῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγένετο ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἐπετράπετο, οὐκ εἶχον [f] εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τῦτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωϋτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

ρκ'. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρυ. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ

[f] ὅκυ ἐτράπετο, ὑκέτι εἶχον.

οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε ἢ δύο [a], ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλεῦς τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι [b] ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληΐη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ

[a] ὅτε οὐ δύο. [b] χρὴ τοῖσι.

alii ejus propinqui, ut suis ipsorum corporibus ac liberis, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenae nuptiis potiretur. Quod si etiam inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam conflictibus contra Graecos habitis cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant proeliantes, siquid referentibus credi versificatoribus debet: haec, inquam, talia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse contubernalem Helenam habuisset, Achaeis redditurum fuisse, cupiditate praesentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum pertinebat, ut jam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector et natu major et virtute praestantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam decuisset fratri injuste a-

genti indulgere, quum praesertim tanta mala propter eum, tum privatim ipsi, tum ceteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Graeci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus eversi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas a diis etiam venire ultiones. Et haec quidem, ut mihi videntur, dicta sunt.

121. Protei autem regnum dicebant suscepisse RHAMPSINITUM, qui monumenta reliquit antefores ad occasum spectantes templi Vulcani; et e regione istarum statuit duo simulacra quinûm et vicenûm cubitorum magnitudinis: quorum quod versus aquilonem stat, Aegyptii Aestatem vocant; quod versus au-

προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν; καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίη τε καὶ αὐτῷ [c], καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθηΐην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι [d], ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται.

ρκα'. Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέω [e] ἑστεῶτα καλέουσι θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον,

[c] ἰδίη τε αὐτῷ. [d] ποιήσωνται. [e] βορέην.

χειμῶνα· κὴ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε κὴ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον [f], τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέϊ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων [g] βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ᾽ ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαληΐῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ᾽ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκεί-

[f] ἑστεῶτα καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε κὴ εὖ ποιοῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλεύμενον. [g] ἐπιγραφέντων.

ſtrum, Hyemem: et quod quidem vocant Aeſtatem, id adorant et placant; Hyemem vero quod vocant, vice verſa in eo conſulunt. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regum qui deinceps Aegyptum tenuerunt, ſuperare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, aedificium extruxiſſe lapideum, cujus parietum unus in exteriorem aedium partem pertinebat. ſed ſtructorem inſidiantem haec fuiſſe machinatum: unum e lapidibus ita ſtruxiſſe ut e pariete facile eximi a duobus viris, etiam ab uno poſſet. Aedificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interjecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet circa vitae finem, vocaſſe ad ſe filios (nam duo huic erant) eiſque narraſſe, ſe

illis profpicientem, ut copiofum victum haberent, aftu ufum fuiffe in aedificando regis thefauro; denique plane omnia illis expofuiffe quae pertinerent ad lapidem eximendum, etiam dediffe menfuras ejus ac dixiffe, illos haec obfervantes, regis pecuniarum quaeftores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem diftuliffe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem in aedificio inventum nullo negotio amoviffe, multumque pecuniae extuliffe. Quum autem rex fortè aperuiffet aedificium, videretque vafa pecuniarum imminuta, obftupuiffe: nec habuiffe quem infimularet, quum et figna falva et aedificium obferatum effet. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor affidue pecunia apparebat, (nam fures non defínebant diripere) hoc feciffe: Laqueos fieri

των προορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλῆος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν [a] ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήϊα νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλεισμένου [b]. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἐλάσσω [c] φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσα-

[a] μακρήν. [b] κατακεκλεισμένου. [c] ἀν᾽ ἑξάντι, αἰεὶ ἐλάσσω.

σθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἄγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, στῆσαι· τῶν δὲ Φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως [d] τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν τάχιστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, προσαπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πειθέντα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, Φέροντα [e] τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλῆα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ Φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινὲς, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ Φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ

[d] εὐθέως. [e] ἀπάγοντα.

imperavisse, et eos circa vasa in quibus pecuniae inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, et alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo innexum; et ubi agnovit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, et praesentis conditionis suae certiorem fecisse; jussisseque ut quamcelerrime intrògressus sibi caput abscinderet, ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illius vitam perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: et adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Ubi dies illuxit, ingressum in aedificium regem expavisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, et aedificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita quum haereret, faciendum sta-

tuiſſe, ut furis cadaver e muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic apposuiſſe, juſſos ut ſiquem plorantem aut miſerantem animadvertiſſent, eum apprehenſum ad ſe ducerent. Suſpenſo cadavere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe ut quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolveret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum deferendum quod pecunias haberet. Adverſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa eum graviter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commentum: Inſtructis aſinis utres vino plenos impoſuiſſe: et poſtquam agendo aſinos juxta cuſtodes ſuſpenſi cadaveris fuit, attractis ligaculis aut petiolis ipſum duobus tribuſve utrium ſolviſſe laxatos: et quum vinum flueret, tum caput ſibi

τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφισι, τὸν[f] ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωϋτόν. ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτὴν, ὡς[g] ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο[h] ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀφαμμένους[i]. ὡς δὲ ἔῤῥεε ὁ οἶνος, τὴν κεφα-

[f] ἐντείλασθαί σφι, τὸν. [g] αὐτῷ, ὡς. [h] ἐπελαμβάνετο. [i] ἀπαμμένους.

λήν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδεϊ ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιεύμενον. παραμυθευμένον δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπίεσθαι [a] τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καταστευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι [b], ἐπιδοῦναί σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ᾽ ἑωϋτῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν [c]. δαψιλεῖ δὲ τῷ ποτῷ χρη-

[a] ὑπίσχεσθαι. [b] προσαγαγέσθαι. [c] αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν

caedentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se converteret. Custodes quum multum vini fluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: et id quod effusum esset lucrifacientes comportasse. Istum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquantoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum, et ab irascendo desisse. Tandem exegisse a via asinos atque reparavisse: et quum plura verba inter eos fierent, et quidem faceto dicto hominem lacesseret, ut risum eliceret, donasse illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant discumbentes potare constituisse, prehensantes hominem ac jubentes ut secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse, et quum inter potandum comiter acciperetur, insuper donasse utres. Ita se vino ingurgitantes cu-

ſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem ubi potaverant obdormiſſe. Iſtum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſolviſſe, et cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, et aſinos impoſito cadavere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt furis cadaver ſurreptum, acerbe tuliſſe: et quum vellet quoquomodo invenire quinam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, juſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum a ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimum: et qui narraret quae circa furem acta eſſent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque

σαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἔνθάπερ ἔπινον καταποιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμη πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας. ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ᾽ οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντως δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά. τήνδε θυγατέρα [d] τὴν ἑωϋτοῦ κατίσαι ἐπ᾽ οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι· καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ᾽ ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν

[d] τὴν θυγατέρα.

παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσαχθέντα, τὸν Φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ [a] βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου [b] τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ Φῶρα ἐν τῷ σκότεϊ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ἐπιλαβομένην, ἔχειν νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι. τὸν δὲ Φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα

[a] δὲ ἐς τοῦ. [b] κρεμάμενον.

filia patris imperia faceret, furem, quum audiſſet quamobrem iſta fierent, ac vellet ſuperare verſutia regem, hoc egiſſe: Recentis mortui amputatam in humero manum ſub pallio ferentem iſſe, atque ingreſſum ad filiam regis, quum interrogatus eſſet eadem quae ceteri, enarraſſe, hoc ſe ſceleſtiſſimum perpetraſſe, quod fratris in theſauro regis laqueo capti caput amputaſſet: ſolertiſſimum autem, quod cuſtodibus ebriis factis cadaver fratris ſuſpenſi reſolviſſet. Illam, quum haec audiſſet, manum in hunc injeciſſe: eique furem in tenebris manum mortui porrexiſſe. quam mulier quum apprehendiſſet, manum ſe hujus tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, muliere deluſa. Poſtquam et haec renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe

tum aſtutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimiſſis per omnes urbes nunciis, regem edixiſſe, non modo veniam ſed etiam magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius veniret; ita furem, fide habita, ad eum veniſſe, eique Rhampſinitum, magna viri admiratione ductum, filiam ſuam collocaſſe, tanquam ex omnibus mortalibus plurima ſcienti: nam Aegyptios quidem ceteris, hunc autem Aegyptiis antecellere.

122. Poſt haec ajebant regem hunc deſcendiſſe vivum ſub terram eo, ubi Graeci opinantur ſedes infernas eſſe, et ibi cum Cerere alea ludere: et aliquando victorem, aliquando victum fuiſſe: et ſurſum iterum fuiſſe reverſum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus a Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Aegyptios.

ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τἀνθρώπου. τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωϋτοῦ. τὸν δὲ Φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωϋμάσαι, καί οἱ τήν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

ρκβʹ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες αἴδην νομίζουσι εἶναι, κἀκεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾷν αὐτὴν, τὰ δὲ, ἑσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς. καί μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπι-

τελέοντας αὐτοὺς. οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλό τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν· Φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους· καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὠυτὸ χωρίον.

ρκγ'. Τοῖσι μέν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα [c] καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ εἰπόντες [d], ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ κατα-

[c] Δήμητραν. [d] εἰσὶ αἰπόντες.

Idque ego ad meam memoriam ſcio obſervatum. Sed utrum ob aliud quid, an ob iſta ipſa ferientur Aegyptii, aſſeverare non poſſum. Sacerdotes autem pallium poſtquam uno illo die detexuerunt, uni ex ſuis oculos mitra alligant: quem geſtantem pallium ubi in viam deduxerunt quae fert ad Cereris templum, ipſi retro diſcedunt. Hunc autem ſacerdotem oculos obſtrictos habentem ajunt a geminis lupis duci ad Cereris templum, quod ab urbe viginti ſtadia abeſt: et poſtea rurſus ex templo in eundem locum a lupis reduci.

123. Haec quidem ab Aegyptiis relata ſic cuique placeant, prout credibilia videntur; mihi autem in omni ſermone conſtitutum eſt ea ſcribere quae auditu ex ſingulis cognovi. Inferorum principatum tenere Cererem et Liberum Aegyptii ajunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem; ſed exoleſcente corpore ſubinde

in aliud animal quod aſſidue naſcitur, immigrare. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in hominis corpus, quod gigneretur, introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem ſunt e Graecis qui uſurpaverint velut propriam ipſorum, alii prius, alii poſterius. quorum ego nomina ſciens, non ſcribo.

124. Ad Rhampſinitum uſque regem ajebant in Aegypto viguiſſe ſane legum praeſtantiam et praeclare omni copia eam floruiſſe. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit, CHEOPEM in omnem pravitatem fuiſſe prolapſum. Omnibus namque eum templis obſeratis primo Aegyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe: deinde juſſiſſe ut ſibi laborarent omnes Aegyptii: aliis aſſignando, ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciderent, et ad Nilum traherent: aliis, ut tranſmiſ-

φθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινὰ [a], αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὴν περιήλυσιν [b] δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἳ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωϋτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

ρκδ΄. Μέχρι μέν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακληΐσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μέν σφεας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωϋτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὔρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν

[a] πτηνά. [b] περιέλησιν.

πλοίοισι τὰς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λαῷ [c], δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ᾽ ἣν εἷλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυαί. ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωϋτῆς, ὀκτὼ ὀργυαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὲ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ᾽ οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωϋτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ, τῆς ἐστι πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ

[c] MS. τῷ ἄλλῳ.

ſo navibus flumine, illa acciperent, et ad montem qui dicitur Lybicus traherent. Faciebant autem opus hominum centum millia, ternis ſemper menſibus ſingula. Tempus autem, quo populus attritus fuit, fuiſſe decennale circa viam, per quam traxerunt ſaxa, quam ſtruxerunt; opus, ut mihi videtur, non multo minoris molitionis, quam ipſa pyramis. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo cubitorum quadraginta; altitudo, ubi altiſſima ipſa ſui eſt, triginta duo cubitorum, lapide polito et animalibus inſculptis. Illic decem annos fuiſſe etiam conſumptos in ſubterraneis conclavibus in colle, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi repoſitoria, in inſula per introductam foſſam Nili. Verum in ipſa pyramide hac facienda annos viginti abſumptos: cujus ſingulae frontes (nam eſt formae quadratae pari altitudine) ſunt octingentorum pedum, ſa-

xo dolato accuratiſſimeque coagmentato, in quo nullum eſt minus triginta pedum.

125. Fuit autem ſic extructa *haec* pyramis in ſpeciem graduum, quas quidam ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam primo talem fecerant, attollebant reliquos lapides machinis factis e brevibus lignis ab humo in primum ordinem graduum levantes. Ubi ad hunc lapis aſcenderat, alteri machinae imponebatur, quae in ipſo primo ordine ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quot erant ordines graduum, totidem quoque machinae erant, ſive etiam eandem machinam, quae erat una et facilis ad ferendum, transferebant ad unumquemque ordinem, quoties ſaxum exemerant. Dictum eſto a nobis in utrumque, ſicut dicitur. Effecta ſunt igitur ita prima ejus quaeque altiſſima: de-

ἁρμοσμένου ταμάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων.

ρκε΄. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῆσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν [d] μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἥλκετο [e] στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω ἡμῖν [f] ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ

[d] χαμόθεν. [e] εἵλκετο. [f] λελέχθω γὰρ ἡμῖν.

ἑπόμενα τούτων ἐξεποίευν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί ἐστι ἔς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἦγον [a]· καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον.

ρκϛ'. Ες τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἑωϋτοῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁ-

[a] καὶ ἄγον.

inde ſequentia abſolverunt: noviſſima vero quae ſolo ſunt juncta et infima peregerunt. In ipſa pyramide per litteras Aegyptiacas ſignatum eſt, quantum in raphanum, caepas, et allia erogatum ſit operantibus, et quod interpres earum litterarum, poſtquam legerat, (ut probe reminiſcor) ajebat in ſumma mille et ſexcenta talenta pecuniae eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quot alia credibile eſt fuiſſe conſumpta, vel in ferrum, quo operabantur, vel in cibos, vel in veſtem operantium? quando per id quod dixi tempus opera extruebant; per aliud (ut ego opinor) lapides exciderunt atque vexerunt, et per aliud non exiguum effecerunt ſubterraneum cavum.

126. Quin et eo flagitii veniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in lupanari proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quaeſtum. (non enim di-

cebant quantum) eamque cum patris jussa fecisse, tum vero privatim de relinquendo monumento cogitasse; itaque singulos ad se intrantes orasse, ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus ajebant extructam fuisse pyramidem quae stat in medio trium, ante pyramidem magnam, cujus unumquodque latus centum et quinquaginta est pedum.

127. Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem Aegyptii dicebant: eoque defuncto excepisse regnum fratrem ejus CHEPHRENEM: et hunc eodem alteri instituto usum cum in aliis, tum vero in facienda pyramide, non tamen quae ad mensuram fraternae accederet, eas namque et nos sumus dimensi. Nam subterranea non subsunt conclavia, neque fossa derivatur in eam ex Nilo (quemad-

κόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημήϊον [b] καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι, ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ [c] κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

ρκζ΄. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον [d] πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διῶρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν,

[b] μνημόσυνον. [c] τῆς τὸ. [d] λέγουσι.

ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα· διοικοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας ὑποβὰς, τῆς ἑτέρης τὠυτὸ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα.

ρκη΄. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληϊσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος [a], ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

ρκθ΄. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα·

[a] Φιλιτίωνος.

modum in alteram) fluens; ſed extructo canali introrſum inſulam circumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem ajunt. Sed quum primam compagem ex Aethiopico lapide verſicolore ſtruxiſſet, quadraginta pedes degreſſus, alterius eandem magnitudinem, contiguam magnae fabricae. Stant autem ambae ſuper eundem tumulum, centum fere pedes celſum. Porro quinquaginta ſex annos regnaſſe Chephrenem ajebant.

128. Hi centum et ſex anni ſupputantur; quibus Aegyptii in omni pravitate verſati ſunt, et templa tanto tempore occluſa non licuit aperiri. Hos reges Aegyptii prae odio ne nominare quidem volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitidis, qui ea tempeſtate pecudes per haec loca paſcebat.

129. Poſt hunc regnaſſe in Aegypto dicebant MYCERINUM Cheopis

filium, eumque paterna perosum facta, et templa reserasse, et populo ad ultimum calamitatis afflicto dedisse veniam *eundi* ad opera et sacrificia: quinetiam super omnes reges justitiam ipsis exercuisse. Quo nomine ex universis regibus hunc Aegyptii maxime praedicant, tum ob alia quae bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipsius sententia, de suo donans indignationi hominis satisfecerit. Quum autem esset in cives clemens Mycerinus, atque ita ageret, principium ei malorum contigisse obitum filiae, quae domi unica suboles erat. Qua clade supra modum quum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam ceteri, fecisse ligneam bovem cavam, quam quum inaurasset, in ea filiam i-

τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τὸν δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεὼ [b] τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δέ σφι πάντων βασιλήων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μέν νυν τὸ ἔργον, ἁπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον. τά τε γάρ μιν ἄλλα κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωϋτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκηΐοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ

[b] τὸν λαόν.

τὴν [c] ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.

ρλ΄. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σάϊ μὲν πόλεϊ ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ παρ᾽ αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἑκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάϊ πόλεϊ ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς ἐείκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι [d]. αἵ τινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

ρλα΄. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωϋτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος· ὁ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν

[c] θάψαι τὴν. [d] κείμεναι.

ſtam defunctam ſepeliſſe.

130. Neque humo bos haec condita eſt, ſed ad meam uſque memoriam erat conſpicua, in urbe Sai, in regia, in conclavi exornato poſita. Cui ſingulis diebus omnigenae odores adolentur; noctibus autem ſingulis pernox incenſa lucerna aſtat. In altero conclavi prope illam bovem imagines ſtant concubinarum Myceríni, ut in urbe Sai ſacerdotes ajebant. Stant enim coloſſi lignei, numero circiter viginti, nudi facti: qui quarum ſint mulierum, non poſſum dicere, praeterquam quae narrantur.

131. Sunt qui de hac bove et coloſſis haec referant: Mycerinum amore filiae ſuae captum, vim ei invitae intuliſſe: deinde illam quum prae moerore ſe ſtrangulaviſſet, patrem in hac bove ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarum

quae filiam patri prodidissent, praecidisse: et nunc earum haec simulacra passa esse id malum quod vivae sustinuerant. Haec (ut ego opinor) dicunt nugantes, ut alia, ita et de manibus colossorum: quippe quas ipse videbamus temporis diuturnitate delapsas, quae ad me usque ad pedes eorum stratae visebantur.

1 3 2. Bos quoque cum ceterum corpus operta est purpureo pallio, tum vero cervicem et caput crasso admodum inducta auro: et inter media cornua solis circulus ad similitudinem factus adest aureus. Neque erecta est bos, sed ingeniculata, magnitudine quanta est grandis vacca viva. Effertur autem e conclavi quotannis. Quando Aegyptii verberant deum quendam, in tali negotio non mihi nominandum, tunc et bovem in lucem proferunt. Ajunt enim eam morientem o-

προδυσέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τά περ ζωαὶ ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ [e].

ρλβʹ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κερέων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθὴ, ἀλλ' ἐν γούνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσηπερ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ

[e] ἔτι ἐς ἐμέ.

αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν.

ρλγ΄. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βούτους πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληΐσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ᾽ εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλοι [a] ταχέως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρέων ἦν [b] ποιέειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ᾽ ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μα-

[a] μέλλει. [b] χρέων ἦν.

rasse patrem Mycerinum, ut quotannis semel sol eam intueretur.

133. Huic regi, post calamitatem filiae, istud secundum accidisse: Ex urbe Buto venisse ipsi oraculum, fore ut sex omnino annos viveret, septimo defuncturus. Id hunc aegre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas deo querimonias exprobrantem, quod, quum pater suus et patruus qui et templa claudi jusserant et deos non curaverant, hominesque perdiderant, diu vixissent, ipse pietatem colens tam cito foret moriturus. Ei venisse altera ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finiturum, quod non id faceret quod deberet. Oportuisse enim Aegyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero nequaquam. Haec ubi accepit My-

cerinus, ſe jam a numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quum noctesceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret; neque die neque noctu intermittens per paludes perque nemora vagari, et ubi cognoſceret voluptaria diverticula eſſe aptiſſima. Hacc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro ſex fierent anni, diebus factis ex noctibus.

134. Pyramidem et hic reliquit longe minorem paterna, vicenis pedibus breviorem, omni latere trecentorum pedum et quadrangularem, Aethiopico ex lapide ad medium uſque. Hanc quidam Graecorum volunt eſſe Rhodopis mulieris meretricis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem mihi videntur quaenam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talis pyramidis ſtructuram ad illam retuliſſent, in qua talentorum infinita (ut

θεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα ἀκούσαντα [c] τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένον ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γίνοιτο νὺξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

ρλδ΄. Πυραμίδα δὲ οὗτος [d] ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γάρ οἱ [e] πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀνα-

[c] ταῦτα δὲ ἀκούσαντα. [d] δὲ καὶ οὗτος. [e] οὐ γάρ ἄν οἱ.

ρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται. πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τουτέων τῶν βασιλήων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηΐκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἥκιστα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο.

ρλε΄. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντος. ἀπικομένη [a] δὲ κατ᾽ ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ᾽ ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀ-

[a] κομίσαντός μιν. ἀπικομένη.

brevi dicam) millia consumpta sunt. Ad haec, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges, qui istas pyramides reliquerunt, annis Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis cui pater Hephaestopolis, viri Samii, conserva Aesopi fabularum scriptoris; nam et hic Iadmonis fuit, ut non minime hinc demonstravit. Siquidem quum saepenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere poenas vellet animae Aesopi, alius nullus extitit, sed Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon sumsit. ita et Aesopus Iadmonis fuit.

135. Rhodopis autem in Aegyptum abiit, a Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quaestum faciendum venisset, magnis pecuniis fuit redempta a viro Mitylenaeo, Charaxo Scamandronymi

filio, Sapphûs poëtriae fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta eſt, et in Aegypto remanſit; et venuſta vehementer ingentes opes comparavit, ut eſſet Rhodopis, ſed non quae ad talem pyramidem aſcenderet. Cujus enim opum decimam partem cuicunque volenti etiam nunc cognoſcere licet, magnam illi pecuniam attribuere nihil oportet. Quum enim Rhodopis illa optaret memoriam ſui in Graecia relinquere, faciendo opere quod ab alio excogitatum non eſt neque in templo dedicatum, id dedicavit in templo Delphico monumentum ſui. E decima igitur ſuarum opum parte quum multa e ferro verua ad boves tranſigendos feciſſet, quantum ſufficeret decima ipſi, Delphos miſit: quae nunc quoque poſita ſunt e regione templi, poſt aram quam Chii donaverunt. Solent autem quodammodo in Naucrati proſtibula eſſe venu-

δελφεȣ̃ δὲ Σαπφȣ̃ς τῆς μουσοποιȣ̃. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὔκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔςι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον αὑτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωϋτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρȣς πολλȣ̀ς σιδηρέȣς, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς· οἳ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, ὄπισθε μὲν τȣ̃ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτȣ̃ τȣ̃ νηȣ̃. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι

γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ οἱ πάντες [b] Ἕλληνες Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Αρχιδίκη, ἀοιδίμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεσχήνευτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν ἀπενόστησε ὡς Μιτυλήνην [c], ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μέν νυν πέρι πέπαυμαι.

ρλϛʹ. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱρέες Ασυχιν [d], τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρη-

[b] ὡς καὶ πάντες. [c] ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην. [d] ἱρέας γενέσθαι Ασυχιν.

ſta. nam et haec de qua nunc mentionem habeo, partim nobilitata eſt famâ, ut nemo Graecorum non edidicerit Rhodopis nomen: partim alterius quae poſterior fuit, nomine Archidicae fama per Graeciam celebris extitit, ſed minus quam prior in circulis garrientium jactata. Charaxus vero poſtquam cum redempta Rhodopi Mitylenen rediit, in carminibus crebro Sappho conviciis eum fuit inſectata. et de Rhodope quidem hactenus.

136. Poſt Mycerinum autem Aegypti regem fuiſſe dicebant ſacerdotes ASYCHIN, eumque feciſſe Vulcano anteſores ad ſolem orientem, longe pulcherrimas longeque maximas. Habere enim illas ubique cum figuras concinne ſculptas, tum alium infinitum aedificiorum conſpectum; has vero etiam multo maxime. Sub hoc rege fuiſſe factum dicunt, ut quum vehementer laboraretur inopia

pecuniae et hinc abſtinentia eſſet a commerciis, lex Aegyptiis promulgata fuerit, ut ita demum quis pecuniam mutuam acciperet, ſi cadaver patris pignori traderet. Hoc item ad hanc legem adjectum fuiſſe, ut penes creditorem eſſet poteſtas omnis ſepulcri debitoris, utque haec irrogaretur mulcta pignus illud ſupponenti, ſi diſſolvere aes alienum recuſaret, fas ne eſſet illi ipſi ſepeliri aut in iſto paterno aut ullo in alio ſepulcro: ac ne alius quiſquam ex ipſo progenitus ſepeliret. Hunc praeterea regem ſuperiores ipſo reges Aegypti antecellendi cupidum, reliquiſſe memoriam ſui pyramidem latericiam, inciſis ſaxo litteris in haec verba, NE ME AD SAXEAS PYRAMIDES EXIGENDO DIMINUERIS, QUAE TANTUM ILLIS PRAECELLO QUANTUM JUPITER CETERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES,

μάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐπεῖναι ζημίην, μὴ [a] βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, μήτ' ἄλλον μηδένα τὸν ἑωϋτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωϋτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι, ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ [b] ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ ΓΑΡ ὙΠΟ-

[a] ζημίην, καὶ μὴ. [b] κατονοσθῆς.

ΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὅ, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ ΜΕ ΤΡΟΠΩ ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ, τῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

ρλζ. Μετὰ δὲ τῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ανύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ανυσιν εἶναι· ἐπὶ τῦτυ βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐπ᾽ Αἴγυπτον [c] χειρὶ πολλῇ Αἰθίοπάς τε καὶ Σαβακῶν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτυ ἐπ᾽ ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τὶ, κτείνειν μὲν αὐτῶν ὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χοῦν πρὸς τῇ ἑωϋτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικεόντων, καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑ-

[c] ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον.

QUICQUID LUTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, LATERES DUXERUNT, ET ME ISTO MODO ELABORARUNT. atque ista opera hunc regem edidisse.

137. Post hunc regnasse coecum quendam ex urbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Aegyptum magna cum manu Aethiopas et SABACUM Aethiopum regem; et quum coecus hic fuga se in palustria proripuisset, illum Aethiopem regnasse in Aegypto quinquaginta annos; idque intra tempus ista edidisse: Quoties Aegyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quemque delicti magnitudine, damnare ad aggerendum aggerem ad urbem unde quisque delinquentium erat. Atque ita urbes sunt adhuc sublimiores effectae. nam primum aggestae fuerant sub rege Sesostre

ab iis qui canales effoderunt: iterum sub rege Aethiope etiam valde sunt factae excelsae, cum ceterae quae in Aegypto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubasti urbi praecipue quidem adaggeratum est. In qua urbe templum est Bubastis dignissimum memoratu. Quo etsi alia sunt tum grandiora, tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu jucundius. Bubastis autem in sermone Graeco est Artemis, Diana.

138. Templum ejus ita habet: Cetera praeter accessum insula est: nam e Nilo fluenta insinuant, nec confluunt, sed ad ingressum usque fani utrumque immittitur, alterum hac circumfluens, alterum illac, centum in unoquoque pedum latitudine, arboribus inumbrata. Ejus antefores quadraginta cubita sublimes figuris senûm cubitorum memoratu dignis adornantur. Id templum in media urbe situm, undi-

πὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα [d] ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων ταοσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολήων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι [e] ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρόν ἐστι Βϑβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ ἄλλα [f], καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά· ἡδονῇ δὲ ἰδέσθαι ὐδὲν τούτϑ μᾶλλον. ἡ δὲ Βϑβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐστι Ἄρτεμις.

ρλη'. Τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τῦ Νείλϑ διώρυχες ἐσέχϑσι, ὐ συμμίσγϑσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδϑ τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περιῤῥέϑσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἐϑσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστὶ, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται

[d] Αἰθίοπος κάρτα. [e] μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις. [f] μὲν γὰρ καὶ ἄλλα.

ἀξίοισι λόγυ. ἐὸν δ᾽ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϊόντι. ἅτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψῦ, τῦ δ᾽ ἱρῦ ῦ κεκινημένυ ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐςι [a]. περιθέει δ᾽ αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔςι δ᾽ ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίςων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὤγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πάντη ςαδίου ἐςί· κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐςρωμένη ἐςὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ ςαδίους τρεῖς μάλιςά κῃ, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρυσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ κ) τῇ τῆς ὁδῦ, δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ᾽ Ἑρμέω [b] ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τῦτο ὕτω ἔχει.

ρλθ΄. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιςάντα, συμβυλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλ-

[a] ἐσοπτρόν ἐςι. [b] φέρει δ᾽ ἐς Ἑρμέω.

que circumeuntium oculis ſubjicitur. nam quum urbs ſit in altum aggerata, templum non motum, ſicut fuit a principio conditum, patet conſpectui. Illud maceria figuris inſculpta ambit. Intus, ingens maximarum arborum manu conſitarum lucus ambit templum, in quo ſtatua eſt. Latitudo et longitudo templi quoquoverſus eſt ſtadii. Ad ejus ingreſſum via ſtrata lapide eſt, tria circiter ſtadia quae fert per forum orientem verſus quadringentorum pedum latitudinis, utrinque arboribus conſitis in coelum euntibus; et fert Mercurii templum. Atque hunc quidem in modum templum habet.

139. Verum ſe ita ad extremum liberatos Aethiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugae ſe mandaverit. Viſus eſt ſibi videre quendam ſubito oblatum, qui ſuaderet ipſi ut congregatos cunctos Aegypti ſacerdotes

dissecaret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, ut piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut a diis aut ab hominibus acciperet: se vero nequaquam ista facturum, sed nempe sibi excessisse tempus, quantum oracula cecinerant regno Aegypti possesso exiturum. Etenim quum in Aethiopia ageret, oracula quibus utuntur Aethiopes, responderant, fore ut is in Aegypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, et viso insomnii perturbatus esset, ultro ex Aegypto discessit Sabacos.

140. Eo profecto ex Aegypto, rursus coecum e palustribus egressum accepisse imperium: ubi quinquaginta annos habitavit insulam cinere atque humo aggestam. Nam ut quique Aegyptiorum jussi illuc ibant portantes frumentum, eis

λέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν [c]. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασίν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὔκων ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γάρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν [d]. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήϊε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς.

ρμ΄, Ὡς δ᾽ ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον· ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῷ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅκως γάρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστε-

[c] διαταμεῖν. [d] ἐκχωρέειν.

τάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὴν δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Αμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Αμυρταίου. οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος δή ἐστι [c] πάντῃ δέκα σταδίων.

ρμα΄. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα εἶναι Σεθών. τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καί σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλήων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Αραβίων τε καὶ Ασσυρίων. οὔκων δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα

[c] μέγαθος ἐστί.

ſingulis mandabat ut clam Aethiope ad ſe dono etiam cinerem ferrent. Hanc inſulam nemo ante Amyrtaeum invenire potuit, ſed ſeptingentis et amplius annis ſuperiores Amyrtaeo reges nequierunt eam invenire: cui inſulae nomen eſt Elbo, decem undequaque ſtadiorum magnitudinis.

141. Poſt hunc regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: cumque bellatoribus Aegyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habentem tanquam ſibi non fore opportunos, et cum aliis ignominiis eos affeciſſe, tum vero aruras vel arva L pedum abſtuliſſe, quas eximias a ſuperioribus regibus dono acceperant ſinguli duodenas. Poſtea, quum Sanacharibus Arabum Aſſyriorumque rex cum magnis copiis invaſiſſet Aegyptum, noluerunt bellatores Aegyptiorum ei opitulari. Tunc

ſacerdotem conſilii inopem, in delubrum ſe contuliſſe: et apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur; eique inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: et in quiete viſum veniſſe deum exhortantem, quippe nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obviam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Aegyptiorum iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe; hâc enim ſunt ingreſſus. nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, et operarios, et forenſes homines. Eo quum perveniſſent, noctu infuſam in ipſos hoſtes vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas ambederunt, ita ut poſtera die hoſtes nudi, inermes fugam ſumentes, multos amiſerint. Eoque nunc iſte rex in templo

ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὤγαλμα ἀποδύρεσθαι [a] οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καί οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι [b] ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δή μιν πίσυνον [c] τοῖσι ἐνυπνίοισι, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ἀνόπλων [d], πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔ-

[a] ἀποδύρασθαι. [b] ὄψει. [c] τούτοισι μὲν δὴ πίσυνον. [d] γυμνῶν ὅπλων.

χων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ʽΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

ρμϛʹ. Ες μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτησι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καί τοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἐστί. μιῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεέων [e], αἳ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν

[e] γενεῶν.

Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque haec per litteras dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO.

142. Ad hunc uſque narrationis locum et Aegyptii et ſacerdotes referebant, demonſtrantes a primo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc qui poſtremus regnavit, generationes vel aetates hominum fuiſſe trecentas quadraginta unam, et totidem interea ſacerdotes maximos totidemque reges. Trecentae autem generationes decem millia annorum aequant. Nam tres virorum generationes, centum anni ſunt. una et quadraginta, quae reliquae ſunt ultra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra undecim millia trecentoſque et quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extitiſſe: ſed neque aut prius aut poſterius in reliquis Aegypti regibus aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolem

extra ſedes ſuas fuiſſe ortum. bis denuo illinc exortum ubi nunc occidit; bis autem unde nunc oritur, illic occidiſſe: nec tamen ſub haec aliquid in Aegypto eſſe immutatum, nec ea quae ex terra, nec ea quae e flumine ipſis proveniunt, nec quae ad morbos aut quae ad mortes pertinent.

143. Atque antea Hecataeo hiſtoriae ſcriptori, apud Thebas originem generis recenſenti, ac propagationem familiae ſuae referenti ad ſextumdecimum deum, ſacerdotes Jovis tale quiddam fecerant, quale et mihi quid non recenſenti familiam meam. Introducto in templum intus grande, enumerabant monſtrando tot e ligno coloſſos quot dixi. Ibi namque quiſque ſummus ſacerdos ponit ſuam imaginem dum vivit. numerantes itaque et monſtrantes ſacerdotes oſtendebant mihi unumquemque filium patris ipſum eſſe ex imagine ejus qui proxime eſſet

τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀναλεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καλαδύελαι, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπανλεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει [a], ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι [b]. καὶ ὐδὲν τῶν καλ' Αἴγυπλον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, ὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ὔτε τὰ ἐκ τῦ ποταμῦ σφι γινόμενα, ὔτε τὰ ἀμφὶ νύσυς, ὔτε τὰ καλὰ τὺς θανάτυς.

ρμγ'. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσανλι ἑωϋτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ ὐ γενεηλογήσαντι [c] ἐμεωϋτόν. ἐσαγαγόνλες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύνλες κολοσσοὺς ξυλίνυς τοσούτυς ὅσυσπερ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἵσαλαι ἐπὶ [d] τῆς ἑωϋτῦ ζόης εἰκόνα ἑωϋτῦ. ἀριθμέονλες ὦν καὶ δεικνύνλες οἱ ἱρέες ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωϋτὸν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόν-

[a] ἀντέλλει. [b] καταβῆναι. [c] συγγενεηλογήσανλι. [d] ἱστᾶ ἐπί.

τες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς [c]. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωϋτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς· Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός.

ρμδ'. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Οσί-

c in MS. legitur δεξιόντες. Ἑκαταίῳ, et media absunt.

mortuus eundo per imagines eorum, donec omnes illas expoſuerant. Hecataeo igitur originem ſuam recenſenti, et ad ſextumdecimum deum alliganti, occurrebant ſimili ratione per numerationem, non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem generari e deo. Occurrebant autem repetenda progenie hunc in modum, dicentes unumquemque coloſſorum fuiſſe Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque coloſſos commemorarent: Piromin cognominatum: eoſque referentes nec ad deum nec ad heroa. Eſt autem Piromis Graeca lingua expoſitum *honeſtus et bonus*.

144. Eos itaque quorum imagines erant, demonſtrabant tales omnes extitiſſe, ſed multum a diis diſtantes. Tempore autem hos viros antecedente fuiſſe deos in Aegypto principes, non agentes cum hominibus, et eorum ſemper unum extitiſſe dominatorem: et poſtremum illic reg-

nasse Orum Osiridis filium, quem Graeci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Aegypto postremum.. Osiris autem Graeca lingua est, *Liber.*

145. Atqui apud Graecos novissimi deorum esse censentur Hercules, Liber et Pan: at apud Aegyptios Pan vetustissimus est, etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex secundis, qui dicuntur duodecim esse: Liber, ex tertiis, qui ab illis duodecim diis sunt procreati. Herculi autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi Aegyptii dicant, superius a me patefactum est: Pani autem plus adhuc annorum esse dicitur; minimum horum Libero; quanquam huic ad Amasin regem quindecim millia annorum esse supputentur. Et haec Aegyptii liquide asseverant se scire, et assidue supputando, et semper annos describendo. Baccho quidem certe, qui ex Semele

ριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

ρμε'. Ἐν Ἕλλησι μέν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς [f] δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος [g] δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα.

[f] θεῶν εἶναι. Ἡρακλῆς. [g] λεγομένων. Διόνυσος.

Διονύσῳ μέν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ· Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ [a] δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πὰν) ἐλάσσω ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια [b] μάλιστα ἐς ἐμέ.

ρμϛʹ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσι τὶς πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον,

[a] ἐνακόσια. Πανί. [b] κατὰ ὀκτακόσια.

Cadmi genitus fertur, ad meam aetatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: Herculi autem Alcmenae filio, prope nongenti anni: Pani autem Penelopes (ex hac enim et Mercurio Pan genitus dicitur a Graecis) minus annorum eſt quam a bello Trojano, octingenti fere ad me anni.

146. Utrum horum quae dicuntur probabilius ſibi videtur, eo quiſque utatur licet; mihi autem de his opinio demonſtrata eſt. Nam ſi et iſti in Graecia cum celebres fuiſſent, tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, atque etiam Bacchus ex Semele, et Pan ex Penelope natus, dixerit aliquis et hos viros natos habere illorum deorum nomina, qui prius geniti fuerant: nunc vero Graeci ajunt et Bacchum, ſtatim, ut editus fuit, ab Jove inſutum femori, por-

tatumque in Nyſſam quae eſt ſupra Aegyptum in Aethiopia: de Pane ne habent quidem quod dicant, quonam a partu ſit delatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Graecos audiviſſe poſterius horum, quàm aliorum deorum nomina: et ex eo tempore quo de iis audierant illorum nativitatem recenſuiſſe; atque haec quidem ipſi Aegyptii ajunt.

147. Quae vero ceteri homines, et Aegyptii conſentientes illis aliis memorant in hac regione fuiſſe geſta, haec jam explicabo; aliquid etiam his quod ego vidi admiſcebitur. Poſt Vulcani ſacerdotis regnum Aegyptii libertatem adepti, duodecim reges (nullo enim tempore poterant ſine rege vivere) deligunt, in totidem portiones omni Aegypto diſtincta. Iſti juncti inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus his initis ne ſe invicem tolle-

ἐς τὸν μηρὸν ἐνεῤῥάψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μέν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

ρμζ. Ὅσα δὲ οἱ ἄλλοι [c] ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ [d] τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖ-

[c] οἵ τε ἄλλοι. [d] αὐτοῖς καί.

σιδε [c] χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τῦ ἑτέρυ· εἶναί τε φίλυς ταμάλιςα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τὺς νόμυς τύτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιςέλλοντες· ἐκέχρηςό σφι κατ᾽ ἀρχὰς αὐτίκα ἐνιςαμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκέῃ φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Ἡφαίςυ, τῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτυ. ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο.

ρμή. Καὶ δή σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατὰ κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιςά κη κείμενον. τὸν ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγυ μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνυ τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθυ τούτου· καί τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐςὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μέν νυν καὶ αἱ

[c] τοῖσδε.

rent, neve alius plus alio quippiam obtinere quaereret, ſed ut eſſent quam amiciſſimi. Atque ea de cauſſa has pactiones inierunt valide circummunientes, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides invaſerunt, reſponſum oraculo fuerat, Qui eorum in templo Vulcani aerea phiala libaſſet, eum totius Aegypti regnum potiturum: per omnia enim templa congregabantur.

148. Etiam placitum eſt eis relinquere communiter monumenta: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Moerios, maxime urbem verſus quae dicitur crocodilorum: quem ego jam aſpexi fama majorem. Si quis enim aliquem caſtellorum aut operum Graecorum ſpeciem conſideret, minori labore et ſumptu deprehendentur ſtetiſſe, quam fuit hujus labyrinthi. Tametſi enim iſtud in urbe Epheſo templum eſt

memoratu dignum, et in Samo; etiam pyramides erant narratione majores, quarum ſingulae multis ac magnis operibus Graecis aequiparandae ſunt. At vero eas quoque labyrinthus ſuperjacit. Etenim duodecim ejus aulae ſunt tecto opertae, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem, totidem ad auſtrum vergentes contiguae, eodem extrinſecus muro praecluſae. Duplicia in eo ſunt domicilia, ſubterranea, et ſuperna illis impoſita, numero tria millia, in ſingulis mille quingenta. Quorum ea quae ſuperna ſunt, ipſi peragentes videbamus, et quae aſpeximus enarramus; ſubterranea vero auditu didicimus. Nam praepoſiti Aegyptiorum nolebant ullo pacto illa monſtrare, quod dicerent illic loculos eſſe tum eorum regum, qui penitus aedificaverunt labyrinthum iſtum, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de infernis aedificiis auditu cognita referimus. Superna ipſi perſpiciebamus

πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων[a] ἀνταξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω[b], ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι[c] τριχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τούτων[d] οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ ἄνω,

[a] μεγίστων. [b] βορέην. [c] ὑπ' ἐκείνῃσι. [d] τοῦτον.

μέζονα ἀνθρωπηΐων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θῶϋμα μύριον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, καθάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου ταμάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ᾽ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται.

ρμθ΄. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θῶϋμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ᾽ ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ

humanis operibus majora. nam egreſſus per tecta, et anfractus per aulas diverſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant: et ex aula in aedificia tranſitur, ex aedificiis in cubicula, et e cubiculis in ſolaria et tecta alia et ex aedificiis in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt; parietes ſculptilibus paſſim figuris ornati. Singulae aulae columnarum ambitu redimitae lapide arctiſſime juncto albo. Angulo quo finit labyrinthus, adhaeret pyramis centum ſexaginta cubitorum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, in quam iter ſub terra factum eſt.

149. Et quum talis ſit hic labyrinthus, tamen ſtagnum Moerios, ad quod labyrinthus aedificatus eſt, plus adhuc praebet admirationis. Cujus in circuitu menſura trium millium et ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchoenorum ſexaginta, quan-

ta et ipſius Aegypti ad mare latitudo eſt. Jacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, *ubi* ejus profundiſſimum eſt, ducentorum cubitorum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, ipſa indicat; nam in ejus ferme medio ſtant duae pyramides, cubita ducenta ex aqua extantes, altero tanto aedificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt quadringentorum cubitorum. Tot autem cubita juſta ſunt ſtadium ſexcentorum pedum. Orgyia quidem menſurata ſex pedum et quatuor cubitorum: pedibus quidem, quatuor palmorum; cubito autem, ſex palmorum. Aqua ſtagni nativa non eſt, utpote ſolo illo admodum arido, ſed e Nilo per rivum inducta, et ſex quidem menſibus in ſtagnum influit, totidem retro in Nilum;

αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωϋτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι κὴ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος, καθήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξαπέδου[a] μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης κὴ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι· (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται. καὶ ἓξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. κὴ

[a] ἑξαπόδου.

ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἤδε, τότε τοὺς ἓξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας.

ρν΄. Ελεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιβύην [b] ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γάρ δή μοι ἦν, ἠρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ασσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο [c]. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου [d] τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆ-

[b] ἐν Λιβύῃ. [c] ἕτερόν τι τοιοῦτο. [d] in MS. scribitur Σαρδαναπάλλου.

illisque sex mensibus quibus ex eo effluit, ditans regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, proventu piscium; quum aqua influit, viginti minis.

150. Hoc stagnum dicebant etiam indigenae evadere in Syrtin Africae sub terram, versum in mediterranea ad occidentem, secundum montem qui est supra Memphin. Verum quum humum e fossa illa egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curae erat) percontabar proximos accolarum ubinam esset humus illinc effossa. Illi dicere, quò fuerit exportata; et facile persuadebant: quippe qui aliud tale factum apud Ninum quoque urbem Assyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures magnam vim pecuniae Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis custoditam, compilare quum constituissent, a suis igi-

tur domibus exorsi dimensi viam sub terra ad regias aedes foderunt, eamque humum e cuniculo egestam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim, qui Ninum praeterfluit, exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Aegypto hanc alteram fuisse factam lacunam, praeterquam quod non noctu haec, sed interdiu est facta: Aegyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extulisse, quam ille acceptam dissiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus.

151. Duodecim autem reges quum juste degerent, et interjecto tempore in templo Vulcani sacrificassent, et ultimo festi die libaturi essent, porrexit eis summus sacerdos aureas phialas, quibus libare consueverant, aberrans numero, undecim, quum essent ipsi duodecim. Ibi

σαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκιῶν ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι ἐς τὰ βασιλήϊα οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον [c] ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νὺξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν. ἡ μέν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

ρνα΄. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλήων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσίπερ ἐώθεσαν σπένδειν, ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ, ἕνδεκα, δυώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ

[c] ἐκφερόμενον.

εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἑστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες [f] ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μέν νυν [g] οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκέχρηστό σφι, τὸν χαλκέῃ σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρεσμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμιτίχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμώμενον [h] μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

ρνβ'. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν,

[f] κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. [g] δέ νυν. [h] ὁρμεώμενον.

PSAMMITICHUS, qui poſtremus eorum ſtabat, quum non haberet phialam, detractam ſibi aeream galeam tenuit, libavitque. Ferebant autem et ceţeri omnes reges, et tunc quoque geſtabant galeas. Nullo quidem igitur dolo malo uſus Pſammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen mente advertentes id factum Pſammitichi et ſimul oraculum, quod ipſis cecinerat, qui eorum aerea in phiala libaſſet, eum ſolum regem Aegypti futurum; ejus igitur reminiſcentes non cenſuerunt quidem aequum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquam rimando compererunt non id illum feciſſe induſtria aliqua; ſed maxima potentiae parte exutum in paluſtria religandum, ex quibus ne egreſſus, reliquae Aegypto ſe immiſceret.

152. Hunc Pſammitichum, quum antea fugiens Sabacum Aethiopem, qui pa-

trem ejus Econ interemerat, hunc exulem tunc in Syria, poſtquam Aethiops ex inſomnii viſione abiit, reduxerunt ii Aegyptii qui ſunt e regione Saiti: deinde ſecunda vice regnanti ab undecim regibus contigit ei ut in exilium iret propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominioſe tractatus ab illis eſſet, ſtatuit ultum ire qui ipſum perſequuti eſſent. Itaque ex oraculo Latonae, quod in urbe Buto apud Aegyptios veraciſſimum eſt, ad quod ipſe miſerat, venit reſponſum, venturam ultionem e mari, quum viri aerei apparuiſſent. Quod reſponſum ei magnam incredulitatem ſuffudit, viros aereos ipſi in auxilium venturos. Non longo tempore interjecto, Iones quoſdam et Cares praedandi gratia navigantes, neceſſitas compulit applicare ad Aegyptum. Hi quum in terram exiſſent aere armati, Aegyptiorum quidam

ὅς οἱ τὸν πατέρα Εκων ἀπέκτενε [a], τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἳ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα τοδεύτερον πρὸς τῶν ἕνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν [b] ἐς τὰ ἕλεα. ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιϋβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόει [c] τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισί ἐστι μαντεῖον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ιωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ ληΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα

[a] πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε. [b] φεύγοντα. [c] ἐπενόεε.

ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ιωσι καὶ Καρσὶ ποιέεται· καί σφεας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἑωϋτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, ἔτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωϋτϐ βϐλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικϐροισι, καταιρέει τὲς βασιλέας.

ρνγ'. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτϐ πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Απι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Απις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐἔσαν, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Απις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστι Επαφος.

ρνδ'. Τοῖσι δὲ Ιωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖ-

nuncium fert Psammiticho ad paludes, ut qui nunquam viderat viros aere armatos, appulsos e mari aereos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse impletum, amicitiam cum Ionibus et Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad suas partes fovendas. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Aegyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit.

153. Omni potitus Aegypto, fecit in Memphi Vulcano antefores ad ventum austrum vergentes, et aulam exstruxit Api, in qua Apis educatur, quum apparuerit, adversus antefores undique columnis cinctam, ac figuris refertam: cui aulae stant suppositi loco columnarum colossi duodenûm cubitorum. Apis autem Graecorum lingua Epaphus est.

154. His Ionibus Caribusque, qui-

bus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum opposita invicem praedia, Nilo medio dirempta, quibus nomina posita sunt Castra. Et cum haec eis loca dedit, tum vero cetera quae fuerat pollicitus omnia tradidit. Pueros quinetiam Aegyptios illis commisit lingua Graeca imbuendos, a quibus linguam istam edoctis orti sunt nunc in Aegypto interpretes. Incoluerunt autem Iones et Cares haec loca longo tempore, et sunt ea prope exiguum maris, infra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum. Unde postea Amasis rex educens Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Aegyptios. Post sedes ab istis in Aegypto collocatas, nos Graeci cum illis ita commixti res circa Aegyptum a Psammiticho rege exorsi, et quae deinceps extiterunt, omnia liquide cog-

σι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δή σφι τοὺς χώρους διδῶσι, καὶ τἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ παῖδας [a] παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν [b], οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωϋτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου

[a] καὶ δὴ καὶ παῖδας. [b] τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν.

βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν [c] χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μέν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

ρνε΄. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ἐν [d] Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Απόλλωνος καὶ Αρτέμιδος. καὶ ὅ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ

[c] ἀνέστησαν. [d] τοῦτο τὸ ἐν.

nita habemus. Hi enim primi Aegyptum, qui alterius linguae essent, incoluerunt. Atque ex quibus locis demigrarunt, ibi et vestigia navalium, et domorum rudera, ad meam usque aetatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto potitus est.

155. De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote quod dignum est. Etenim oraculum hoc in Aegypto, sacrum est Latonae, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius a me nominatum est) Buto, ad ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, ab mari flumen subeuntibus. In hac urbe templum est Apollinis Dianaeque; et illud Latonae in quo redduntur oracula, tum ipsum grande est, tum antefores habens quadraginta cubitorum altitudinem. Ubi quid mihi ex iis quae in aperto erant, maximo miraculo fu-

erit, referam: Eſt in hoc fano Latonae aedes ex uno facta lapide, quod ad longitudinem attinet ac altitudinem; et cujus paries quilibet his aequalis; unumquodque ex his eſt quadragenûm cubitorum; cujus lacunari pro tecto impoſitus eſt alius lapis quatuor cubitorum per oras craſſitudinis.

156. Itaque eorum quae circa templum hoc ſunt in propatulo poſita, maxime admirabilis apud me fuit iſta aedes. Secundo loco inſula quae vocatur Chemmis, in lacu profundo ac ſpatioſo ſita propter templum quod Buto eſt; quae inſula ab Aegyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque motam: ſed hoc audire admiratus ſum, ſi vere eſt inſula natans. In hac igitur templum Apollinis magnum, et arae triplices extructae ſunt, et palmae frequentes in eadem enatae: aliaeque multae

δέ μοι τῶν φανερῶν θῶμα [e] μέγιστον παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσαράκοντα πήχεων τουτέων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπίκειται [f] λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

ρνς'. Οὕτω μέν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θωμαστότατον [g]· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη [h]· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον· τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὦν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα

[e] φανερῶν ἦν θώϋμα. [f] ἐπικέεται. [g] θωϋμασιότερον. [h] καλεομένη.

πολλά. λόγον δὲ τόνδε [a] ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐοῦσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος [b] τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ [c], τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μοῦνος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλω-

[a] τοιόνδε. [b] Ὀσίριδος. [c] Λητοῦν δέ.

partim fructiferae, partim steriles arbores. Cur autem ea natans sit, hanc Aegyptii rationem reddunt: quod in hac insula olim fixa et tunc non natante Latona (quae ex octo numinibus quae prima extiterunt, unum est) quum in urbe Buto, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iside instar depositi accipiens, occultavit in ea jam natante insula, ac sospitem reddidit; quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem et Dianam ajunt Bacchi et Isidis liberos esse; Latonam vero, nutricem horum ac servatricem. Et Apollo quidem Aegyptiace Orus, Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque ex hac narratione, non aliunde Aeschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus omnium qui poëtae antecesserunt, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam

esse natantem. Haec quidem sic ajunt.

157. Psammitichus vero in Aegypto quatuor et quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriae urbem obsidens oppugnavit, donec cepit. Haec est Azotos, quae diutissimam inter omnes urbes (quas novimus) sustinuit obsidionem.

158. Psammitichi filius qui et regnum Aegypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam in rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis; latitudinis, ut per eam duae possent simul agi triremes. Aqua quae in hanc e Nilo deducta est, paulo supra Bubastin urbem, juxta oppidum Arabiae Patumon deducitur, pertinens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est a planitie Aegypti

τήν· ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

ρνζ. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

ρνη. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλόος ἡμέραι τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένας [d]. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ

[d] ἐλαστρευμένας.

Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διῶρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας φερούσας ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς Βορηΐης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου [e] οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον. ἡ δὲ διῶρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων [f] ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηΐου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν

[e] ἀπὸ Κασίου, [f] ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων.

Arabiam verſus, cui planitiei ſupra contiguus eſt extenſus prope Memphin mons, in quo lapidicinae ſunt. Itaque juxta hujus montis radices ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: et deinde pertinet ad divortia, quae ab monte ad meridiem et ventum auſtrum ferunt in ſinum Arabicum. Quâ ſane breviſſimus et maxime compendiarius eſt a mari ſeptentrionali tranſitus ad auſtrale et idem hoc rubrum vocatum; a monte Caſio, qui Aegyptum Syriamque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breviſſimum eſt: verum foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt magis inflexa. In qua fodienda ſub rege Neco centum viginti millia Aegyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necos deſtitit, hoc interpellatus oraculo, eum id opus barbaro praemunire. Aegyptii au-

tem barbaros omnes vocant, qui non ipsorum lingua loquuntur.

159. Seperſedens itaque a facienda foſſa Necos, ad militum copias ſe convertit; et naves bellicae partim ad mare ſeptentrionale, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt perfectae: quarum adhuc veſtigia navalium clara. Et his, ubi opus fuit, utens, ac terreſtri quidem acie congreſſus Necos cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, et poſt proelium, Cadyti, magna Syriae urbe. Veſtem autem in qua id peregit, Apollini dicavit et ad Branchidas Mileſiorum miſit. Poſt id perfectis ſeptem et decem omnino imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio Psammi filio.

160. Ad eum in Aegypto regnantem, nuncii quidam Eleorum advenerunt, jactantes in Olympia juſtiſſime ac pul-

προεργάζεσθαι [b]. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους [c].

ρνθʹ. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηΐῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Αραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ερυθρῇ θαλάσσῃ· τῶν ἔτι [d] οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Απόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν.

ρξʹ. Επὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ηλείων ἄνδρες ἄγγελοι [e], αὐχέοντες δικαιότατα καὶ

[b] προσεργάζεσθαι. [c] μή σφι ὁμογλώσσους. [d] ὧν ἔτι. [e] MS. habet tantum Ηλείων ἄγγελοι.

κάλλιςα τιθέναι τὸν ἐν Ολυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα ὐδ' ἂν τὺς σοφωτάτυς ἀνθρώπων Αἰγυπτίυς ὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον· οἱ Ηλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένυς εἶναι σοφωτάτυς. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ηλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπηρώτων τὺς Ηλείυς εἴ σφιν οἱ [f] πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων [g] Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅκως οὐ τῷ ἀςῷ ἀγωνιζομένῳ

[f] ἡ σφι οἱ. [g] ἢ ἄλλων.

cherrime inter mortales omnes proponi certamen, ita ut existimarent ne Aegyptios quidem hominum sapientissimos aliquid ultra haec invenisse. Isti ubi in Aegyptum venientes, ea exposuerunt quorum gratia venerant, ibi tum iste rex convocavit ex Aegyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum convenissent, et Eleos audissent omnia commemorantes quae par erat ab ipsis fieri in edendo certamine, et se venisse dicentes sciscitatum num quid possent Aegyptii reperire justius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos numquid apud eos certarent cives. Et illis respondentibus, sine discrimine et suorum et ceterorum Graecorum cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure recessisse. Nullo etenim pacto posse fieri, quin civi certanti cives faverent, facientes in-

juriam peregrino. Sed si vellent juste ponere, et ejus gratia venissent in Aegyptum, jusserunt peregrinis certatoribus ponere certamen, nullo Eleorum certare permisso. Haec Aegyptii Eleos submonuerunt.

161. Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Aegypto, facta in Aethiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui post Psammitichum avum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam aetatem regum, quinque et viginti dominatus annos. Quod intra tempus et bellum Sidoni intulit, et cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum deberet illi improspere cedere, contigit ab occasione, quam ego pluribus, dum res Libycas exsequar, exponam, paucis contentus in praesenti. Quum enim adversus Cyrenacos Apries exercitu misso mag-

προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ηλείων δὲ μηδενὶ εἶναι [a] ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ηλείοισι ὑπεθήκαντο.

ρξα'. Ψάμμιος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Απρίης [b] ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωϋτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλήων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπί τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Απρίης ἐπὶ [c] Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσ-

[a] ἐξεῖναι. [b] ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Απρίης. [c] Απρίης μέγα ἐπὶ,

ἔπλαισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Απρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακὸν, ἵνα δή σφεων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι [d]. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

ρξβ'. Πυθόμενος δὲ Απρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Αμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην. καὶ περιτιθεὶς, ἔφη ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὔκως ἀεκούσιον ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Απρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Απρίης, ἔπεμπε

[d] ἄρχῃ.

nam cladem accepiſſet, id ei imputantes Aegyptii rebellaverunt, opinati ſe ab illo in apertam perniciem conſulto fuiſſe dimiſſos: ut his internecione deletis, ipſe ceteris Aegyptiis imperitaret ſecurius. Haec perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant amici, palam deſciverunt.

1 6 2. Id ubi reſcivit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quum perveniſſet, reprehendenſque diſſuaderet ne talia facerent, quidam Aegyptiorum ei a tergo ſtans galeam circumdat: eaque circumdata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque id eo invito factum fuit, ut oſtendit. nam ſimulatque ab iis qui deſciverant Aegyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam adverſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad

Amasin ex iis qui secum erant Aegyptiis, spectatum quendam hominem, nomine Patarbemin, jussum ut ad se vivum Amasin perduceret. Hic ubi pervenit, Amasin ad se vocat. Amasis (sedebat enim in equo) elevans crus pepedit, et hoc jubet hunc adducere ad Aprien, et quum tamen Patarbemis eum rogaret ut regem adiret accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de se Aprien esse questurum; se enim illi praesto futurum et alios ducturum. Patarbemis non ignarus sententiae illius ex oratione, etiam apparatum quem curabat videns, abiit, statuens quamcelerrime regem rerum quae agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non duceret, nullo verbo edito Apries ira percitus praecidi aures nasumque jussit. Id intu-

ἐπ᾽ Αμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωϋτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Αμασιν ἀγαγεῖν παρ᾽ ἑωϋτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Αμασιν ἐκάλεε, ὁ Αμασις [e] (ἔτυχε γὰρ ἐπ᾽ ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Απρίῃ ἀπάγειν· ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι [f] ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Απρίην, παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ παρασκευαζόμενον ὁρέοντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλέϊ δηλῶσαι τὰ πρησσόμενα [g]. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Απρίην οὐκ ἄγοντα [h] τὸν Αμασιν, οὐδένα αὐτῷ λόγον δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξαι αὐ-

e ὁ δὲ Αμασις. f ὑποκρίνασθαι. g τὸ πρησσόμενον. h ἔχοντα.

τῦ τά τε ὦτα ϰ̀ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνε ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώταἶον ἑωϋτῶν ὕτω αἰσχρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόνἶες, ἀπιϛέαἶο πρὸς τὺς ἑτέρυς, ϰ̀ ἐδίδοσαν σφέας αὐτὺς Αμάσι.

ρξγ'. Πυθόμενος δὲ ϰ̀ ταῦτα ὁ Απρίης, ὥπλιζε τὺς ἐπικύρυς, ϰ̀ ἤλαυνε ἐπὶ τὺς Αἰγυπτίυς. εἶχε δὲ περὶ ἑωϋτὸν Κᾶράς τε ϰ̀ Ιωνας, ἄνδρας ἐπικύρυς τρισμυρίυς [a]. ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σαΐ πόλι μεγάλα ἐόντα, ϰ̀ ἀξιοθέηἶα· ϰ̀ οἵ τε περὶ τὸν Απρίην ἐπὶ τὺς Αἰγυπτίυς ἦσαν, ϰ̀ οἱ περὶ τὸν Αμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνυς. ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, ϰ̀ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

ρξδ'. Εϛι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βυκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ

a Haec vox non est in MS. sed nova manus in margine adscripsit.

entes ceteri Aegyptii qui cum eo adhuc ſenſerant, virum inter eos probatiſſimum ita foede indigneque affectum, ne tantiſper quidem differentes ad ceteros transeunt, ſeſeque Amaſi tradunt.

163. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa ſe ex Ionibus et Caribus triginta millia) in Aegyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac ſpectatu digna. Itaque utrique adverſus alteros tendebant, Apries cum ſuis contra Aegyptios, Amaſis cum ſuis adverſus peregrinos; et in Momemphi urbe conſtiterunt tentaturi invicem.

164. Sunt autem Aegyptiorum ſeptem genera: quorum alii ſacerdotes, alii pugnatores appellantur, alii bubulci, alii ſubulci, alii inſtitores, alii interpretes, alii

gubernatores navales. Tot ſunt Aegyptiorum genera, quibus a ſuis artibus ſunt data nomina: ſed ex iis pugnatores vocantur Calaſiries, et Hermotybies, qui horum nomorum ſunt: nam in nomos, *plagas*, diſtincta eſt omnis Aegyptus.

165. Hermotybium quidem hae ſunt plagae, Buſiritis, Saitis, Chemmitis, Papremitis, inſula Proſopitis quae vocatur, Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac ſexaginta millia ſunt: quorum nemo quippiam opificii quaeſtuarii didicit, ſed omnes rei militari vacant.

166. Calaſirium hae aliae plagae ſunt, Thebana, Bubaſtitis, Aphthitis, Tanitis, Mendeſia, Sebennitis, Athribitis, Pharbaethitis, Thmuitis, Onuphitis, Anytia, Myecphoritis. Haec plaga inſulam incolit ex adverſo Bubaſtis urbis. Hae plagae Calaſirium, qui quum ad plurimos re-

δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δέ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

ρξέ. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεῖστους ἐγένοντο [b], ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε. οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον.

ρξϛ'. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Αφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννίτης, Αθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ονουφίτης, Ανύτιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομός ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε

[b] γενοίατο.

ἐπὶ πλεῖςυς ἐγενέαλο, πένλε κὴ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεςι τέχνην ἐπασκῆσαι ὐδεμίην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέυσι μῦνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος [c].

ρξζ. Εἰ μέν νυν κὴ τοῦτο παρ᾽ Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας κὴ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάνλας τοὺς βαρβάρυς, ἀποτιμοτέρυς τῶν ἄλλων ἡγημένους πολῖητέων [d] τοὺς τὰς τέχνας μανθάνονλας, καὶ τὺς ἐκγόνυς τύτων· τὺς δὲ ἀπαλλαγμένυς τῶν χειρωναξιέων, γενναίυς νομιζομένυς [e] εἶναι, καὶ μάλιςα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ᾽ ὦν τῦτο πάνλες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιςα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιςα δὲ Κορίνθιοι ὄνονλαι τὺς χειροτέχνας.

ρξη. Γέρεα δέ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μύνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων ἄρυραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάςῳ ἀτελέες.

[c] ἐκδεκόμενοι. [d] ἡγεομένυς πολιήτεων. [e] νομίζονλες.

dacti ſunt, ducenta quinquaginta millia virorum ſunt: quibus nec ipſis licet ulli arti operam dare, ſed ſolum rei militari, filio diſcente a patre.

167. Hoc ab Aegyptiiſne mutuati ſint Graeci, non poſſum liquide dijudicare, quum videam et apud Thracas et Scythas Perſaſque et Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia diſcunt, eorumque poſteros: generoſiores autem eos qui a manuariis operibus abſtineant, praeſertim qui ſecernuntur ad bellum. Hoc itaque cum ceteri Graeci omnes didicerunt, tum praecipue Lacedaemonii. Corinthii autem minime contemnunt opifices.

168. His ſolis Aegyptiorum praeter ſacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut ſingulis duodecim arurae eſſent exemptae et immunes. eſt autem arura cen-

tum cubitorum Aegyptiorum quoquoversus. Aegyptius vero cubitus Samio par est. Haec tamen universis illis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, et nequaquam iidem. Calasirium milleni et Hermotybium per annos circa regem fungebantur singuli satellitum munere. Istis igitur praeter aruras dabantur quovis die alia, panis tosti pondo quinae minae unicuique, carnis bubulae binae, vini sextarii quaterni. Haec semper satellitibus praebebantur.

169. Ubi igitur e diverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Aegyptiis ad urbem Momemphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt; tamen quod erant multo inferiores numero, ea parte victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, ne deum quidem quenquam posse sibi adimere regnum: adeo

ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἦν ἐξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμᾶ ὡὐτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι [a] τὸν βασιλέα· τούτοισι δὴ ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

ρξθ΄. Επεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Απρίης, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Αμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν [b] πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἑσσώθησαν· Απρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μηδ᾽ ἂν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωϋ-

[a] Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι. [b] Μέμφιν.

τῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ [c] δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωϋτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δέ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χερός. ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἑκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων.

ρο΄. Ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἠσκημένη στύλοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μι-

[c] ποιέοι.

videbatur ſibi illud in ſtabili poſitum eſſe. Et tamen tunc congreſſus, proelio victus eſt, vivuſque captus ad urbem Sain ductus in aedes quae ipſius antea fuiſſent, tunc autem jam Amaſis regia. Ibi aliquamdiu in regia alebatur, eumque Amaſis honeſte aſſervavit. Tandem incuſantibus Aegyptiis non juſte agere, qui ipſorum et ſuum inimiciſſimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum iſti ubi ſtrangulavere, paternis in monumentis ſepelierunt, quae ſunt in templo Minervae, proxime aedem ad laevam manum intranti. Saitae autem cunctos qui ex illa ſua praefectura fuere reges, intra templum ſepelierunt. Etenim Amaſis ſepulchrum magis procul eſt ab aede quam illud Apriae ejusque progenitorum.

170. In ejuſdem templi aula hoc quoque eſt, ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum palmas arbores

imitantibus, tum alio ſumptu. Intra id cubiculum gemini poſtes ſtant, in quibus loculus eſt. Sunt etiam illius ſepulcra, cujus nomen nuncupare hac in re, haud ſanctum opinor in urbe Sai in templo Minervae poſt aedem, idque contiguum eſt toti parieti Minervae: atque in fano ſtant ingentes ex lapide obeli, lacuſque adeſt contiguus lapidea crepidine adornatus, et circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videbatur) quanta in Delo, qui dicitur orbicularis. In hoc lacu imagines caſuum ejus noctu faciunt, quae vocant Aegyptii myſteria.

171. De quibus quum plurimum ego norim, quo pacto habeant ſingula, tamen abſit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Graeci theſmophoria vocant *a ferendis legibus*, abſit ut eloquar, niſi quatenus ſanctum eſt de illa dicere. Danai filiae ritum hunc ex Ae-

μιμημένοισι, ϰ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παςάδι διξὰ θυρώματα ἕςηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐςί. εἰσὶ δὲ ϰ αἱ ταφαὶ τȣ̃ ȣ̓κ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σάϊ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Αθηναίης, ὄπισθε τȣ̃ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Αθηναίης ἐχόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑςᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐςι ἐχομένη λιθίνῃ κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, ϰ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτȣ̃ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέȣσι μυςήρια Αἰγύπτιοι.

ροα΄. Περὶ μέν νυν τούτων, εἰδότι μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἕκαςα αὐτέων ἔχει, εὔςομα κείσθω. ϰ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, ϰ ταύτης μοι πέρι εὔςομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐςὶ λέγειν, αἱ

Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Αρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι.

ροβ′. Απρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Αμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλεος, οὔνομά οἱ ἐστι Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο τὸν Αμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τοπρὶν ἐόντα [a], καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοὺς ὁ Αμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνῃ [b] προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Αμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἑκάστοτε ἐναπενίζεατο. τοῦτον κατ' ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποι-

[a] δημότην τοπρότερον ἐόντα. [b] εὐγνωμοσύνῃ.

gypto extúlerunt, eoque Pelaſgiotidas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneſo a Dorienſibus excita ritus ille abolitus eſt, a ſolis Arcadibus, qui ex Peloponnenſibus relicti ſunt et non exciti, conſervatus.

172. Aprie ſic ſublato, regnavit AMASIS e praefectura Saitica, et urbe cui nomen eſt Siuph. Eum inter initia Aegyptii contemnere, nec ullius ſane momenti ducere, ut qui plebeius paulo ante fuiſſet, nec inſigni familia ortus. Eos vero poſtea Amaſis ſolertia, non aſperitate, conciliavit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipſe quam omnes convivae identidem pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque daemonis ſtatuam fecit, et in appoſi-

tiſſimo urbis loco ſtatuit. Aegyptii ſimulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amaſis fieri a popularibus edoctus, convocatis Aegyptiis aperit, ex illa pelvi in qua prius Aegyptii evomere immingereque, et in qua pedes abluere conſueſſent, factum eſſe ſimulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque ſuum ajebat idem atque pelvis eſſe fatum: etſi enim antehac fuiſſet plebeius, in praeſenti tamen eſſe ipſorum regem, eoque jubere ut ſibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad ſe traduxit Aegyptios, ita ut aequum cenſerent ei ſervire.

173. Idem hoc uſus eſt in rebus agendis inſtituto: ab aurora uſquedum refertum eſſet forum, accurate negotia oblata agebat: deinde potabat,et inter compotores jocabatur, morionem agens ac

ήσατο, ϰ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὤγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Αμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὤγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε ϰ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρήγέναι. εἰ γὰρ πρότερον εἶναι [c] δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτέων βασιλεύς· ϰ τιμᾷν τε ϰ προμηθέεσθαι ἑωϋτοῦ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν.

ρογ'. Εχρᾶτο [d] δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπό-

[c] πρότερον ἦεν. [d] ἐχρῆτο.

τας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, ‘ Ὦ βασιλεῦ, ‘ οὐκ ὀρθῶς σεωϋτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν ‘ φαῦλον προάγων σεωϋτόν. σὲ γὰρ ἐ‑ ‘ χρῆν [c] ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ θωκέοντα, ‘ δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα· καὶ ‘ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ‘ ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ‘ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλι‑ ‘ κά.’ ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσιδε αὐτοὺς [f], ‘ Τὰ ‘ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται ‘ χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρή‑ ‘ σωνται, ἐκλύουσι [g]. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα ‘ χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν· ‘ ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι ‘ χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστα‑ ‘ σις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ‘ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωϋτὸν ἀνιέναι, λά‑ ‘ θοι ἂν ἤτοι μανεὶς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος ‘ γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑ‑

[c] σὲ γὰρ χρῆν. [f] τοῖσδε αὐτοὺς. [g] Haec quatuor verba absunt ab MS.

ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, talibus eum verbis monebant, ‘ Rex, dicentes, non e dignitate tua te contines, qui ad nimiam te projicis nequitiam. Nam deberes venerando in ſolio ſedens venerabilis, interdiu res adminiſtrare; ita et Aegyptii ſcirent a magno ſe viro regi, et tu melius audires. Nunc haudquaquam facis regia.’ His ille reſpondit; ‘ arcus illi qui obtinent, quum debent uti, intendunt; ſed quando ſunt uſi, remittunt: ſi enim perpetuo intendantur, rumperentur, nec poſſent eis quum res exigeret, uti: ita et hominis conditio eſt: ſi aſſiduo laborare ſtudio, nec viciſſim ad luſum vacare velit, pedetentim aut mente captus erit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei

'partem impertio.' Haec amicis respondit.

174. Etenim fertur Amasis, quum privatus foret, fuisse potandi jocandique per dicteria studiosus, et vir neutiquam serius: et quum eum potantem ac voluptates sectantem necessaria defecissent, solitus circumeundo furari: illi vero dicentes eum ipsorum habere pecunias, negantem adducebant ad oraculum quodcunque eo in loco erat. Frequenter ab oraculis convictus, frequenter absolutus. Postquam vero etiam assequutus est regnum, ista egit: quicunque dii eum furti absolverant, horum templa neque curae habuit, neque ulla re ad refectionem donavit, neque adiens sacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod obtinerent falsa oracula; quicunque autem eum alligaverant furti crimine, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit.

• κατέρῳ νέμω.' ταῦτα μὲν τοὺς Φίλȣς ἀμείψαῖο.

ροδ'. Λέγεται δὲ ὁ Αμασις, καὶ ὅτε [a] ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν ϗ φιλοσκώμμων, ϗ ȣ̓δαμῶς κατεσπȣδασμένος ἀνήρ· ὅκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἳ δ' ἂν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηΐων, πολλὰ δὲ ϗ ἀπέφευγε [b]. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε [c]· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τȣ́των μὲν τῶν ἱρῶν ȣ̓̈τε ἐπεμέλεῖο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδȣ ȣ̓δέν· ȣ̓δὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς ȣ̓δενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψευδεάτε μαντήϊα κεκlημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τȣ́των δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων ϗ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, ταμάλιστα ἐπεμέλετο.

[a] Αμασις, ὅτε. [b] ὑπέφευγε. [c] τάδε.

ῥοέ. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σάϊ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκεας ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε· ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον καὶ ἐείκοσι [d] ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. τὸ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον [e] μὲν ἐπ᾽ ἔτεα τρία, δισχίλιοι δέ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθέν ἐστι, εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν

[d] πλόον ἐείκοσι. [e] ἐκόμιζε.

175. Itaque partim in Sai Minervae fecit antefores, opus admirandum, longe ſuperans omnes tum ſublimitate, tum magnitudine. et quantorum eſt magnitudo lapidum atque qualium eorum: partim ingentes coloſſos, et immanes androſphingas poſuit. Alia quoque ſaxa praegrandia ad reficiendum curavit, ducta partim e lapidicinis quae juxta Memphin ſunt, partim utique quae maximae molis ſunt, ex urbe Elephantina, quae Sai diſtat viginti dierum navigatione. Adhaec, quod non minime, ſed maxime omnium admiror, attulit aedificium ex ſolido ſaxo ab urbe Elephantina, in quo afferendo triennium conſumpſerunt duo millia ductorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem tecti extrinſecus eſt unius et viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, altitudo. Haec eſt

dimenſio exterior tecti ex uno lapide. Introrſum autem duodeviginti cubitorum et xx digitorum eſt longitudo: latitudo vero cubitorum duodecim, quinque ſublimitas. Tectum hoc ad ingreſſum templi collocatum eſt. nam ob id ajunt in templum non fuiſſe pertractum ab architecto, quod quum ſuſpiraſſet ille dum iſta adtraheretur, utpote pertaeſus diutini temporis operae, id advertens Amaſis non permiſit ulterius trahere. Nonnulli ajunt quendam ex iis qui vectibus tectum agebant, ab illo fuiſſe oppreſſum, ideoque non introductum.

176. Donavit praeterea operibus ob magnitudinem ſpectatu dignis cum alia omnia templa inſignia, tum in Memphi coloſſo ſupino ante templum Vulcani poſito, longitudinis quinque et ſeptuaginta pedum. Superque idem fundamentum

τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων ᶠ· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἑλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ᾽ αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

ρος΄. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐ-

f Haec quinque verba non sunt in MS.

τῷ βάθρῳ ἑςᾶσι, τῦ αὐτῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εείκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὴ ἔνθεν τοῦ μεγάρυ. ἔςι δὲ λίθινος ἕτερος τοσῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ισι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Αμασίς ἐςι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητόταἶον.

ροζ΄. Επ' Αμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιςα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τῦ ποταμῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Αμασίς ἐςι ὁ καταςήσας· ἀποδεικνύναι ἔτεος ἑκάςυ τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται [a]· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Αθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτυ τῦτον τὸν νόμον, Αθηναί-

[a] βιῦται.

gemini colossi stant ex eodem lapide, vicenûm pedum magnitudinis quilibet, hinc et hinc aedi illi assistentes: quorum instar est alter in Sai lapideus, eodem, quo hi in Memphi, habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens et spectatu dignissimum, Amasis est qui exaedificavit.

177. Sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse maxime tunc beata, in iis quae vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, et urbes quae incolerentur tunc, fuisse omnes numero illic viginti millia. Amasis quoque extitit, qui legem hanc Aegyptiis praescripsit, ut singulis annis apud regionis praesidem Aegyptii omnes demonstrarent unde se tuerentur: et qui aut hoc non faceret, aut non demonstraret legitimam vitam, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Aegypto mutuatus, Atheniensibus tulit,

quam illi, quod ſit irreprehenſa, aſſidue uſurpant.

178. Amaſis porro, quoniam Graecorum erat ſtudioſus, cum alia in quoſdam Graecos officia contulit, tum iis qui in Aegyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi; qui vero eorum nollent illic habitare, ſed navigandi commercio frui, fecit poteſtatem certis locis aras et fana diis inaedificandi. Et maximum quidem eorum fanum ac praecipue famigeratum atque celeberrimum vocatur Hellenium *Graecum:* civitates autem quae communiter illud extruxerunt, ſunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocaea, Clazomenae: Dorienſium autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis: Aeolenſium vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum eſt, et ab his praefecti emporii praebentur. Ceterae civitates quae conſortes hujus rei eſſe volunt rem ad ipſos minime pertinen-

οισι ἔθελο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

ροή. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλά τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι [b] βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἵδε πολίς εἰσι [c] αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων μέν ἐστι τὸ τέμενος τοῦτο, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλις εἰσι [c] αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις [d] μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετεὸν μεταποιεῦνται,

[b] ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι. [c] πόλιές εἰσι bis. [d] πόλιες.

χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωϋτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος.

ροθ'. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

ρπ'. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι [a]· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου

[a] ἐξεργάσασθαι.

tem vindicant. Separatim tamen aedificaverunt Aeginetae fanum Jovis; et Samii aliud, Junonis; Milesii quoque Apollinis.

179. Nam emporium erat antiquitus sola Naucratis: praeter hoc in Aegypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare se venisse non volentem, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: et, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumagere circa Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat.

180. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis construendum locassent, Delphis autem imperata esset locationis quarta pars, tum Delphi, circa civitates vagi, et dona colligentes, non minimum ex Aegypto retulerunt. nam Amasis qui-

dem eis mille talenta odorati aromatis, Graeci autem qui Aegyptum incolebant, vicenas minas donaverunt.

181. Cyrenaeis quoque amicitiam societatemque inter ipsos constituit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive feminae Graecae amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenaeorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum Amasis in toro cubaret, coire non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam nomine Ladicen Amasis, 'Tu vero, inquit, uxor veneficio 'me laesisti: ideoque nullo pacto vales 'effugere, quominus inter omnes mulie'res teterrima pereas morte.' Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit in templo Veneri, si

ηνείκαντο. Αμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια συρίης [b] τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

ρπα΄. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους φιλότητά τε [c] καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε.δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν [d], εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δὲ ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δὲ Αρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Αμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγένετο· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ [e] Αμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην, ' Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τι ' οὐδεμία [f] μηχανὴ μὴ οὐκ ὑπολωλέναι κά- ' κιστα γυναικῶν πασέων.' ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τέ οἱ ἀρνευμένῃ οὐδὲν ἐγένετο πρηΰτερος Αμασις, εὔχεται ἐν τῷ νηῷ [g] τῇ

[b] συπληρίης. [c] ἀλλήλους Αμασις φιλότητά τε. [d] αὐτόθι. [e] εἶπε δὴ ὁ. [f] ἔστι οὐδεμίη. [g] ἐν τῷ νοῷ.

Αφροδίτη, ἥν οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Αμασις, (τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Αμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Αμασις πρὸς αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥ τις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

ρπβ'. Ανέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Αμασις ἐς [a] τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Αθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωϋτοῦ γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Αθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωϋτοῦ

[a] Αμασις πέμψας ἐς.

ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius mali esse remedium) statuam Cyrenas se illi missuram. Facto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam dilexit. Et Ladice votum deae persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quae ad meam usque memoriam incolumis erat, extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Aegypto potitus est, cognito quaenam esset, Cyrenas illaesam remisit.

182. Dicavit item Amasis dona in Graeciam: partim quidem Cyrenas, statuam Minervae inauratam, et sui imaginem pictura adsimulatam: partim autem Minervae Lindi duo lapidea simulacra, et thoracem lineum spectaculo dignum: sed et in insulam Samum, Junoni duplices sui

imagines ligneas, quae magno in templo erectae erant post januas, ad meam usque aetatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat et Polycratem Aeacis filium: Lindum autem, nullius quidem hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est Minervae feruntur extruxisse Danai filiae, illuc appellentes, quum filios Aegypti fugerent. Haec quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, et compulit ad tributi solutionem.

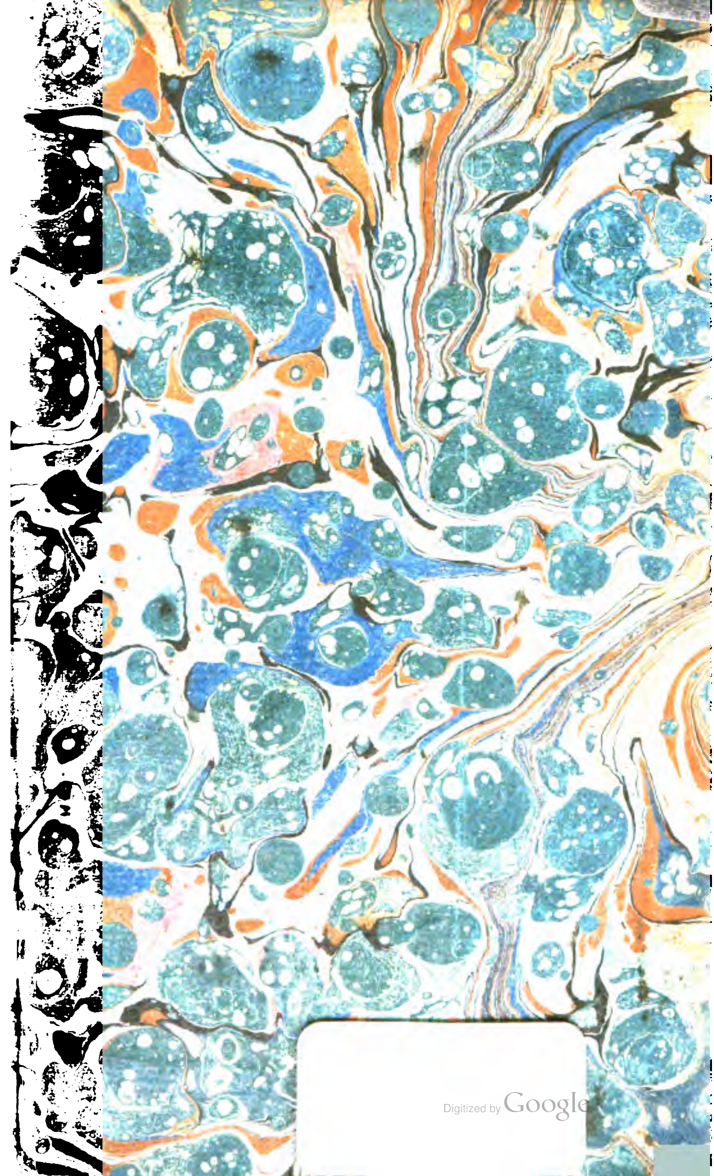
EUTERPES,
SIVE
SECUNDI LIBRORUM HERODOTI,
FINIS.

διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι. κὴ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωϋτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Αθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρῦσθαι [b] προσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Αμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, κὴ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

[b] ἱδρύσασθαι.

ΤΟ ΤΗΣ
ΕΥΤΕΡΠΗΣ,
Ἡ
ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΕΛΟΣ.

Digitized by Google